

Item de eodem.	lxxii.
Adhuc de eodem.	lxxij.
De sancto moyse ethiope.	lxxij.
De sancto eulogio monacho alexandrino & eius elefantiolo.	lxxv.
De sine vtriusqz.	lxxvi.
De conversione pauli simplicis.	lxxvii.
De demoniaco p eius sanctam simplicitatem curato.	lxxviii.
De sancto paschomio scitotico.	lxxix.
De quodam sancto stephano & valente presumpuoso.	lxxx.
De sanctis helia & dorotheo.	lxxxi.
De sancto pachomio thabanesi & eius regula per angeluz dictata.	lxxxii.
De virgine humili & abiecta. quam sanctus piceus viscauit.	lxxxij.
De sancto iohanne incluso & eius spu propheticico.	lxxxij.
De sancto serapione.	lxxxv.
De sancto euagrio.	lxxxvi.
De sanctis effre adolio & innocencio.	lxxxvii.
De sancto philorinio pbro.	lxxxviij.
De sanctis mlieribz eustochio & melania.	lxxxix.
De sanctis elpidio sisinnio gaddano & helia.	xc.
De sancta siluia virgine & sancto dyocle. & caprone.	xcii.
De sancta virgine amata & quadam alia & melania iunior.	xcii.
De virgine apud quam sanctus athanasius vi. anis latuit.	xcij.
De virgine chozimbria p iuuenem a lupinari liberata.	xciii.
De quodam piissimo monacho. & de virgine lapsa pfecte reconciliata.	xcv.
De illa que corruptonis sue crimē in quendam lectore transtulit.	xcvi.
De sancto nathanehele seniore.	xcvii.
De sanctitate cuiusdam fratris cum heraclede conuersantis.	xcviij.
De rufino pbro & scriptis eius.	xcix.
De mutis eplis hieronimi & augustini.	c.
De claudiano poeta & flosculis eius.	ci.
De flosculis prudentij.	cii.
De iobe damasceno pbitero.	ciii.
De falso crimē in eo punito.	ciiii.
De miraculo per beatam virginem in eo demonstrato.	cv.
De nece valentiani & eugenii tyranni.	cvi.
De religiofitate theodosii & sine eiusde.	cviij.

I. De initio imperii theodosii senioris.

Ex cronica sigiberti.

Mortuo igitur gratiano theodosius solus imperavit annis xi. Cepit autem anno domini ccc. lxxvii. Hugo floriacensis quinto libro hic non inemor beneficiorum gratiani. in vniuersa dictam eius totius orientis viribus insurrexit. in constantinopolitana urbe progrediens. reliquit ibidem archadium filium suum imperatorem. demum vero cum thessalonicam puenisset. inuenit valentianum duces in maxima tristitia constitutos. quia maximum tyrannum necessitatis cau-

sa iam suscepant. Et dum ad ytaliam pperaret. valentianus ei occurrit. quem paterna pietate suscipiens sese aduersus tyrannum sola fide maior nam longe vniuerso belli apparatu minor pcepit Aquileie maximam victorie spectatoz pferuit. & eius comes andragatus summa belli administrabat. Qui cum largitissimis militum copiis. & pcellenti concilio omnibus alpium ac fluminum aditus occupauisset. iudicio dei dum nauali expeditione incautum hostem puenire & obzere parat. sponte eadem castra deseruit. & ita theodosius nemine sentiente a repugnante. vacuis hostibus transmeauit alpes. atqz aquileie improuisus adueniens. hostem illum maximum magnam truce ac formidabilem. & ab immanissimis etiam germanorum gentibus tributa ac stipendia magno terrore nois exigentem. sine dolo & sine cotrouersia clausit cepit & occidit. Tunc valentianus recepta ytaliam petitus est impio. Andragatus vero comes maximi nece comperta. precipite sese e nauis in undas dedit. & suffocatus est. Sicqz theodosius incruentam victoriam deo dante suscepit. **II.**

De impie iustine exilio. & valentiani nece. Helynandus.

Valentianus quidem a matre sua corruptus. cum ambrosium perabi & in exilium mitti iussisset. tanta fuit pseuerantia fidelium populorum. ut animas psum amittere quod episcopus mallent. Iustina volebat ut ariminenis oculi dretur suscipere. & hoc esse exequendum mandauit ipsa cum filio beniuolo timore memorie scilicet pudente. qui obedire noluit. & cum ei ppter hoc maior honor pmitteret. hunc ipsum inquit quem habeo tollite. tantum michi conscientia fidei maneat illesa. & hec dicens ante pedes impie precipientium cingulum iecit. Ambrosius vero aduersus regine furorem non se manu defendebat & telo. sed ieiuniis otinuatissimz vigiliis sub altare positus. deum sibi & ecclesie defensore p obsecrationes pabat. Cuius hec iustina in longum diuersis machinis & oppugnationibus moliret. sed frustra maximam que se exuere tyranni infamiam & legitimum principem gesturum ostendit. datis literis impium pte statim inceptum fidei dei impugnat. & statuta catholice ecclesie subruunt. Et iterum hec appropinquante ytaliam cepit. Hic maximam ut ait rufinum p andragatum ducentem lugdunensium. gratianum imperatorem magis proditorum quam bello pmerat. Igitur maximo ad ytaliam pperante. iustina hoste simul impietatis conscientia surgente in fugam versa cum filio exilia que dei sacerdotibus pabat sortita est. Hugo ubi sup. Post hec valentianus regno restituit. extincto maximo eiusqz filio victore quem imperatorem gallis maximus reliquerat. ipse in galliam transiit. ubi cum tranquillam rempublicam in pace ageret. apud viennam dolo arbogasti comitis sui ut ferunt stragulat. atqz ut voluntaria sibi ostendisse mortem putaret. laqueo suspensus est. Mortuo igitur valentiano augusto arbogastes eugenium tyrannum mox imperatorem creare ausus est. **III. Qualiter theodosius eugenium tyrannum vidit. & antipapa vrsino. & papa iyricio.**

Itaqz impante theodosio & interfecto valentiano. eugenius & arbogastes instructas acies campis expedierat. & alpiu alta latera. inuicabilesqz trauit. pmissis callide insidiis occupauerat. & si numero vel viribus impes. sola tamen belli positone victores. At vero theodosius in summis alpiibus constitutus. exprobrauit ac sonitibus qd destituit suis. nesciens quod alienis claus-

dominum xpm solus solum qui potest oia. corpe
 humi fusi? mete celo fix? orabat. De hic vo post
 qm in somne noctem p cum pnuatone transegit.
 & testes pmodum quas in puij p fidij celestis
 appendat lacrimaz lacunas reliquit. fiducialiter az
 ma corripuit. solusqz sciens se esse no solu. signuz
 crucis plio dedit. ac se in bellu etiam si nemo seq
 re? victoz imisit fatur? pma salutis via exitit ar
 bito hostiliu puij comes. Qui cu ignaru impato
 rem circupositis excepisset insidijs. conuers? ad
 reuerentia p sentis augusti. non solu a piculo libe
 raue. verum etia instruxit auxilio. At vbi ad coti
 gua miscende pugne spacia puentum est. magnus
 turbo ventozum in oza hostium venit. ferebantqz
 p aera spicula nostroz atz vltra mensura humani
 actus p mane deportata nusqz cadere pulqm ipin
 gerent sinebant. & q ipi vehementer intorserant
 excepta vetis ipetu supinata retrozsu ipos iselicitie
 ofigebant: pspexit itaqz sibi humane oficientie pa
 uor. nam otimuo sese pua suoz manu fusa victo
 ru theodosio hostilis pstrauit exercit?. Eugenius
 qz capt? atqz iterfectus e. arbogastes vo sua sese
 manu ptulit. Sicqz hoz duoz sanguine bellu ci
 uile restructu est. Eo tempore i romana cathedra
 papa damas? residebat. que platu sibi non ferens
 vltim? quida romane archidiacon? ecclie. collecta
 turbulento: & sedicioz manu epm se contra
 ius & phas psecrari fecit. qua de re tanta seditio i
 romano excreuit populo. vt replerent humao sa
 guine oratonu loca. sed tande agregato i vrbe sa
 ctroz pccio sacerdotu. pulsus est vltimus ab apli
 ca dignitate. sed apud neapolim inuitu misericor
 die ordinat? e epus. Sigibert?. Anno theodo
 sij pmo syriaci romae ecclesie pcedit. xxxvi?. Hic
 ofstruit hereticu penitente p impositionem man? sa
 cerdotalis ab ecclia esse recipiedu. Hic manicheos
 rome iuentos exiliauit. Ambrosi? epus ritu canē
 di antiphonas in ecclesia pimus apud latinos tran
 stulit a grecis. apud quos hic rit? iam inoleuerat.
 ex instituto ignacij antiocheni epi & apostoloruz
 discipli. q p visionē in celu rapt?. vidit & audiuit
 quō angeli p antiphonaz reciprocatoez sancte tri
 nitati hymnos canebant. Idem etia ambrosi? post
 hilariu pictauiensem hymnos i ecclesia canendos
 pm? pposuit. Anno quoqz pnotato fraci qntimū
 & heracliu romanoz duces. cu omnib? pene suis
 iuxta treueri delent. In egipto iohes anachozita
 sanctitate & philosophie spiritu claret. IIII.
 De vita facti iohannis anachozite & gellis ei?
Hic beat? iohannes manens in rupe mon
 tis ardui. in monasterio clauso & obstru
 cto. aduenientib? p fenestram se viden
 du pbebat. mulier tñ nulla ad pfectu ei? accessit
 sed viri & raro. In hui? itaqz monasteriu ab anno
 etatis sue. xl. vsqz ad cx. qñ a hieronimo visus est.
 nullus itrauerat. sed aduenientib? vt dictu est p
 fenestram se videndu pbebat viris dūtaxat. Cūqz
 tribun? quida venisset ad eū obsecrauit vt & con
 iugē suam pmitteret intrare ad se. multa em eam
 dicebat ptulisse picula. vt faciem ei? videret. Cū
 qz ille negaret dicens se in monasterio nuqm mo
 ris fuisse videndi mulieres. tñ un? p sstebat obse
 crando. cofirmās q nisi eū vidēt esset sine dubio
 ex multa tristitia moztura. Et ait. Vade videbit
 me p iunx tua hac nocte. nō tñ huc veniet. sed i do
 mo tua & i lecto suo manebit. Tūc recessit ille.
 ambiguitatez responh i pectore versans. Cū etiā

hec iugi nūciasset. illa similiter smone in certo fa
 rigat. Sed postqm somni tempus aduenit. adest
 homo dei p visum assistens mulieri. fides tua inqt
 magna est o mulier. & ideo tuo desiderio veni sa
 tisfacere. te tñ moneo. vt nō facie corpale suozuz
 dei desideres. sz vt act? & gesta eoz per spiritum
 ptempleris. spūs em est q viuificat. nā caro nō p
 dest quicq?. Cū quida cleric? dyaconus ad eū ve
 niēs. ab eo interrogat? mēiret se nō eē clericū hu
 militatis gratia. osculās eū ait. Noli fili negare g
 tiā dei. ne icurras p bono malū. p humilitate mē
 daciū. cauēdū est em omnib? modis mēdaciū. siue
 p malo siue p bono pferri videat. Nō pmittēbat
 etiā ad te icomodantes deferri. sed bñdicens oleū
 dabat ex quo vncti sanabant. Vni ex fratrib? ter
 ciano typo laboranti & curari volenti. rez tibi ait
 necessariam cupis abijcē. sicut em corpa nitro vel
 aliis huiusmodi lomentis abluū a sordib?. sic aie
 languozibus aliisqz huiusmodi castigatōibus pu
 rificanē. bñdicēs tñ oleū dedit & sanauit. Nulluz
 p ignē patuz sumebat cibū. eratqz attenuatū & ari
 di corporis p abstinentia. capilli eius & barba ex
 languoze nimio rari & tenues. V.

De quibusdam eius documentis.
Oagregatis autē fratrib? ad eū iustruēdo
 dixit. Graue ē iactantie viciū & periculo
 suz nimis. ita q de ipo etiā perfectōnis
 fastigio delicit aīas. cuius due sunt species. Qui
 busdā tñ accidit. q statim in initio puerfionis sue
 cū paz aliquid vel abstinentie ipenderint. vel pecu
 nie erogauerit. ita sentitū q eminetiores sint ill
 qui aliq largiti sunt. Alii vo cū ad sumā virtutem
 peruenerint nō totū deo. sz suis laborib? tribuūt.
 & dū ab homibus gliam querūt. illā que ex deo ē
 amittūt. Si autē mūdi corde ante deū steterimus:
 deū vidē poterim?. qntū ē possibile eū videre. vi
 debimus em eum inutibile mente nō corpore. sci
 entie intellectu. nō carnis aseptu. nemo em patz
 se posse ipsaz sicut est diuam suam inueni. ita
 vt spēm sibi aliquā vel ymaginē corporeā i corde
 figuret. nulla em forma in deo est. nulla circūscri
 ptō. sed sensus & mēs. qui sentiri quidē potest. et
 mētis affectu pstringi. nec tñ pphēdi. aut descri
 bi. aut enarrari. Ideo oportet cū omni reuerētia
 & metu accedere ad deuz. & ita libzare in eū men
 tis inuitū. vt quidqd potest splendoris claritatis
 maiestatis mens humana pspicere. super hec omnia
 sentiat eū semper. oportet aut vacare. vnde vaca
 te & videte zc. & qnto purior in eo mens fuerit.
 tāto plura ei de? reuelabit & misteria ei? agnoscz
 aqua & panis si cū cupiditate sumant. id ē. nō vt
 necessitati corporis. sed animi desiderio satisfiat.
 hoc etiā abstinenti viciū deliciaz dicit. ideo volē
 dñs animā voluptatib? resistere dicebat. Intrate
 per angustā portā zc. larga est via anime. cum qli
 cūqz desiderio suo satisfecerit. angusta vo ē cum
 voluptatib? suis repugnat. Ad hec aut obtimen
 da multuz pdest secretior habitato. quia interdū
 per occasionem aduentantiū fratrum. & euntium
 ac redeuntū frequentiam. abstinentie frena laxan
 tur. & sic etiā qñqz pfecti viri capiunt. Ideo dice
 bat dauid. Ecce elongaui fugiēs zc. Idem iohā
 nes dixit. Quid putas habet frat iste i corde. q ri
 det ad prandiū. cū magis flere debeat. quia carita
 tem manducat. VI. De exemplis
 eius cōtra detractozes. & contra psumptuosos.
 Idem contra detractozes ait.

Mulier quedā nuda exiliuit de doleo. & cooperuit se pannis veteribz. altera vero nuda remanens dicebat marito. ecce meretrix illa nuda est & non confundit. Et sic faciunt detractores. **I**dem contra psumptos. Erat quidā monachz in spelunca sūme abstinētie cūctis aie florens virtutibz. Cūqz i pfectibz suis pfectōes nō totum deo. sed sibi ipi tribueret. hanc psumptionē intuens temptator quodā vespere fingit se ī specie mulieris oberrantis p heremū. q̄ vt tessā ad hostiū spelunce lassitudinem simulās. itus seipam p̄icit. & obuoluta genibz ei? vt sui miserat exorat. Nox inquit me p̄hēdit. iube me quiescere in angulo cellule tue. ne forte efficiar bestijs p̄da. At ille p̄mo miseratōnis obtentu recepit eaz in spelūcam. querēs causam errandi eā p heremū. At illa causā figit accurate. & iterim venena blā dimentoz p̄ textū narzatōnis interserit. & nunc se miserandā. nūc defensione dignā ostendēs. elegantia & suauitate sermonis affectū hoīs illecebroso amore deflectit. Hinc iam blandioza colloquia. iocū. risusqz miscenē man? etiā p̄cax ad mentū barbāqz quasi venerando specie p̄tendit. Tūc vō palpare cūicē molliūqz collūqz leuigare. Quid nūc ad vltimū captiū ducit militē christi. vti nūc em libidinis fluctibz estuās. etiā laborz p̄teritōz ac p̄fessionis oblitus. obscenos iam conabaz inire amplexz. Illa vero vlulātū te terzimum emittens. vt vmbra erat tenuis. p̄ manus amplectātis elabit. ipsumqz dedecoris motibz inanes auras seclatēz fedissima in irāsioe deseruit. Tūc multitudine demonum in aere ad h̄ ipm spectaculū congregata ingenti clamore inquit. O q̄ te vsqz ad celū extollebas. quō demersus es in infernū. Disce ergo q̄ si se extollit hūiliabit. Tunc ille velut amens effectz et d̄ceptōnis sue n̄ ferēs pudorē. gūi? a se ipō decipit. q̄ fuerat demonibz d̄ceptus. Cū em se reparare & certamen renouare debet. desperans semetipm. tradidit se omi impudiciē & impietati.

VII. Exemplum qualiter temptat dyabolus peccatorē de desperatōne & post victoriā de psumptione.

Hic vir quidā pessimā vitam ducēs. q̄ dei miseratōne opūctus. intra sepulcz quoddā se recludens. p̄ozum scelez pollutōes lacrimaz fontibus diluebat. semp p̄strat? leuare oculos ad celum nolebat. neqz etiā nomen dei nomiare. sed in solis gemitibus pourabat. Nocte venerunt ad eū demones in sepulero clamātes. Quid ē qd̄ agis o ipiissime & flagitiosissime. post qm omi spurcicia & ipuritate satiat? es. nec iam sufficiunt vires ad facinora. tu xpianus videri vis & pudicus & patiens. q̄si iam alius possit tibi dā n̄ locus satiato in malo. q̄ q̄ tibi nobiscum debeēt vnus ex nobis es. aliud eē non potes. redi ad nos & qd̄ tibi supest temp? in p̄fructu voluptate n̄ p̄das. Quid temetipm ante temp? supplicijs tradis. Quid em aliud passur? esses ī inferno. nisi hoc qd̄ tibi nūc ipse oquiris. si te pena delectat. expecta paululū & inuenies patā. nūc interim frui muneribz nostris. q̄ semper dulcia & grata duxi sū. Ille aut tacit? iacebat. & cū eadē & duriora se pe repeterent. nec ille mouere. videntes demōes verba aggressi sunt. ita q̄ seminecē reliquerūt. nec tū moueri potuit d̄ loco quo oratōis causā iacue erat. Altera vero nocte repente eū grauioribz v-

beribus cruciat. nec tūc etiā moueri potuit. meli? esse dicēs mori q̄ demōibz obedire. Tercia autem nocte absqz vlla miseratōne irruentes ī eum. oibz penis & cruciatibz eum oficiūt. Cūqz iam corpus in supplicijs defecisset. tū extrem? spiritus demō nū oblitēbat imperio. Qd̄ postq̄m viderūt impij voce mag clamātes. Vicisti iquē vicisti Et vt vtu te quadam celitus fugati p̄cipites abscedūt.

VIII. Item exemplum eiusdē contra psumptos.

Hic quidā monachz in heremo. omi virtutum floze ornat. q̄ cum in corpore in star angeloz. vite fungere officijs. dñi quotidiani victus ei curam exiebat. quotidie em ingrediēs speluncā. iueniebat mensam & panē suppositum mire suauitatis. miriqz candoris. ex quo refect? gratias deo referens. ad oratōnes & hymnos p̄uertebat. Cūqz de suis meritis gloriari cepisset. p̄tinuo subintravit in eū desidia quedā anī tam puā q̄ nec posset aduertere; post hoc maior creuit negligētia. ita vt iaz tardior fieret ad orōz. Cūqz p̄az p̄fallēdi mistenū exhibuissz. aīa ei? q̄si nimio labore fatigata redescere festinabat. q̄a sensus eius re p̄bus effectus est. erat em clamdestina quedā in corde eius turpis cogitatō ac nephāda. Cūqz post oratōnes cibū solito requisuisset. inuenit solito panē mense suppositū. ex quo refect? d̄ his que in corde eius versabantē nichil emēdare curauit. & spernētē mīma paulatī casurū sese n̄ intellexit. Cūqz iam grauis libidinis stimulare ē icēdio post oratōnem ingressus vt cibū sumeret. panem quidē inuenit. sed aliquantulū sordidiorē. admiratusqz & tristis factus intellexit q̄ hoc ipm respiceret hoc genus monstri. cibo tū sumpto refect? est. Post diem terciū triplicatis vgeri stimulis cepit. occupauerūt em cū cogitatōnes. & quasi iam p̄sens & secum accubens ymago mulieris. quā & amplecti sibi videbat. et ad turpes vsus habē stratā. Processit tamē & alia die ad solita psallen di officia. s3 stabat vagis oculis & mente capti? Cūqz solito ad vesp̄az ingressus esset sumeret cibum. panem quidē inuenit. sed sordidissimū atqz aridissimū. & quasi a muribus vl' a canibz vndiqz corosum. Tunc ille ingemuit & lacrimas fudit. sed non ita vberes q̄ possent flamā tantī ignis extinguere. sumpsit tū cibū. s3 nō tanq̄ solebat. Cū igit cogitatōes quasi cohors barbarica vndiqz eū vallarent. exurgens nocte iter arāpuit p heremū tendens ad ciuitatē. Die aut facto vidit quando fratz cellulā vbi fatigat? requieuit. cūqz refect? esset. & p̄az quieuisset. ex more quasi ab eruditissimo & prudentissimo patre cepunt verbū edificatōnis expetere. interrogareqz eum. quis dyaboli laqueos possit effugere. & turpes cogitatōes ab eo imissas depellere. Tunc ille eos suff. cientē docuit. & in semetipm regressus ait. Quomō alios moneo. & ipse decipior. Age ergo pus miser que facere alios mones. Et intelligens se miserabiliter supplantatū. valedicēs fratribz cursu rapidissimo ad spelūcam suam redijt. p̄sternēs se in oratōnem & dicens. Nisi dominus adiuuisset me pau. h. m. a. m. Concluserūt aut se in spelūcam. & m. c. l. c. & in cinere cū lacrimis iacuit. donec astitit angelus dñi dicens ei. Suscepit domin? penitentiā tuā. & respiciatus est tibi. sed caue tibi ne vltra elatus decipiaris.

IX. De sanctis abbatissis Sara & sinetice & dictis eaz. Helimandus.

46

Eodem tempore credunt fuisse due laudabiles abbatissae Sara & Sincretice. quarum Sara xxi. annis a spiritu fornicationis fornicata est impugnata. & orabat deum ut non recederet ab ea huiusmodi pugna. sed dicebat. Domine da mihi fortitudinem. Apparuit autem ei oranti super lectulum suum ille dicens. Tu me viciisti Sara. Ego inquit te non vici sed dominus meus hiesus christus. Hec super alpeum flumem xl. annis habitavit. & nunquam inclinata est ut flumem aspiceret. Que autem fuit illa Sincretice vel ubi habitavit legisse me non memini. sed multa ab ea sapienter dicta sunt. ex quibus ista sunt. Sic quod ignem accendere voluit prius fumanem. ita & nos diuinum ignem cum lacrimis accendere in nobis debemus. Stulta castitas est quae indocenter aspicit. vel inordinatae videtur. Sicut venena expellunt acrisora medicamenta. sic fordiditas cogitationes ieiunium cum oratione & sicut forcia vestimenta calcata pedibus. & sepius reuersata incandidant. sic fortis anima pro pauperum voluntariam amplius confirmat. Aduersarius non facilius a nichil possidetibus superat. Non enim habet quo ledat. Sicut gallina deserens nidum suum. facit oua sua sine pullis gire. sic monachus vel virgo de loco ad locum transiens frigescit & mortificat. In tribulatione posuit. si feruere es spera tibi ignem appositum ad tollendum eruginem. si aurum idem spera ad augendam claritatem. Qui peccant in seculo. etiam nolentes mittuntur in carcerem & puniuntur. & nos ergo voluntarie redigamur nos in custodiam. ut eternas penas euadamus. Qui nauigare incipiunt primo prope ventum habent. postea sepe contrarium. Sed sicut naute non statim nauem exonerant. sed sustinent procellam & pugnant. & postea rectum cursum inueniunt. sic & nos aduersa incurrentes. in proposito crucem pro velo erigamus. & pro patientia cito superabimus. Thesauri manifesti cito produntur. sic & virtus cognita publicata. Noli subito & simul arma tua expendere. ne nudus in bello facile capiaris. anima nostra miles est. arma nostra corporis nostri. Nos in tranquillo mari nauigamus. seculares in procelloso. nos in die. illi in nocte. Et tamen plerumque piclitamur de negligentia. illi timores & solliciti saluantur. Sicut nauis aliquando mole fluctuum exteri oppressitur. aliquando potere suo crescente sentina. sic & nos aliquando demonum nequicia aliquando iniquitate propra. X.

De bona indole sancti martini. A. Actor

Hocuit his temporibus in gallia beatus martinus thuronensis archiepiscopus. cuius vita sulpitius seuerus. qui fuerat eiusdem viro sancto familiarissimus. luculento sermone descripsit. Seuerus. Igitur martinus sabinus pannoniarius opido oriundus fuit. sed in terra ytaliam tunc aliter. cum parentibus secundum seculi dignitatem non infimis gentilibus tamen. pater eius miles primus post tribunum militum fuit. Ipse armatam militiam in adolescentia secutus. inter scolares alas sub rege ostentimo. tunc in te sub iuliano cesare militauit. non tamen sponte quia a primis fere annis diuinam potius seruicium sacra illustris pueri aspirauit infantia. Nam cum esset annorum decem. inuita pentibus ad ecclesiam confugit. seque cathecuminum fieri postulauit. Mox mirum in modum totius dei opere conuersus. cum esset annorum xii. heremum concupiuit. fecissetque votis satis. si etiam infirmitas non obstidisset. Animum tamen eius aut circa monasteria. aut circa ecclesias semper itent. meditabat ex etate puerili. quod postea deuotus impleuit

Sed cum edictum esset a regibus. ut veteranorum filii ad militiam scriberentur. prode patre quod felicibus eius actibus iudebat. cum esset annorum xv. raptus & cathenatus sacramentis militaribus implicatus est. vno tamen seruo comite pretere cui tamen versa vice dominus seruiebat. adeo ut plerumque ei & calciameta ipse detheret. et ipsi detergerat. cibum cum vna caperent. hic sepius ministraret. Necdum in christo regeneratus agebat quod docuit bonis operibus baptismatis cadi datu. assistere seque laborantibus. operem ferre miseris alere egentes. vestire nudos. Nichil sibi ex militie stipendijs preter quotidianum victum reseruabat. Quodam itaque tempore. cum iam nichil preter arma & simplicem militie vestem haberet. obuium habuit in portu ambianensi pauperem nudum. nichil preter clamidem qua indutus erat habebat. iam enim reliqua in opere simile consumperat. Arrepto itaque ferro quo accinctus erat. mediam diuidit partem eius pauperi tribuit. reliqua rursus induit. Nocte igitur insculta cum se sopor dedisset. vidit christum claudis sue qua pauperem texerat pre vestitu. Intueri diligensissime dominum. vestemque quam dederat iubet agnosce. Mox ad angelorum circumstantium multitudinem audiuit hiesum clara voce dicentem Martinus adhuc cathecuminus. hac me veste texit. Cum autem esset annorum duo & xx. ad baptisum uolauit. Interea iulianus imperator contra barbaros irruentes in terra gallias pugnatum militibus suis pecunias erogauit. sed martinus nolens accipere donatum. quia nolebat amplius militare iuliano. respondit. christi ego sum miles. pugna re michi non licet. Et cum iulianus diceret quod meum bellum non religionis gratia militiam resignaret. martinus increpatus respondit. quod solo signo crucis armatus die crastina hostium cuneos penetraret. Vnde custodi iubeat ut inermis barbaris obsecratur. sed die sequenti data pace. sic eum dominus custodiuit. ut subactis sine sanguine hostibus. propter eum nullus in plio moreretur. XI. De persecutibus quas relicta militiam sustinuit. & de duobus mortuis quos suscitauit.

Exinde relicta militiam prexit ad sanctum hilariu pictauienses episcopi. ibique accolit ordinatus est. Monente domino in somnis ad patriam & parentes suos rediit. & in illo itinere se multa aduersa passus prodixit. Nam inter alpes incidens in latrones. cum iam ictu ferientis latro aliter peremeret. vinctis post tergum manibus custodie tradit. eumque latro an timuerit percutat. At ille dixit. Nunquam se tam fuisse securum. misericordemque deum maxime in temptacionibus affatur. Sicque latroni qui eum custodierat de euangelio predicabat. quod latro credens. & martinum ad viam reducens. postea vitam in religione finiuit. Dyabolusque in humana forma ei apparuit dicens. Quocumque ieris dyabolus tibi aduersabit. Et cum martinus dixisset. Dominus michi adiutor est. dyabolus ante eum euinuit. Itaque matrem suam ouertens. patre in malicia pourate dum pro totum orbem arriana heresis pullularet. penne solus ostanter obfistens. publice virginis cesus. & de ciuitate eiectus mediolanum venit. & inde ab hereticis exturbatus. cum vno tamen presbitero ad quamdam insulam prexit. ibique inter alias radices herbarum. elleborum gramen venenatum comedit. & sentiens piculum. non solum mortem sed etiam omnem dolorem virtute fidei & orationis exclusit. Ibique audiens quod beatus hylarius de exilio rediret. profectus est ei obuium. Cumque ab eo gratissime fuisset exceptus. haud

longe sibi ab opido monasteriū collocavit. & post modicū duos mortuos suscitavit: horū vnū cathedra cum in se ei iunxerat. cupiens instrui disciplinis. sed paulopost correptus ipso absente absq; baptis- mate decessit. Regressus ergo martinus ex anime corpore inuenit. fletus & eiulans accurrit. eūq; oratione sua suscitavit. q; baptisat. plurimis anis postea vixit. Iohes referre solit. erat se corpe exutum ad tribunale iudicis ductū. deputandūq; obscuris locis & cum vulgaribus turbis tristem excepisse sententia. tūc p̄ duos aglos iudici fuisse suggestū. hūc eē p̄ quo martinus oraret. ita p̄ eosdem angelos iussum reduci. & martino redditū. vique p̄stine restitūtū. Nec multo post dū agrū lupitini cuiusdā honoratū p̄teriret. & audito clamore & luctu. qd eēt inquireret. indicat vnum de familia seruulūz laqueo sibi vitam extorsisse. Quo cognito cellulam in qua corpore iacebat ingrediē exclusis omib; turbis. superstrat. corpi aliquatūsp̄ orauit. & eum ad vitam reduxit. Qui apprehensa beati viri dextera in pedes cōstitit. atq; ita cū eo vsq; ad vestibulū domus turba omni inspectante p̄cessit. **XII.**

De vita eius episcopali & monastica.

Sub eodem fere tempore martinus ad episcopatu turonice ecclēsie petebat. s; cū erui a monasterio suo uō facile potuisset turici? quidā vnū e ciuib; vxoris languore sumulato. ad genua illi? puolue? ut egredieretur obtinuit. ita dis potis in itinere ciuū turbis. sub qdaz custodia ad ciuitatem vsq; deduciē. pauci tamen et nonnulli ex ipsis qui ad cōstituendū antistitem fuerant euocati impie repugnabāt. dicentes scz cōtempibilem eē p̄sonam. indignū eē ep̄atu. hominē vultu despicabilē. veste sordidū. crine deformē. Ita a populo snie sanioris ibecilloz irisa demētia est. qui illustrem vix dū vitupare cupiunt p̄dicabant. Iam vō sumpto ep̄atu. idē constācissime p̄seuerabat q; p̄us fuerat. eadē in corde ei? humilitas eadem i vestitu ei? vilitas fuit. atq; ita plen? auctoritatis & gratie implebat ep̄i dignitatem. vt non tamē p̄positū monachi virtutēq; desereret. Aliquādiu ergo adherenti ad ecclesiaz cellula vsq; est. Deinde cū ineq̄tudinē frequentantiū ferre nō posset. duob; fere extra ciuitatē miliarib; monasteriū cōstruxit. Qui loc? secret? & remot? vna tū eademq; arta ad modū via adiri poterat. ipse q; ex lignis p̄textā cellulā habebat. Multi quidem e fratrib; i eundē modū pleriq; saxi supiecti montis cauato receptacula sibi fecerāt. Discipuli vero erāt. lxxx. qui ad exemplū beati magistri i stituebātur. Nemo ibi quidq; p̄p̄iū habebat. omnia i mediū p̄ferebant. Vinū nemo nouerat. nisi quē infirmitas coegiss; pleriq; cameloz fetis uestiebātur. & mollior habit? p̄ crimē erat. pluresq; ex his postea ep̄os vidim;. Que em̄ eēt ciuitas aut ecclesia. que nō de se martini monasterio cupet habere sacerdotē. Erat haud longe ab opido p̄ximus monasterij locus. quem falsa opinio hoīm velut cōsepulcis ibi martiribus sacrauerat. Nam & altare ibi a supioribus ep̄is cōstitutū habebat. sed martinus non temere adhibens incertis fidem ad locū p̄git. deinde sup sepulcrū ipm̄ astans orauit ad dominū. vt quis eēt vel cui? meriti esset sepult? ostēderet. Tunc ouersus ad leuā. vidz p̄p̄e assistere vntzā sordidā truncem. Impat nomē meritumq; vt loqrēt. Nomen edicit. de crimine p̄fiteē. latronem se fuisse ob scelera p̄cussū. errore vulgi celebra-

tū. nichilq; sibi cum martirib; eē dñe. cū illos glia se pena teneret. Mirū in modū vocē loquentis. qui aderant audiebant. p̄sonā tñ nō videbāt. Tūc martinus quid vidisset exposuit. iussitq; ex eo loco altare quod ibi fuerat submoueri. itaq; ita populū superstitionis illi? absoluit errore. **XIII.**

De miraculis eius.

Accidit aut post dū ite ageret. vt gentilis cuiusdā corpore qd ad sepulcrū supersticio so funere p̄ferebat obuiū haberet. Cōspicatusq; em̄? veniētū eē. quid nā id eēt ignarus? paululum stetit. Estimās aut p̄phanos ritē agi sacrificōz eleuato i aduerso signo crucis imperat turbe nō moueri loco. onusq; deponere. Hic vō mirz i modum videns miseros. p̄mū velut saxa riguisse. deinde cum p̄mo mouere se sūmo conamine niterent. vltra accedere nō valētes. ridiculū i vertiginem rotabantur. donec dicti corpis grauitate onus deponunt. attoniti & semet inuicē aspectātes qd nam sibi accidisset taciti cogitabāt. Sed cū beatus vir opisset. exequiaz illā eē frequentā non sacroz. eleuata rursū manu dat eis abeūdi et tollendi copis potestātē. ita eos cum voluit compulit. & cum libuit abire p̄misit. Itēz dū i vico quodam templū antiquissimū diruiss; & arborē pinū q; fano p̄xima esset aggress? excidēt. antistes loci illi? ceteraq; turba gentiliū cepit obsistere. Et cum iidem illi dum templū euertēt. impante domino q̄uissent. succidi arborē nō patiebant. Ille eos sedulo p̄monere cepit nichil esse religionis in stipite. deū poti? cui seruiret ipse sequerent. arborē illā excidi oportere. quia esset demoni dēdicata. tū vnus ex his qui erat audacior ceteris. si habes inquit aliquā de deo tuo quem dicis colere te fiducia. nosmetipsi succidē? hanc arborē: tu ruētē excipe. & si tecū est tuus vt dicis dominus euades. Cūq; ille confusus in dño intrepide se offerret. illi facile arboris sue iacturam habentes. si inimicum sacroz suoz casu illi? obruissent. eo loco vbi pinus accliuus ruitura erat. vincitū martinū statuēt & ipi pinū cū gaudio succidunt. psallebant em̄? nō monachi. solam martini mortē expectātes. At ille ofusus arbori iam sup se ruenti manu leuata signū salutis opposuit. & illa ēbinis mō retroacta diuersam in p̄rem ruit. adeo vt rusticis qui tūto in loco steterant pene p̄strauerit. Tūc ceperūt gētiles stupere miraculo monachi flere p̄ gaudio. xp̄i nomen in dñi p̄dicare. nemoq; fere ex imani illa multitudine gentiliū fuit. q; non impositōe man? desiderata relicto impietatis errore dominum hiesum crediderit. vbi aut phana destruxerat. statim ibi aut ecclesias aut monasteria p̄struebat.

XIII. Item de eodem.

Quam i vico quodā phano antiquissimo ac celeberrimo ignem immisiss; in proximā imo inherētē domū agente vento. flammaz glob? ferebat q; vbi martinus aduertit rapido cursu tectum dom? scādīt. obuiū se aduenientibus flammis inferens. tum vero mirz i modū cerneret contrarium venti ignem retorqueri. cū pugnantū inter se elementoz quidā oflic? videtur. ita virtute martini ibi tū ignis est opatus vbi iuss? ē. cū ibi dem templū opulentissimū superstitione religiōis voluisset euertere. restitit multitudo gentiū. adeo vt non absq; iniuria sit repuls? Itaq; secessit ad proxima loca. ibiq; p̄ triduum cili cōtectus & cinere. ieiunans semper atq; orans

precabat dominū. ut quia templū illud euertere
humana manu nō potuisset. vire? illud diuina di
rueret. Tunc subito duo angeli hastati atq; scuta
ti instar militie celestis se obrulerūt dicentes mis
sos se a domino. ut rusticam multitudinem fuga
rent. p̄sidiūq; martino ferrent. Ita regressi ad vi
cū inspectantibus gentiliū turbis. & quiescentib?
dū p̄phanā edem vsq; ad fundamenta dirueret.
aras omnes atq; simulacra redegit i puluerē. Om
nes autē fere in dōm̄ biesuz crediderūt. Quid etiā
in pado eduoꝝ gestum sit referam. vbi dū tēpluz
itidem euerteret. furens gentiliū rusticoꝝ in eum
irruit multitudo. Cūq; vnus audacior ceteris tra
cte eū gladio pereret. reiecto pallio nudā cerui
cem p̄cussori p̄buit. nec cūctā ferire gentilis. sed
cum dexteram altius extulisset. resupin? ruit. con
sternatusq; diuino metu veniā p̄cabat. Nec dissim
ile huic fuit. q̄ cū eū ydola destruentem cu?tro
q̄dam ferire voluisset in ipso ictu ferū ei de mani
b? excussū non compuit. Curationū vero in eo tā
potens gratia fuit. vt nullus fere ad eū egrot? ac
cesserit. qui nō otinuo recepit sanitatē

XV.

Adhuc de eodem.

ALiquādo in quodā opido patris famili
as cuiusdam domū ingressus. in ip̄o li
mine restitit dicens. horribile i atrio do
m? demoniū se videre. Cui cū vt discederet impa
ret. quendā e familia qui interiori pte edū moza
bat arripuit. Seuire dētib? miser cepit. & obuios
quoscūq; laniare. Commota ē domus. familia tur
bata. popul? in fugam versus. Martin? se furēci
obiecit. ac p̄mum stare ei imperauit. sed cū denti
bus fremere. hyantiq; ore morsum mīmare. digi
tos ei martin? in os intulit dicens. Si habes inquit
aliquis potestatis hos deuora. Tū vō ac si candē
ferrum faucibus accepisset. longe reductis denti
bus. digitos beati viri vitabat attingere. Et cū fu
gere d̄ obsessio corpe penis & cruciatib? cogere.
nec tamen exire ei p̄os liceret. feda relinqueus ve
stigia fluxu ventris est eiectus. Interea cum d̄ me
tu atq; impetu barbaroꝝ subita ciuitatē fama tur
basset. demoniacum ad se exhiberi iubet. imperat
vt an ver? esset hic nunci? fatere. Tunc cōfessus
est. xvi. demones fuisse. qui rumorem hunc p̄ po
pulū disseminassent. vt ob hoc saltē ex illo marti
n? opido fugare. barbarosq; nichil de irruptione
cogitare. Apud p̄sum vero dum portam ciuita
tis illi? cum alijs tribus socijs secū euntib? introi
ret. leprosum miserabili facie horrentibus cunctis
osculat? est. atq; benedixit. stacimq; ab omni ma
lo emundat? ē. Sed nec hoc p̄tereundum ē. q̄ sim
brie vestimento ei? cilicioq; detracte. crebras sup
infirmitatib? egere virtutes. Paulin? vero vir ma
gni postmodum futur? exempli. cum oculū graui
ter dolere tepisset. & iam pupillā ei? crassior nu
bes supducta texisset. oculū ei martin? peniculo
contigit. pristinaq; ei sanitatē sublato omni do
lore restituit. Ipe autem cum casu quodam eēt de
cenaculo deuolut? & p̄ ofragos scale grad? de
cidens multis vulnerib? eēt affect?. euz exanimis
iaceret in cellula. & non modicis dolorib? crucia
ret. nocte ei angelus visus est vulnera vngere cō
culū corpis mēbra vngere. atq; ita postero die
restituit? est sanitati. vt nichil unq̄m videre? p̄u
lisse.

XVI.

De eiusdem constantia & equitate.

QUam autē ad imperatorem maximum fero
cis ingenij viz. & belloꝝ ciuiliū victo
ria elatum. plures e diuersis p̄ibus ep̄i
ofluerent. & feda circa p̄ncipē oīm adulatio no
tare. seq; degeneri inconstantia regie clientele.
sacerdotalis dignitas subdidisset. in solo martino
apostolica auctoritas p̄manebat. nam & si p̄ aliq̄
b? supplicandum regi fuit. impauit poti? q̄ roga
uit. A cōuiuio ei? frequenter rogat? abstinuit di
cens. se eius mense p̄cipē eē nō posse. qui impato
res vnū regno alteꝝ vita p̄uasset. Postremo cum
maxim? se non sponde sumpsisse imperiū affirma
ret. sed impostam sibi a militib? diuino nutu re
gni necessitatem armis defendisset. tandē victus
vel ratione vel p̄cib? ad conuiuium venit. & sel
lula iuxta regem posita p̄sedit. Ad medium fere
conuiuū vt moris est paterā regi minister obtulit.
Ille sancto admodum ep̄o poti? dari iubet. expe
ctans atq; ambiens vt ab illi? dextera poculū su
meret. Sed martin? vbi ebibit pateram p̄sbitero
suo tradidit. nullum sc̄ existimans digniorem. qui
post se p̄os biberet. nec integꝝ sibi fore. si aut regē
ip̄s. aut eos q̄ a rege erant p̄ximi p̄sbitero p̄tuliss?
Quod factū imperator. omnesq; qui tūc aderāt
ita admirati sunt. vt hoc p̄m eis in quo p̄cepti fue
rant placeret. Constat autē etiam angelos ad eum
plerūq; missos. ita vt conferto inuicem apud eum
simone loquerēt. Dyabolum vero tam conspicabi
lem & subiectū oculis habebat. vt siue se in p̄xia
substantia p̄meret. siue i diuersas figurat? spiritua
les nequicias transtuliss?. q̄libet ab eo sub imagine
videre. Quod cum dyabol? sciret se effugere nō
posse. diuicijs eū frequēt vtegebat. q̄a inuidijs fal
lere non posset.

XVII.

De demonum insidias & p̄sens & absens p̄o
spiciebat.

QUODAM autē tpe cornu bouis in manu
cruentum tenens. cū ingenti fremitu cel
lulā eius irrupit. cruētatq; ostentans
dexterā. & admissio recentē scelere congaudēs. vbi
ē inquit martine vire? tua. vnū de tuis modo in
fecit. Tunc ille conuocatis fratrib? : refert q̄ dya
bolus indicasset. sollicitos esse iubet p̄ cellulas sin
guloꝝ. quis nā hoc casu fuisset affect?. Neminē
quidē desse de monachis. sed vnū rusticū merce
de p̄ductū. vt vehiculo ligna deferret isse ad siluā
nūciāt. Iubet igitē aliquos ire ei obuiā. Itaq; haud
longe a monasterio iam pene exanimis inuenitur.
extremum tamen spiritum trahens. indicat fratri
bus casum mortis & vulneris. inuicis scilicet bo
b? dū dissoluta artū? loza constringēt bouē. sibi ex
cusso capite iter iguūia cornu iniecit. Nec mul
to post vitā reddidit. Videris quo iudicio dī dya
bolo data fuit hec potestas. In martino mira
bile illō erat. q̄ & hec & multa huiusmodi si quo
tēs accidisset. longe ante p̄uidebat. & sibi nūciata
fratrib? indicabat. Frequēt autē dyabolus dū mille
no cēdi artib? sanctū virū conabat? illudē. visibilē
ei se formis diuersissimis ingerebat. adūsus quem
semp̄ interit? se signo crucis & oratōis auxilio p̄
tegebat. Testabanē etiam aliqui d̄ fratrib? audis
se demonē p̄teruis martinum vocib? increpantē
cur intra monasteriū aliquos ex fratrib? qui cū ba
ptisimi gratiam diuersis errorib? p̄didisset. cōuer
sos postea recipisset exponētē crimina singuloꝝ
martinum dyabolo repugnantem respondisse con
stanter. antiqua delicta melioꝝ vite p̄uersatione

purgari. & p misericordiam domini absoluendos esse peccatis. q peccare desierint. & radice dya bolo non primere ad venia criminosos. & semel la psis nulla a dno p'stari clemētia. Tūc in hāc vocē ferē exclamasse martin? Si tu ipse o miserabilis ab hominū insectatōe desisteres. & te factoz tuozū vel hoc tempore cū dies iudicij in pximo est peni teret. ego tibi vere p'sus in domino xpī misericor diam polliceret.

XVIII.

Qualiter dyabolū sibi purpuratum apparentē repulit.

Quodā die dyabolus luce purpurea cir cūctē. indut? veste reg. a dyadema. te ex gemis auroq redimit? calceis au ro illit. sereno ore. leta facie. oranti martino in cella assitit. q cū pmo aspectu ei? fuisset eberat? diu multūq; ambo silentiū tenuerūt. Tū pōz dyabolus. Agnosce inquit martine quē cernis. xpūs ego sū descendur? ad terras. p? me manifestare tibi volui. Adhuc cū martin? taceret. nec quicqm responsi referret. iterare ausus est dyabol? p'fēs sionis audaciam. Martine quid dubitas credere: cū videas. xpūs ego sū. Cum ille reuelante sibi spi ritu vt intelligeret dyabolū eē nō deū. nō se iquit domin? ihus purpuratū & dyademate renitente ventur? eē p'dixit. ego xp'm nisi i eo habitu forma qz qua passus est. nisi crucis stigmata p'ferentē v' vero: venisse non credam. Ad hāc vocē ille statū vt fum? euauit. & cellulā tanto fetore cōpleuit. vt i'ubia i'icia reliqueret dyabolū se fuisse. Hoc itaq; gestum vt sup' retulim? ex ipi? martini ore cognouim?. ne quis forte existimet fabulosū. Nā cum olim audita fide ei? vita atq; virtutib?. estu arem? desiderio illi? gratam nobis ad eundē vidē dum pegrinatōz suscepim?. simulq; iā ardebat ani mus vitā illius scribere. p'rim ab ipō inq'ntū ille in terrogari potuit sciscitari sumus. p'rim ab his qui interfuert vel sciebant cognouim?. Quo quidē tpe credi non potest. qua me humilitate. qua beni gnitate suscepit. & gratulat? plurimū & gauisus in vno quo tāti eēt habit? a nobis quē pegrinatio ne suscepta expetissem?. Misere me. pene non au do confiteri. cū me sancto quiuio suo dignat? est adhiberi aquaz manib? nostris ipse obtulit. ad ve speram pedes lauit. **XIX. Qualiter in cen dio temptatōz passus est**

Quam ad dyocesium quādam p solenni cō suetudine sicut episcopis visitare ecele sias suas moris est. media fere martin? hyeme venisset māsiōz ei i secretario ecclesie. cleri ci pauert. muleūq; ignē scabro iam p'tenui subdi derūt. lectum ei plurimo stramine extruxerūt. De inde cū se martin? cubicum collocass?. isuetā mol liciam strati male blandientis horrescit quippe qui nudā humū vno tm alicio sup lecto accubare cō sueuerat. itaq; q'si accepta p'mot? iniuria. stramē cum omē piecit. & casu sup fo maculā p'tez palee illi? quaz remouerat aggressit. ipse aut vt erat mo ris nuda humo lassitudine iemeris vrgente requie uit. Ad mediam fere noctem. p interruptū pauū mētū ignis estuans. arescentes paleas apprehēdit. Martin? somno excitat? re inopinata ancipiti pe riculo. & maxime vt referebat dyabolo insidiantē atq; vrgente p'uent? tardū? q' debuit ad oratōis confugit auxiliū. Nam erūpere foris cupiēs. cū pessulo qd ostio obdiderat diu muleūq; luctatus grauisimū circa se sensit incendiū. adeo vt vestē

qua indut? erat ignis p'sumpserit. Tandē in se re usus. non in fuga. sed i dno eē p'sidiū. scutū fidei & oratōis arziptens medijs flamis tot? ad vomi nū conūsus incubuit. Tū vō diuinit? igne submo to innoxio sibi orbe flamarū orabat. Monachi autē q p'forib? erant. crepitante & colluctate icendij sono. obseratas infringūt fores. emotoq; igne me dijs flamis martinū auferūt. cū iā penit? eē p'sum pt? tam diuturno icendio putaret. Ceterū vt ver bis meis domin? ē testis. michi ipse referebat. & n sine genūtu fatebat se i dyaboli arte ceceptū. vt excussus a somno p'silium non haberet. quo p fide & orationem piculo repugnaret. deniq; tandiū circa se seuisse ignez. quādiu erūpē p hostiū tur batus mente temptauit. vbi vero auxiliū crucis. & oratōis arma reperisset. medias cessisse flamas. seq; n' fēnisse oratē. q's fugiēs male eēt exptus. ven tes. Vnde itelligat quisquis hoc legerit. nō tantū temptatū quidē illo martinum piculo sed p'batū.

XX.

De vita sancti maurili andegauensis. Ex dictis ei?

Hic sancto viro orempane? fuit i mau rili? andegauensis epus. Hic em medio lanensis opidi idigena existit. parentib? splēdidissimis. & ab ipis pene cunabulis a beato martino qui illis ipib? mediolani sibi monasteriū collocauerat. sacris literis & liberalib? studijs in stituit. Sed beato martino arrianoz p'fidiā de ci uitate illa expulsus sanct? iam maurili? tā amore q' magnoz p'ceptis pentum. q martinū pū? sequi cupierant. ibi demoratus ē. quousq; a beato am brosius ipius ciuitatis episcopo officiū lectoris ac cepit. Interea patre eius qui nobilitate ac virib? totam pene regebat hesperia defūcto. relicta ma tre. omniūq; rez suarum cupiditate habendi sub iuliano tūc cesare martinū q turonicaz i gallia iā regebat metropolim iā expetijt. & sacerdotij gra tiam eo cogente suscepit. Deinde turonis egress? q solitaria si posset sibi vitā eligeret. andegauozū urbem aggressus est. & audiens non longe a flu uio i villa cui calomna nomē erat fanū eē antiquis simū. diuersisq; ydolorum culturis dedicatū illuc aduenit vidēq; illud. eo q dignitatē loci tenebat humana non posse manu dirui. dominū vt illud d' strueret exorauit. Mox vō diuinit? ignis de celo dimissus. qd quid simulacroz & imūdicie ibidem tepit. sub momenti hora p'sumpsit. Eliminata igit omni spurcicia. xpō honorabilem ecclesiā ibi fūda uit. & vt dedicaret a beato martio obtinuit. ibiq; bis senos degēs p annos. multis se ieiunijs & ora tionib? sedule domino mancipauit. magnasq; & mirabiles virtutes p eū fecit. Dū pastores i illa regione vigilarēt. vnusquisq; eoz noctu pecora custodiret. contigit vt morderet a vipa. cui? vir? se repēte p omē pueri venas se ifudit. & totū ho minē in tumorē outit. de quo cū nichil aliud p'sto laret nisi itent? ceteri pastores fide cōmoniti euz p'fētie deferūt ofessoris. q vniūsa pueri membra si gnauit. & oculos ad celū erigēs. in ipō vulnufcu lo p quod vipa vir? iflixerat. de ppria salua signū crucis imp'ssit. statimq; venenū ex omnib? corpis p'tibus reuocatū. cucurrit ad ipm p quem se imer serat locū. & puer integre sanitati mox reditus. ad domini sui quē reliquerat cucurrit seruitiū.

XXI.

De quibusdam ei? miraculis.
Quon lōge vero a p'scripto vico calomne cui vir beatus perat. quemq; sedulus

incolebat. erat quidam collis nomine p̄stiac? diuisis
ydoloz titulis decorat? vnde maurili? animarū p
ditōnem dolens. adhibitis secū fidelib? viris pre
xit ad locū vt illud euerteret. quo cum puenisset:
demonia ibi latentia clamauerunt dicentia. **Q**uid
nos etiā hic maurili p̄sequeris in his regionib?
nullus ē loc? quo te euadere valeam?. **I**lico in ad
uerse signo sancte crucis opposito demonia repē
te eleuato magno mugitu. non sine imenso fetore
fugerūt. **I**lle autē omniū ydoloꝝ simulacra coadu
nari p̄cepit. & ignib? cōcremans in fauillā rede
git mūdansq; diligentē locum. ibidem honorabi
le monasterium statuit. **P**retereuntibus autē mer
catorib? sedem ei?. vn? eoz qui vendēd? ducebā
tur. magno p̄siliens impetu ecclesiā ingressus est
& puolutif cū lacrimis ofessoris pedibus. orabat
vt suis p̄cibus aut p̄cijs sese p̄ amore dei redime
ret: secūq; retineret. quia furtim p̄pria captiuabā
patria. vendend? ducebā in alienā. **C**ui? verbis
& fletibus suū patrioticum recognoscēs. cōmor?
pia mente sacerdos. nec moza. p̄ captiuo ip̄o do
minū supplicatur? egrediē. humiliter sibi supplica
bat vt sibi venderet. quatin? a se seruitio absolu
t? liber ad patriam reuertere. **S**ed cū dominus
ip̄i? sūma obstinatōe nequaqm̄ id fieri posse nega
ret. annuit suis vt ip̄m de ecclesia velociter detra
herent. **C**edentibus autē ministris. vimq; facienti
bus ac dñi sui p̄cepta exequentib?. immensis voci
b? captiu? clamare cepit. **M**iserere & succurre s̄
ue dei. quē deuote & liberand? expeti?. **S**acerdos
vero flens solo paululū positis genibus. rursusq;
eleuatis ad celū manib? inquit. **D**omine deus om
nipotens q̄ i angustia p̄stitutus: & de tua misericor
dia vere confitētib?. celeri pietate succurre. s̄bue
ni huic captiuo p̄ quo te supplex exoro. **A**d hāc sa
cerdotis vocem. tanta vis febriū dñm ip̄ius arzi
puit. vt aq̄m penitere succurreret. sp̄m exalaret
Tunc tanta formidie ceteri p̄cellunē. meuentes
ne sese viuos terza absorberet. q̄ vnanimis expe
tebāt. sacerdotē flebiliē postulantes. quatin? et si
bi indulgentiā & defuncto suis meritis acqui rerz
vitam. **V**ir vō beat? nimīū metuēs. ne ip̄e occasio
illi? esset poitōis. p̄strat? terze imēsis planctib?
& crebris singultibus inuocat xpm. vt defuncto
redderet animā. **N**ec ante surzexit a solo. donec et
defūcto vitaz & captiuo libertatē acquireret. **N**e
gociatores deniq; vt sibi retroacta p̄sumptō idul
gere. multis donarijs ipsuz honorauerūt & locū
que p̄pere omnia in vsus pauperz deputauit.

XXI. **I**dem de eodem.

Nimirū preterea vt necessitudo cōpellit
humana. argis haud modica mercib? re
ferta per ligim vehebatur **Q**ue dū con
tra calōnā ascēderet. subito cū ebato flamie pōto
nauis in vertiginem rotabā. frangiē antenna. &
nūc p̄za surzigit eleuata fluctibus. nunc pupis d̄
p̄mie inter vndaz hyat?. **V**icti ergo naute. tante
q; tempestatis timore p̄teriti. de p̄nti iā desperan
tes salute. omnia nauis armamēta ciecerūt solum
p̄stolantes interitum. tū repente imēsis clamare
vocibus ceperunt. dicētes. **M**iserere vir xpi mau
rili. nrō succurre naufragio. potes ei hoc obtinere
cū christo. q̄ post fun? vitam acquisisti defuncto.
Ad quoz voces exurgēs ab oratōne maurili? : fe
stine cucurrit ad lit?. & eleuato ex aduerso crucis
signo. impat p̄celle ne seuiret. **C**edūt mox depōsi
to rigore spiramina. tumescētes vertuū vnde i

146

equoza subsequit q; tranquilla serenitas. **E**rat autē
familiarē beato viro. vt nunc ecclesiā nunc infir
mos sedule circūiret. & ne vltra modum fatigat?
corpe defecisset. habebat humilis sessor asellū quo
sepi? vtebat. **Q**uem nocturnis latro temporib?
apprehensū. furari nō metuit. sed infelix dū furatē
asellū arziptē a demonio. & sic demens p noctē to
tā vagabund? illudic. **M**ane autē reddito. ante fo
res beati viri affuit ip̄e p̄iter cum asello. crimē qd
commiserat inuit? oficē. deinde arrept? a demo
nio fugere nitit? ne curaret. sed beat? vir furiosū
p̄ exorcismi grām. p̄us a demonio liberauit. & p?
modum ab omi crimie recepto asino mirat? absol
uit. **V**erūtamē p̄pter nocturnā quā p̄pessus ē la
tro iniuriā. ne voto p̄ori p̄uaret ex toto. q̄ necessi
tate cepat violare n̄ vicio. tres illi sacerdos aure
os dedit. sicq; liberū abire pmisit. **XXIII.**

De p̄motōe eius ad episcopatum.

Interea cū talibus vir beatus in predio
calōne flozaret meritis & v̄tutib?. v̄zbs
andegaua p̄prio pastore viduā. & col
lectis vndiq; sacerdotibus cū in vnū non valeret
venire decretū. alijs alios p̄ferentib?. subito nū
ciat archiepiscopū sanctum turonice sedis adesse
martinū. **C**ui? dū pene om̄s sententiā p̄stolarentē
ait. **V**iri fratres audite & attendite p̄siliū bonuz
qui a deo ē elect? erit pontifex vester. maurili? ca
lōnensis p̄sbyter ecclesie. **Q**ui pari voto ouenien
tes in sniam. iam em̄ eiusdem viri virtutes & me
rita nouerant. **A**cepto archiepiscopi p̄cepto ce
lerime p̄gunt. eūq; de p̄pria raptū ecclesia. marti
ni p̄sentie nolentē sistunt. **Q**ui dū cum beato mar
tino iā ecclesiam egredere. statim ad declaranda
tanti sacerdotis merita: niueo colore columba di
uinit? elapsa sup caput ei? descēdit ac sedet. **M**
ti etiā videre meruerūt. quia quotienscūq; beat?
martin? ad sacram ofecrandi antistitis benedictō
ne sup caput ei? extendisset manum. semp ei p̄e
fata aditū dabat colūba **T**ali igitē miraclo andega
uensi ecclesie maurilio pontifice substituto. & bea
to martino ad p̄p̄iam sedem reuerso. idem marti
n? referre sepi? solit? erat. q̄ ad benedictōm mau
rilium antistitē non solum in specie columbe sp̄s
sanct? sed etiam affuerat angeloz exercit?. **Q**r
nato itaq; in pontificali cathedra ad paschalis eu
re ministerium et custodiā xpi ouium maurilio pō
tifice. tanta in eo gratia domini rutilabat. vt non
mimoza p̄ eum. q̄ duodū p̄ apostolos signa & mira
cula fierent. **N**am verbis tm̄ demones effugabat.
egrotos vero sola oratōne curabat. sed & cecis i
posito crucis signo visum reddebat. **XXIII.**

**De spontaneo eius exilio pro puero mortuo si
ne baptismo.**

Eo in beati petri apostoli basilica sancta
solennia celebrante. aduenit cum mozien
te puero matrona. cui quondā sterili eū
dem vt nascere. ante ep̄atum apud dominū suis
meritis obtinuerat. postulās filio suo quē dño ha
bendum obtulerat. vt manuum suaz impositione
sp̄itum sanctū daret anteq̄ obiret sed remorāte
in sancta corpis ac sanguis xpi consecratōne pau
lulum p̄sule. puer excessit. **B**eatissimis igitē mau
rili? expleto sancto solennitatis capitulo. obitu
q; pueri qui absq; crismatis dono excesserat p̄o
gnito. totum id sue diffinitōi deputauit. lacrimis
multo tempore irremedialib? sue culpam lugens
iobediēcie. **C**ui cū nec ista sufficerent. diu mltūq;

quod ageret secum animo colluctate. tandem reperit
 quod inter conciuos tante negligentie piaculum plene
 expiare nequiret. nisi singularis elapsus. patriam
 propriam ciuesque relinqueret. Tali igitur repto consi-
 lio occulte exinde semetipsum eripuit. ex sanctorum
 reliquijs quibus sancta andegauensis mater eccle-
 sia decorabat secum clauas exportans. Cum autem
 puenisset ad mare. diuina omnipotentis dei prouide-
 re clementia. quod manebat in litoze diem transitus
 sui exarauit in lapide. sicque accersita pupi. inchoati
 itineris cepit maturator existere. Cumque processisset
 in altum. & reliquiarum clauas quere secum detulerit
 cogitaret. insidiante humani generis inimico. ut
 dolorem super dolorem sancto viro imponeret. re-
 pente clauas de manibus elapse submerguntur in equo-
 re. Tunc cum lacrimis id ferre excla masse maurilius
 quod postea rei probauit euentus. Nisi inquit has ite-
 rum clauas uiderem meruero. patriam & urbem nunquam re-
 peram quam effugio. Transmisso igitur mari. quo quis
 esset abscondere potuisset. mutato habitu vni re-
 gionis principum adhesit. professus se ortulanum fore
 quatinus corpus quod uigilijs ieiunijs & orationibus
 castigare decreuerat. ne ex toto deficeret proprio
 labore pauisset. Qui cum tali proficeret misterio. tam
 copiam eius meritis dominus oleribus dabat. ut
 etiam omnibus qui quibuscumque necesse fuerat. ex
 eiusdem sufficienter tribueret. & tamen nunquam olera de-
 fecerunt. unde pluribus placebat. & pene ab omnibus
 amabatur.

XXV.

Qualiter usquequaque quesitum est & inuentum.

In terea plebe andegauorum celitus sibi quod-
 dam electo uiduata pastore. pauore ni-
 mio pcellit. crebrisque uisionibus minatur
 p sepe etiam admonere. ut proprium pastorem cum
 quibus perquireret. nisi quibus maurilius inuentus sue redderet
 ecclesie. urbem andegauam fore celeriter subuertere da-
 unde eiusdem regionis non solum tota nobilitas.
 sed & vulgaris imensitas collatione facta in unum
 uenere decretum. eligentibus ex ciuilibus. in diffu-
 sione ac fidei uiros. quibus que necessaria ad tanti
 itineris erant supplenda uegocia sumptibus ex toto
 collatis. precipiant ne unquam reuertentur donec proprium
 inuenissent prouinum. Qui functi legatione & duo-
 tius iussa exequentes. urbes omnes opidaque uel ui-
 cos perierunt. Omnibus fere europam circuitu ambi-
 unt. Septimo tandem in pres gallie reuertentes anno
 & minime quem querebant inuento diuino ductu ad
 portum oceani maris. quod in britannia manet inuolunt
 cursu auido puenerunt. quatinus cis mare que inue-
 nire non poterant. trans mare querere niterentur
 prestolantes igitur nauem. cum qua ceptum explere ual-
 lerent obsequium. dum residerent in litoze. scriptum
 quod super diximus inueniunt in silice. Hic transijt
 maurilius andegauorum episcopus. De tam euidenti igitur ala-
 cres effecti iudicio transpontum abiere secum. haud
 longe autem adhuc acta pupis erat a litoze. cum leui
 flatu. & pendulo uelo. ac mari tranquillo. iam me-
 dios salu fluctibus sulcare secuta cepisset. repente in-
 manis emersit eurgite piscis psiliit in argi. De
 quo cum deo gratias retulissent. ipsiusque piscis exen-
 terare cepissent. reliquiarum clauas quas maurilius in
 mari periderat. in piscis iecore repiunt. Quas reco-
 gnoscences nimiumque mirantes turbabant attoniti
 metuentes ne cum ipsis maurilius naufragium passus
 hominem exisset. Demissis igitur nauis ancoris in
 bstantes ut de mari reuertentur. asserentibus nau-
 tis maurilius esse defunctum. dum singuli sequenti nocte

unum eundemque visum domino tribuente uiderunt.
 nolite inquit metuere. nec reuertamini dicitur. in-
 ceptum maturate negocium. pcul dubio diu quesitum
 & usque huc dilatatum. uestrum inuenietis desiderium.
 Mane autem reddito. quid singuli uiderant inuicez
 refererent. Unde factum est ut angelico ductu ad do-
 mum principis cum quo maurilius habitabat. recto iti-
 nere ducerentur. Ingressi autem ilico uocari maurilius
 ut cum oleribus quibus rex uti consueuerat accurreret
 audierunt. Oculorum igitur aciem in preteritum illum audie-
 runt in clamare dirigentes nec mora. cum oleribus ac-
 currere maurilius prospexerunt. Que cum recogno-
 uissent. prostrati pedibus illius. cum magno fletu ro-
 gabant ut proprie subueniret ecclesie. atque ciuitati. que
 eius absentia nichil iam aliud nisi supremum prestolaretur
 exitium. Ad quorum fletum cum se negare non posset ob-
 stupefactus. cum lacrimis repugnare cepit obnixus
 dicens. Voto me ac iuramento prostrixi. nunquam me ad
 patriam reuersum. nisi clauas uiderem merear itez quas
 amisi. Quibus statim exhibitis. quod quid in mari uis-
 rant & protulerant ex ordine refererant.

XXVI.

Qualiter ad urbem suam rediit & prefatum puez suscitauit.

In terea istius modi circumquaque negocij
 fama puolitat. ipsiusque sollicitat regem. Mi-
 rant cuncti. & que ut ortulanum habue-
 rant. nunc ut sanctissimum presalem uenerantes adorant
 multis eius muneribus & donarijs honorare quanto
 certiores ut qui quasi pauper & peregrinus ad eos
 uenerat. felix & diues reuertentur ad propria. Tunc
 maurilius tot precibus ut regredere & miraculis ui-
 ditur. tunc sollicitior de reuisione cunctaret. & uigilijs
 ac orationibus in somnum ducere sequente disponeret
 nocte. tandem fatigatus ieiunio paululum obdormiens
 uidit angelum dicentem sibi. Surge maurilius & po-
 pulorum te quatenus exequere uotum. ecce enim tuis pre-
 cibus atque meritis. tibi ommissas seruauit dominus. oues
 pro quibus rogasti. & insuper reddidit tibi puez. que
 diuitiis ploras quesisti. Quid multis. Reddito ma-
 ne. occurrentibus undique populis. cum honore ma-
 gno adducit ad nauem. & traducto portu cum nec mi-
 nori gloria ad propria excipit patriam. Taliter que p-
 priam regressus ad urbem. nimis spectantibus ebris
 de domini promissione. securus uenit ad tumulum
 puez. que rastris discooptum. inuocat planctibus
 diuinitate christum. Tandem expleta cum lacrimis ora-
 tione utriusque consurgit. maurilius de oratione. &
 puez de morte. Quo septiformis spiritus gratia conse-
 crato. ex euentu uocauit eum renatum. Qui diuis cul-
 tibus ilico mancipatus. & a beato maurilio dilige-
 tius eruditus tantis promeruit florere uirtutibus.
 ut post maurilius pontificalem ecclesie cathedram
 & posthumus sortiret & heres.

XXVII.

De ceteris eius miraculis.

Ut quidam auarus. omnium malorum radice
 instigatus cupiditate. temerario ordine
 arcepta securi. die dominico auido opera-
 tor exiterat. Quem securis manubrio manibus ad-
 heso. ultio diuina statim damnauit. Idem tamen cogit-
 atibus doloribus. post menses quatuor sanctum maurili-
 um expetens. sue ordinem culpe flebiliter ostendebat.
 Cuius uir beatus cum penitudinem uidisset. commotus
 spiritu cepit dolere. sed cum manibus sanctis manubrijs
 tetigisset securis. ilico laxatis neruis. & directis di-
 gitis. omni fugato dolore manus integre reforman-
 tur. Cumque aliquando ad portum ludi fluminis puenisset.
 nullam ibi nauem reperit. sed omnes ex parte fluminis

tenebant altera. nec etiam nauta appebat. qui nauigiū adduxisset. **Q**uā dū p̄stolareē. & nemo esset q̄ traduceret. repente om̄s carne diuina iussione semote a litore. ad obsequiū in p̄tem alterā deducunt. **V**nde cū omnipotentī deo gr̄as retulissent ingressis nauibz deo solo gubernatore ac remige. abiqz humanoz nauiaz am̄iculo transierūt. **V**erūtāmē nauis q̄ accurrerant quasi se eoz labore transtulissent. nauilū non expetitus uti fidelis debitoz dari p̄cepit. **V**illam quādam giracū nomie. ad alimentū captiuoz. viduaz atz pupilloz. nec non subsidia clericoz ac paupey p̄futuram. vir beatus ex rebus ecclesie compauerat. quam dū q̄dam die ut ibidē q̄dam operis ageret cum fratribus circūiret. repente coruptis uicula. istictu demonis acta. cū ingenti mugitu velut taurz. furibunda lumibus. in eū rotati cum magno ipetu curzebat. contra quā cum beatz ep̄us signū crucis opponeret. mox dyabolus de capite ei? i specie eoz ui egrediens euolauit. & subito velut fum? eua nuit. multi em̄m fidelīū q̄ comitabant. oculis hoc corporeis videre meruerūt. bubula vō gregi suo statim mitōz oue se imiscuit. & deinceps neminez lesit. **I**dem vir sanct? semp victū paupē & aquā breuem aut superlectilē habet vilem. **S**ane cū sancte quadragēsimē dies aduenirent. p̄ om̄e temp? afflictionis erat ei ut dictū est arid? & resp̄tm? die terciā cib? aqua tepida. & modicū salis ac panis ordeaceus. quem tamen ip̄e excutiens molebat sibiqz causa obedientie p̄parabat. hoc vero p̄ sūma mollitiē. sūmisqz vtebatur delicijs. pedem non p̄ferbat eis dō dieb? in publicū cilicio semp interi us tect? & cinere. **V**erūtamen nō ideo macie eoz poris torpebat. nō palloz in vultu appebat. robustus semp in corpe. facies eius ut rosa rubebat. **O**biit aut anno etatis sue. xc. & ep̄at? xxx. ydib? septēbris. cui? corpe sanctū cū die altera portare tur ad tumulū. gemi ex vtero matris sue ceci. ut sancti corpusculi loculum tangere potuerūt. lumī qd nūqm̄ habuerunt ad declaranda defuncti antistitis merita. ilico meruerūt accipe.

XXVIII.

De inuentioe eoz porum gerualij & p̄thali martirum.

Anno theodosij secundo corpora sancto rū gerualij & p̄thali martirz mediolā ab ambrosio repta sunt. **A**mbrosius in dieb? inquit transacte nup quadragēsimē. euz dñs michi donasset. ut ieiunantium & oratiū faceret me esse p̄cipem. in oratōe posito ita michi sōn? ircepit. ut nec vigilās apte. nec dormiens ite gre. videre aptis oculis duos iuuenes ephebos vestibus candidissimis. id est. cellobio & pallio iduotos. caligulis calceatos. manib? extensis orantes. nullam quidem grauedinem paties. loqui cū eis nō poterā. **S**ed quia ut dixi pars in me somni incumbebat. que me ad eoz interrogatōz verbū p̄ferre non sinebat. plene aut me euigilante. visio eoz ab oculis meis elapsa ē. **V**nde factū est ut rogarem domini misericordiā. ut si ludificatō demonū esset abscederet. si vō veritas essz pleni? appareret. **A**d impetrandū vō q̄ poscebā a dño. augmentaui ieiuniū. simili qz modo & canente gallo orantes mecum iuuenes appuerunt. **T**ercia vero nocte d̄fecto ieiunij corpore. nō dormienti. sed stupenti cum quedā michi terciā apperet p̄sona. que similis essz beato paulo. cui? vultū me pictura docuerat factum ē ut ip̄e mecum illis tacentib? loqueretur

dicēs. Isti sunt q̄ monita mea secuta. respuentes p̄edia & diuitias secuti sūt domi nostri hiesu xp̄i pia vestigia. nilqz terrenū. nilqz carnale cōcupiscētes. in mediā hac mediolanensi vrbe p̄ decem ānos in dei suitio p̄durantes. ad hoc pertingē meruerūt ut xp̄i martires fierēt. Quoz corpora eo loco inuenies. in quo stas & ozas. xii. pedum altitudie terra coopertā arcam inuenies. quā superi? exaltabis. & in noie eoz ecclesiā fabricabis. Cūqz ab eoz rū nomina req̄rerem. dixit michi ad caput eozū libz scriptum inuenies. in quo & orz eoz & finis script? est. Inuenim? ergo mire magnitudinis. ij. viros ut p̄isca etas ferebat. ossa integra. sāguis plurimuz. ante cancellos sanctoz felicitis & naboris. ingēs ocursoz populoz p̄ totum illud biduū. cōdidim? ossa integra. & ad ordmē transtulim? respere iā incubēte ad basilicā fauste ibi vigilie tota nocte & man? ipositio. Sequenti die transtulim? eam in basilicam ambrosianaz. & dū trāfferemus cec? sanatus ē. **Actor Quoniā autē hi martires sub dyaclediano passi sunt. p̄fatum libellum quem inuenit ambrosius eoz gesta q̄ simul & pentū eorum scz vitalis & valerie sc̄mentem. superi? i loco suo inseruim?.**

XXIX.

De vita & agone sancte agnetis.

Criple aut ambrosi? vitā sancte agnetis: quam nos adbreuiatā hic posuimus in hunc modum. **A**mbrosi? de sacris v̄gimib? Sancta virgo agnes genere nobilis. xij. etatis sue anno mortem perdidit. & vitā inuenit. quia solū vite dilexit actorem. **C**orpore quidē iu uenula. sed animo cana. pulchra facie. s̄ pulcrioz fide. dum a scolis reuertē. a p̄fecti v̄bis filio ad amatur. **D**etulit secū preciosissima ornāmēta. que ab ea velut stercoza sunt recusata. **C**epit p̄ se. per amicos. om̄s diuitias p̄mittere. ad quē illa tale fertur responsum dedisse. **D**isce a me fames peccati nutrimentū facinoris. pabulum mortis. quia iam ab alio amatore p̄uenta sum. qui michi satis meliora te obtulit ornāmēta. & anulo fidei sue subarrauit me. lōgior melior te genere & nobilitate. cui? generositas celsior. possibilitas fortior. aspectus pulcrior. amor suauior. & omni gratia elegantior. **I**am mel & lac ex ore ei? suscepi. iā corpe eius corpi meo sociatū est. & sanguis eius ornauit genas meas. **C**ui? mater virgo est. cui? pater femmā nescit. cui angeli seruiūt. cui? pulcritudinē sol & luna mirant? c? odore reuiuiscūt mortui. cui? tactu sanant infirmi. cui? opes nūquā deficiūt. ipi soli seruo fidē. quē cū amauro casta sū. cum tetigero munda sū. cū accepero virgo sū. **A**udiēs hec insana? iuuenis. amore ceco corripit. & inter āgustias anime & corpis lecto p̄sternit. & p̄ alta suspiria amor a medicis aperit. **T**ūc pater eius cepit vehementer inquirere. quis essz spons? de cui? se agnes potestate iactaret. **E**xstitit qui dicerz eā esse xp̄iā nā. & ita magis artib? occupatā. ut diceret xp̄m sponsum suū eē. **A**udiens hec p̄fect? let? efficitur & suis tribunalib? p̄ntatā. p̄mo quidē blandis eā secreti? puocat. deinde terrorib? pulsat. **S**ed v̄go christi terrentez sicut & blandientē animo deridebat. **V**idens p̄fect? simphorim? ei? ostentiā. parētes ei? alloqui cepit. & quia nobiles erant. et vim eis publice iferre nō potuit. titulū eis xp̄ianitatis opposuit. **V**irgini aut sibi p̄ntate dixit. **A**d vane rabilē deaz vestā te p̄parare necesse ē. ut cui p̄ferantia virginitatis placet. ei? sacrificijs iustas.

Que respondit. quia te ad hoc quod impetrare non potes: video tendere. quidquid tibi videtur in tormētis exerce. At ille. Aut cum virgibus? de veste sacrificabis. aut cum meretricibus? in lupanari scortaberis. Virgo respondit. Noui virtutem domini nostri iesu christi credēs quod neque sacrificiis ydolis tuis. neque pollui a sordibus alienis. mecum enim habeo angelum domini. Tunc iussit eam spoliari. & sub voce pronata nuda ad lupanar duci. Statim autē ut spoliata esse crine resoluta tantā densitate capillis eius gratia diuina contulit. ut melius eorum similitudinis quam vestibus tecta videretur. Ingressa autē turpitudinis locum angelum domini illic parum inuenit. quod eam circumdaret immenso lumine. ita quod nullus posset eam prospicere nec contingere. Cumque se in oratione prostrauisset. apparuit ante oculos eius stola corpori eius apta. & nimio candore perspicua. & apprehēdit eam idcirco: deoque quod sibi eam per angelum preparauerat. gratias egit. Intra lupanar locus orationis efficitur. in quo omnes qui ignem si fuissent per nimio splendore adorarent. & darent honorem deo.

XXX. De morte filii perfecti & eius suscitatioe & martirio uirginis.

Prefecti autē filius veniens ad locum sodalibus suis. quasi exultaturus de virgine cum qua libidine sua se posse credebat. exire. ingressus misit ante pueros turpiter seuites. cum nimia autē ueneratione & ingenti admiratione egressos cepit arguere. & molles ac miseros iudicare. Et audacter ingressus ubi virgo orabat iruens in ipsum lumen. postquam eam contingeret cecidit. & profocatus a dyabolo expirauit. Videntes autē socij eius quod moras innecteret. putabant eum obscenibus operibus occupatum. Et ingrediens vnus quod ei familiarior erat mortuum eum inueniens exclamauit. piissimi romani succurrite. magicis artibus ista meretrix perfecti filium interfecit. Fit repente populorum concursus. & clamor. Audies quoque perfectus cum ingenti clamore venit ad theatrum. & ingressus locum ait. Crudelissima feminarum. ad filium meum uoluit apodixen tue magicę artis demonstrare. Et cum talia uerba ineceteret. & causam mortis ab ea uolenter inquireret. illa respondit. Ille cuius uoluntate perficere uoluit. in eum potestatem accepit. Cur autē omnes qui ad me ingressi sunt sani sunt. nisi quia omnis honorem deo dederunt. Videntes enim splendorem angelicum adorabant. & illesu ascēdebant. Hic autē impudens statim ut ingressus est seuire cepit & fremere. Prefectus ait. In hoc apparebit quod magicis artibus non hec fecisti. si deprecata fueris angelum. ut restitueret michi filium meum unicum. Que respondit. Licet hoc fides uestra non mereatur. tamen quia te pus est ut uirtus domini manifestetur. egredimini foras. Omnibusque egressis. prosternens se in pavemento orauit dominum. Tunc angelus domini ei apparuit. quod eam silentē eleuauit. & iuuenē suscitauit. Qui egressus foras cepit publice clamare. Vnus est deus in celo & in terra deus christianoꝝ. Omnia templa uana sunt. nec sibi nec alijs auxiliari possunt. Tunc omnes aurspices. & temploꝝ pontifices conturbati clamabant. Tolle magam. tolle maleficam. que mentes mutat. animos alienat. Prefectus autē obstupuit. sed ne contra temploꝝ pontifices ageret. uicarium suum iudicem dereliquit. & ipse tristis abscessit. quod eam liberare non potuit. Vicarius aspasius populi seditionem non ferens. iussit ignem copiosum accendi. & eam in medium iactari. Quo facto flamma hinc & illinc sediciosos populos exurebant.

& ipsam penitentem in nullo contingebat incendiū. Tunc illa extendens manus in medio igne orauit dicens. Benedico te pater. quia pro filio tuo minas hominum euasi. & spurcias dyaboli impolluto calle transiui. ecce iam quod credidi video. quod speraui teneo. quod concupiui amplector. te labijs & corde confiteor. Cumque orationem compleisset. ignis extinctus est. ut nec tepor quidam incendii remaneret. Tunc iussit aspasius. uerbis rome vicarius. gladium in eius gutture demergi. Sicque sanguine suo perfusam christus sibi martirez & spontam dedicauit. Parentes uero eius cum gaudio tulerunt corpus eius. & posuerunt in predio suo uia numātana. ubi cum omnes christiani concurrerent. insidias a paganis pressi fugerunt. quidam etiam in stabulis lesi euaserunt.

XXXI. De his que circa sepulchrum illius gesta & uisa sunt.

At uero emerenciana eius collectanea. quod ibidem orabat. constans & immobilis stetit. & exprobrans illis miseris quod per defensione lapidum innocentes homines iugulassent. lapidata est ab eis. Eadem hora factus est terremotus. uel hemetissimus. et cum nimia esset celi serenitas. tamen turbationes et fulgura. et tonitrua extiterunt. ut pars maxima populi insani expiraret. Dum autem pentes sancte agnetis cum pluribus alijs ad sepulchrum eius uigilaret. in medio noctis silentio uiderunt exercitum virginum. omnes indutas cielades auro textas. cum ingenti lumine pergere. et beatam agnetam agnūque ad dexteram eius stantem in uice candidiorē que rogatis uirginibus. ut parump gradum figerent stans pentibus suis dixit. Videte ne me quasi mortuam lugeatis: sed congratulamini michi. quia cum his omnibus lucidas sedes accepi. et illi in celis iuncta sum. que in terra posita deuotione dilexi tota. Hec uisio publice qui ab omnibus qui uiderunt diuulgata est. Vnde post aliquot annos constantia filia constantini augusti cum esset a capite usque ad pedes ex omni parte uulneribus obsessa. nocte ueniens ad sepulchrum uirginis et martiris. licet pagana tamen credula intentione precibus effudit. et repente somno correpta uidit per uisum beatam agnetam sibi dicentem. Constante age filia constantia. et crede christum filium dei esse saluatorem tuum. per quem modo sanitatem consequeris. Ad hanc uocem euigilauit ita sana ut nec signum alicuius uulneris in membris suis remaneret. Reuertens igitur ad palatium patrem et fratres rogauit. ut basilicam beate agnetis construerent. et sibi illic in aedilium extruerent. Perseuerauit autē ipsa constantia in uirginitate. per quas multe uirgines et mediocres et nobiles. sacra uelania susceperunt. **A**ctor. Hanc huius uirginis passionem hic inserere uolumus. quia sub quo imperatore passa sit nunquam legimus.

XXXII. De ceteris scriptis sancti ambrosij.

Reter illa uero beati ambrosij opuscula. quem iam superius ad breuiata posuimus. uidelicet in uentōnem corporum sanctorum. geruasii et pethasii martirum. et passionem sancti iragnetis et emerenciane uirginum. scripsit etiam ambrosius et alia multa ecclesie utilia. uidelicet. De patriso libro. i. De uirginitate libro. ii. De fuga seculi libro. i. De dignitate ad gracionum. libro. v. De spiritu sancto. libro. ni. De incarnatione christi. libro. i. De mysterijs. libro. i. De sacramentis. libro. vi. De cura pastoralis. libro. i. De officijs ministroꝝ. libro. ni. De excessu satiri fratris sui. libro. ii. De consolatione ualentiniani. libro. i. De eligendo pontifice ad uercellenses. libro. i.

De sepultura S. Agnetis ab eisdem uirginibus in b. Ambrosio.

In exameron .li. vi. De archa noe .li. j. De sancto
 abrahā .li. ij. De ysaac & anima .li. j. De beno mor
 tis .li. j. De iacob & vita beata .li. ij. De factio io
 sept .li. i. De benedictioib? patriarchaz .li. j. De
 sancto dauid apologia .li. i. De helia & ieiunio l.
 i. De sancto thobia .li. i. De sancta virginitate.
 li. nj. De naboth .li. i. Sup xi. psalmos tractatus
 xi. Super beati immaculati .li. i. Sup lucam .li. x.
 Super .xij. epistolas pauli .li. xij. De traditōne
 basilice tractatus .ii. De obitu theodosij tractatū
 i. De symbolo ad neophitū .li. i. De iudiciis .li. i.
 De interpellationib? & infirmitate homis .li. mj.
 Epistolas breues ad diuos .lxxv. Sermōes quo
 qz declamatorios .lxxv. Ex his igit oib? hec pau
 ca que secunē excerpta sub quadā continuatione
 p diuersa capitula .certis materiē? distincta hic
 breuiter in hunc modū inserui. **XXXIII.**

**Flores eiusdem de moribus episcopi. Am
 brosius in pastorali**

Qui collatam sibi diuini muneris gratiā
 cunctis amunicabilem fecerit copiosius
 progādo securi? possidebit. Nomē epī
 conueniat actioni & actio respondeat nomī . ne
 sit nomē inane & crimē inane honor sublimis &
 vita pēiuis . reifica p̄fessio . & illicita actio . reli
 giosus amictus . & irreligiosus p̄fect? . grad? ex
 celsus & deformis excessus . cathedra sublimior &
 conscientia humilior . locutō columbina & mēs ca
 nina . Sicut nichil esse dicimus episcopo excellē?
 sic nichil miserabilis? si de vita sancta piclicat . &
 in crimine teneat . quia quanto grad? ep̄alis altior
 tāto ruina grauior . Et ideo magna subli mitas ma
 gnā debz habere cautelam . quia cui pl? creditur
 plus ab eo exiget . sicut scriptum est . quia optis p
 mixta sunt pessima . & potentes potentē tormenta
 patientur . Oportz episcopum esse vn? vxoris vi
 rum . Iuxta lrām p̄hibet ep̄m bigamū ordinari . Si
 vero ad altiozem sensum conscendi m? ihibz ep̄m
 duas vsurpare ecclesias . Si ocul? inqm tu? neqm
 fuerit &c . Quid ergo facient membra . quib? lux
 oculoz est adempta . id est . quid secularis multi
 tudo factura est . cuz voluptatib? illicitis & actio
 nibus uetitis ad similem facinorū voraginē ep̄s
 multitudinem populi puocauit . v t nulli iam iāqz
 illicitum eē videat . qd ab ep̄o quasi licitum p̄p̄tra
 tur . sed magis credant homines eē laudabile . qd
 quid ep̄s habuerit delectabile . nec quisquā quod
 agere pontifex non dubitat . se dubitanter agere
 dicat. **XXXIII.**

**De modestia & verecundia. Idem de of
 ficis libro primo.**

Homines discunt p? qd doceat . ego autē
 a tribunalibus rapt? ad sacerdotiū doce
 re cepi . qd ipse non didici . itaqz discen
 dū michi simul & docendum est . quoniam discere
 ante non vacauit . Quid autē p ceteris debemus di
 scere . qd tacere ut possimus loqui . plures in pec
 catum vidi incidisse loquendo vix quēqm tacēdo
 Si p oculo verbo ratio possit . quanto magis p
 sermone impietatis pena exoluit . Deinde si p oco
 so sermōe rādoz reddem? . videamus ne pro ocio
 so silentio reddamus . Est em & negociosum silen
 tiuz vt susanne . que plus egit tacendo . qd fecissz lo
 quendo . Tacendo em apud homines locuta ē deo
 nec vllum magis inuenit sue castitatis iudiciuz qd
 silentium . Conscientia loquebat . vbi vox non au
 diebat . nec querebat p se hominū iudiciū qd habe

bat domini testimoniū . Lingua menti subdita sit .
 & frenos habeat . quib? possit reuocari ad mensu
 ram . sermōes pferat libza exanimatos iusticie . vt
 sit in sensu grauitas . in smone pond? . atqz in ver
 bis modus . Tunc em maxime insidiat dyabolus
 quando in nobis videt passiones aliquas verecun
 die generari . Tūc em fomites mouet . laqueos pa
 rat . & inserit aculeos suos . vt semina iurgioz ex
 citet . Qui vero bene sibi consci? ē . fallis nō debet
 moueri . nec estimare plus ponderis esse i alieno cō
 uicio . qm in suo testimonio . Ego quidem non mīn?
 diligo quos genui in euangelio . qd si eos suscepis
 sem coniugio . nichil enim vehementior est natura
 ad diligendum qd gratia . Illi degeneres frequē
 nascuntur . & necessitate diligunt . q non satis ydo
 nea est ad p̄p̄tuitatez diligendi magistra . Isti autē
 iudicio . Sicut autē in senibus grauitas . i iuuenib?
 alacritas . ita in adolescentib? verecundia velut q
 dam dote commendatur nature . Est in ip̄o motu
 gestu . & incessu . tenenda verecundia . habitus em
 mentis in corporis statu cernit . & vox quedā est
 animi corporis motus . Sunt qui sensum ambulādo
 hystrionicos habitus imitant . & quasi quedā fer
 cula pompaz . & statuarum motus imitantiū . vt
 quotienscunqz gradum transferūt . modulos quos
 dam seruare videant . Nec cursim ambulare hone
 stam arbitroz . nisi cum causa exigit alicui? piculi .
 aut iuste necessitatis . Siquid sane in natura vicū
 est ars emendet . Non solum nichil indecorū loqui
 sed nec aurem quidem p̄bere debem? dictis hui?
 modi . quoniam quem au dire non delectat . alium
 ad loquendum puocat . Verecundia quoqz in ip̄o
 corporis decore plus eminet . ita tamen vt ipsam
 decus non sit effectum . sed naturale . simplex negle
 ctum magis qd expetitum . non p̄ciosus & albētib?
 vestimentis adiutum . sed commūibus . vt honesta
 ti vt necessitati nichil desit . nichil accedat nitōzi .
 Vox ip̄a n̄ remissa . n̄ fracta . nichil femineū sonās
 quales multi grauitatis specie simulare censuerūt
 sed formam quandam & regulam . ac fucum virilē
 referuans . Sicut molliculum . aut infractuz vocis
 sonum . aut gestum corporis non p̄bo . ita nec agre
 stem ac rusticam naturam imitari volo . Co aueni
 re quidem arbitroz ecclesiasticis maxime ministro
 rum officijs extraneoz declinare conuiuia . vel vt
 ipsi hospitaes sint pegrinātib? . vel vt null? sit op
 p̄briū locus . Viduaz ac v̄gimū domos iuniores
 adire non opus est n̄ visitandi gratia . & hoc cum
 senioribus id est . cum episcopo . vel si grauior est
 causa cum p̄soteris . Cur non o clerice tempora il
 la qbus ab ecclesia vacas lectiōi ipendis . cur non
 xpm reuisis . christum alloqueris . christum audis
 illum em alloquimur cum oramus . illum autē audi
 uim? . cum diuina oracula legimus . Licet autē iter
 dum honesta ioca suauiā sint . tamen ab ecclesiasti
 ca abhorrent regula . nec solum p̄fufos . sed etiam
 omnes iocos arbitroz esse declinandos .

XXXV. De iusticia & beneficentia.

Normam iusticie putauerunt qdam . vt
 quis cōmunia . id est publica p publicis
 habeat . puata p suis . sed hoc qdem secu
 dum naturam non est . natura em omia omib? i cō
 mune pfudit . sic ei generari iussit deus omia . vt
 past? omib? cōmunis esset . & terra . Natura igit
 ius commune generauit . vsurpatio ius puatuz fe
 cit . Nō autem p̄baē largitas . si qd alteri largitē al
 teri quis extorqat . Nec illa p̄fecta est libertas . si

iacetate causa magis quam misericordie largiaris. **A**fectus tuus nomen ponit operi tuo. quomodo a te proficiscit sic estimat. **V**ides quod moralem iudicem habeas. te ipsum consulit. mentem tuam interrogat. quomodo opus tuum suscipiat. **N**esciat iquit sinistra tua. **G**randis culpa est si sciente te fidelis egeat. nam & si omnibus debet misericordia. iusto tamen amplius. ubi vero causa manifestatur. persona cognoscit. tempus vixet. largi se profunde mia debet. **N**on est autem auarus. ut plurimum gratia nec vult simul opes effudi sed dispensari. **E**st etiam illa pbanda liberalitas. ut proximos seminis tui non despicias si egere cognoscas. melius est enim ut ipse subuenias tuis. quibus pudor est deprecari sumptum ab alijs. non tamen ut illi velint eo fieri ditiores. quod tu in opibus conferre potes. **N**emine vero pudere debet. si ex diuite pauper fiat dum largi pauperi. quia ipse pauper factus est. cum diues esset. ut omnes inopia sua diceret. **Q**ui multum iquit habuit non habet. **Q**ui plurimum auz possidet. non abundat. quia nihil quidquam in seculo est. **E**t qui exiguum habet non mimozat. quia nichil est quod amittit. **R**es enim sine dispendio est. quod tota suspensum est. **P**otest etiam sic intelligi. **Q**ui plurimum habet & non dat non abundat. quia quantumvis acquirat semper eget qui plus concupiscit. & qui parum habet non minuit quia multum est quod pauperem pascit. **C**onsideranda etiam est in largiendo etas atque debilitas. non nunquam etiam verecundia quod ingenuos nates potest ut lenibus & debilibus plus largiaris. quod sibi laborate & victum querere nequeunt. **P**ulchrum est quoque propere illius habere rationem. quod tibi aut beneficium aliquot aut munus. **Q**uod si in necessitate ipse incidit. **Q**uid enim tam contra officium. quam non reddere quod acceperis. **N**on dare cuiquam vix licet. nisi reddere non licet. nec mensura pari sed vberiori reddendum arbitror. & vsum pensare beneficii. quia qui pro contulit tempe: pro est & humanitate. humanitatis exemplum & ipsa quoque terra suggerit. quod & fructus ministrat quos non seueris. & multiplicat ut reddat quod acceperit. **M**agna vero beniuolentia est quod etiam si nichil conferat plus exhibet. **XXXVI.**

De fortitudine & prudentia.

Fortitudo sine iusticia iniquitatis materia est. **N**unquam dauid nisi laceffitus nec nisi prius insulto domino bellum intulit. prudentia ei in plio comitem fortitudinis habuit. ideo in omnibus plijs usque ad senectutem summam manu prope victor exitit. **Q**ui vero a socio si potest iniuria non repellit. tanto est in vicio quam ille qui facit. **A**lla reuera iure fortitudo vocatur. qua unusquisque se ipsum vincit. ira continet. nullis illecebris emollicur non aduersis perturbat. nec secundis extollit. nec uariarum reuolutone quasi vento quodam circumferet. **I**n duobus generibus animi fortitudo expectat. **P**rima vis eius est. ut externa corporis pro minimis habeat. & quasi superflua despicienda magis quam experenda ducat. **S**ecunda ut ea quod summa sunt. & oia in quibus honestas (& illud propter cernit) placida animi intentione usque ad effectum proficiscatur. illisque mentem ita intendat ut quidquid acciderit quo fragili homines solent. quasi superior non sentiat. **F**ortis igitur & diligens animi est. ante oculos locare quod possit accidere. & quid agere debeat si ita acciderit de finire. **V**nusquisque autem ingenium suum nouerit. & ob id se applicet quod sibi aptum elegerit. **N**am alius letitioni aptior. alius psalmo gratior. alius sacratio

oportunior. **H**ec omnia sacerdos spectet. & quid cuique congruat. id officij deputet. neque vero adulantem se. ne quis adulantem se cuiquam exhibeat. **A**lter enim calliditatis est. alter vanitatis. nec despicit quid se unusquisque & maxime vir optimus sentiat. sic enim discit bonis deferre reuerentiam. nam negligere bonorum iudicia. vel arrogantie. vel dissolutionis est. **B**oni vero speculatoris est animo attendere. ut appetit. neque rationem precurret. nec deserat ne precurrendo eam prebet & excludat. vel deserendo destituat. **O**fficium quidem est depositum seruare & reddere. sed interdum commutatio fit. aut tpe aut necessitate. ut non sit officium reddere quod accepit. ut si quis contra patriam opem barbaris ferens pecuniam propter hostes repetat. aut si cui reddas cui assit qui extorquet. vel si furenti restituas cum seruare non queat. si insipienti gladium depositum non neges quo se ipse interimat. nonne soluisse contra officium est. **S**i furto quaesita sciens suscipias. ut fraudem qui amiserat. nonne contra officium est. **E**st etiam contra officium nonnumquam promissum soluere. sacramentum custodire. ut in herode qui necem iohannis presertit. ne promissum negaret. **XXXVII.**

De bonitate & liberalitate. Idem in libro secundo.

Antus & honestatis splendor. ut vitam beatam efficiat tranquillitas conscientie & securitas innocentie. beata plane que non iudicij alienis estimatur. sed domesticis sensibus percipit tanquam sui iudex. neque populares opinioniones pro mercede aliqua requirit. nec pro supplicio pauet. popularis & grata est omnibus bonitas. nichilque est quod tam facile humanis sensibus illa habeat. **Q**uis autem eius consilio se committat. quem non putat plus sapere quam ipse sapiat. vel quod potes eius iudicare consilio superiorum. quem videas moribus inferiorem. super me debet esse cui me parum dimittere. **A**n vero putabo idoneum eum. qui michi det consilium quod sibi non dedit. & michi eum vacare credam. qui sibi non vacet. cuius animi voluptates occupent libido deuineat. auaricia subiuguet. cupiditas perturbet. metus quatit quomodo hic locus consilij. ubi nullus quieti. **S**uma liberalitas est captos redimere. ex hostium manibus eripere. subtrahere homines neci. & maxime feminas turpitudini. **E**st autem duplex liberalitas. una quod subsidio rei adiuuat. id est. vsu pecunie. **A**ltera que impendit operam collatione. vel consilio exhibetione. multo splendidior ut frequenter. multoque clarior. facile enim pecunia profumit. consilia exhauriri nesciunt. sed vsu augentur. **P**ecunia minuit. & cito deficit. atque ipsam benignitatem destituit. ut quo pluribus largiri uolueris. pauciores adiuueris. et sepe tibi desit. quod alij contuleris. consilij autem operisque collatio. quo in plures refudit. eo redundantior manet. & in fontem suum recurrit. **I**n se enim refluit libertas prudentie. & quo pluribus fluxerit. eo exercitatus sit omne quod remanet. **L**iberalitatis autem modus tenendus est. sed & calcar plurimum videtur adhibendum. **M**odus ideo quod benefacis id quod uide facias. ne subtrahas necessitati quod in dulleris effusioni. **C**alcar autem idcirco. quia melius operatur pecunia in pauperis cibo quam in diuitis sacco. **C**auere ergo ne intra oculos tuos includas salutem inopum. & tanquam in tumulis sepelias vitam pauperum. **P**oterat quidem ioseph totas opes egypti dare. thesauros regias effundere sed maluit frumenta vendere. quam esurientibus dare

quia si paucis dedisset pluribus defuisset. eaq; liberalitate pbavit q; abundaret. De suo vo iure virum bonu aliquid relaxare no solu liberalitatis e. sed plurimuq; etiā comoditatis. Primu ei dispendio litis carere. non mediocre lucy est. Deinde auget amicitia. que plures habet comoditates. Nichil autem simulatu & fictu vere virtutis e certum est. q; neciam diuturnu esse non solet. quod in principio vernat. in processu tanqua flosculu dissipaet & soluit. Quod aut vey est. & certu ac sincerum. alta radice fundat. Nuquid vero diues in circo honestior est. quia habet id quo plurimu honestas amittit. quia habet quod custodiat magis q; qd possideat. Illud enim possidemus quo vumur quod autem ultra vsum est. non utiq; habet possessionis fructum. sed custodie piculum. Contemptus itaq; pecunie. forma est iusticie. Qui sine auro apostolos misit. sine auro ecclesias agregavit. Aurum habet ecclesia non vt seruet. sed vt eroget. O sacerdos nonne diciturus est dominu tibi. cur passus es tot pauperes fame mori. & certe auz i vasis ecclesie habebas. nec paupibus alimoniam ministrabas. meli? fuerat vt vasa viuentium custodires q; metalloz. Quid dicitur? es. Timui ne templo dei ornatus deesset. Respondebit tibi. Auru sacramenta non querut. neq; auro placent. q; auro no emunt. Ornat? sacramentoz est redempto captiuoz. Ille veru domini thesaur? e. qui operat quod sanguis ei? opat? est. Tunc vas domici sanguis agnosco. cum in vtroq; redemptoem video. ut calix ab hoste redimat. quos sanguis redemit a peccato. Op? tamen est vt de ecclesia mistici poculi forma non exeat. ne ad vsus nepharios sacri calicis misteriu transferat. Sane si in sua aliquis hec deriuat emolimenta. crimē e. sin vero paupi erogat vel captiuu redimit. misericordia est. & i hui? vasa ecclesie etiam sacra. confringere. conflare ac vendere licet. Illud sane diligenter est intendum vt deposita viduaz intemerata maneant. & sine vlla offensione seruent. nec solum viduaz. sed omnium. fides em exhibenda est omnib?. sed maior est causa viduaz & pupilloz. **XXXVIII.**

De ocio fructuoso & de pietate. Idem in libro tercio.

Non pmus scipio sciuit solus non ee. cum solus esset. sciuit an ipm moyses. qui cum taceret clamabat. cum ociosus staret plia ba. & ociosis manib? de hostib? triumphabat. In silentio ergo loquebat. & in ocio opabatur. cuius autem maiora negocia. q; hui? ocia. Quando vero iust? solus est. qui cu eo semp est. Quando autez feriat a negotio. qui nuqm feriat a merito quo negociu sumat. Quibus autem locis circūscribitur cui totus mundus diuitiaz est possessio. Querut aliqui. si aliqs sapiens in naufragio posit? inspicit ei naufragio tabulam extorquere possit. vtz debeat. Michi quidem & si pstabili? communi videat vsui. sapientē de naufragio q; insipientez euadere tñ n videt q; vir xpian? iust? & sapiens querere sibi vitam aliena morte debeat. vtpote qui etiā si in latronem armatum incidat. ferientē referre no possit. nedum salutem defendit. pietatem cotaminet. De hoc em in euangelio apta & euidentia snia est. Reconde gladiu tuu. omnis em qui gladiu accepit gladio peribit. Quis latro detestabilior. q; chisti persecutor. Et tamen noluit chistus persecutoruz defendi uulnere. qui uenerat vulnera no

stra suo uulnere sanare. Cur autem se potiozem altero iudicet. cum viri xpiani sit sibi alterz pferre. nichil sibi arrogare. nec meriti sui pciu vendicare. Qui frumenta recondis. cur nature indulgentiaz ad fraudem couertis. Quid inuides vsibus hominu publicos ptus. Cur populis minuis abundantia cur affectas inopiam. De fame publica negociaris ambis frumentoz indigentiam. alimentoz penuriam. vberes soli ptes ingemiscis. exploras qn sterili oz puent? sit. & tunc messis tua venisse letaris tuc tibi s miseria omniu opes ageris. et hoc tu no tas quod est comentuz nequicie. latrocinu hoc an fenus appellem. Captane tanqm latrocinij tepoza qbus in viscera hominu tanqua dur? insidiator obrepas. Ange? pciu tanqua forte fenozis cumulatū & lucy tuu in damnum publicum e. Ioseph fact? omnibus. sed pbenne subsidium collocauit. nichil sibi acquisiuit. sed que ad modum famis etiā i posterum vinceret. puida ordinatoe disposuit. Cane ante mensam impastos esse non patimur. & homines excludimus. **XXXIX.**

De fidelitate & amicitia.

Sancti viri affectu suo ceteros estimant & quia ipis amica est veritas. metiri ne minem putant. fallere quid sit ignorant nec suspectu hēre pnt qd non sunt. Hinc salomō ait. Innocens credit omni verbo. Hoc est innocenti esse ignorare quod noceat. & si circūscribitur ab aliquo. de omnibus tamen bene iudicat. q; fidez esse in omnibus arbitrat. Vnusquisq; simplicē monem pferat. nec fratrem circūscriptōne verborz inducat. nichil inhonestum pmittat. ac si pro miserit. tolerabili? est pmissum non facere. q; face re quod turpe sit. sepe pleriq; constringit se iurisiurandi sacramento. Et cum ipi cognouerint pro mittendum non fuisse. sacramenti tamen ptemplatione faciūt qd spoponderūt. sicut herodes q; sal tatici pmium turpiter pmisit. crudeliter pfoluit. Quanto tolerabili? fuisset tali sacramento piuriu si tamen piurium dici possit. quod ebri? inter vma iurauerat. quod euirat? in saltantiu choros pmiserat. Inferē disco caput pphete. & hoc estimatu est fidei esse. quod fuit amētie. Nec vnqua inducar ut credam non incaute pmisisse iepete. ut imolaret deo quidquid sibi reuertenti itra limē dom? sue occureret. cuz & ipm voti sui pemptuerit. post qm filia sibi occurrit. Dura pmissio. acerbior solutio. qua necesse habuit lugere. etiam ipē q; fecit. Non possum accusare vix. qui necesse habuit implere quod vouerat. sed tamen miserabilis necessitas q; soluit paricidio. Non potest homini ee amicus. q; deo fuerit infidus. Pietatis custos amicitia est. & equitatis magistra. vt superior inferiori se eqlem exhibeat. & inferiori superiori. inter dispares em mores amicitia esse non potest. Quid est em amicus. nisi amoris cōsoz ad quem animu tuu adiungas atq; applies. & ita misceas vt vnum fieri velis e duobus. cui te tanqua alteri tibi omittas. a quo nichil timeas. nichil inhonestum petas. Non e em vectigalis amicitia. sed plena decoris gratie & virtutis. Deniq; meliores sunt amicitie inopuz pleriq; q; diuitum. et frequenter diuites sine amicis sunt. qbus abundant paupes. No e enim vera amicitia. vbi est fallax adulatio. diuitib? autē pleriq; assentatorie gratificantē erga paupem nemo simular est. veru est quidquid deferē paupibus. hui? amicitia inuidia vacat. vos inqt amici mei estis si

fe. q. p. n. Dedit nobis forma amicicie qm sequimur
 felice ut amici voluntate faciam? ut apiam? ami
 co secreta nostra qcumq; in pectore habem? et illi?
 archana no ignorem? nichil em occultat amic? si
 verus est. **XL.** **De iniurijs illatis ambrosio**
& de gestis eiusdem. Prosper in cronis

Anno quoq; pnotato scz theodosij scdo
 iustina mater valentiniani arzianis faues
 i ambrosiu et omne mediolanensem eccliaz
 diuersa iniuriarum genera congesit. **Paulinus.**
 Mortua aut iustina. cu quidam aruspex in malifici
 orum causa a iudice torqret. aliud qm iuterogare
 tur fateri cepit. clamabat ei ab angelo sibi maiora
 tormenta adhiberi. qui custodiebat ambrosiu. eo
 q temporibus iustine ad excitanda in euz odia po
 pulorum. cacumē tecti ecclesie cōscendens medio
 noctis sacrificauerit. misisse etiam se demones qui
 illū necarēt. fatebat demonesq; renūciasse se nō so
 lum ad illū appinire nō posse. verū etiaz nec ad fo
 res dom? in qua manebat. eo pignis insupabilis
 edificiu illud cōmuniret ita etiam ut longe positi
 viderentur. Alius etiā gladiū ferens ad cubiculum
 vsq; sacerdotis. ut eū interficeret puenit. sed cum
 eleuasset manū districto gladio dextera obrigescē
 te remansit. Per idem tpus vir illustris probus eū
 suū puerū notariū a demonio vexatū direxiss; ad
 epm. egressum urbem dimisit dyabolus timēs ad
 factū virū adducē. ita puer quādiu mediolani apd
 epm fuit. nulla in eo cōminatio dyaboli apparuit.
 Sed vbi mediolanū egress? ppe urbem puenit. idē
 spūs cepit eū vexare. Qui iterogatur ab exorcistis
 cur mediolani nō vexasset. confessus est se ambro
 sium timuisse. & ideo ad temp? recessisse. & reū
 tēte puero vas qd deseruerat repetisse. In pēib?
 orientis i quodā castello synagoga iudoz a xpianis cō
 cremata. eo q iudei monachis xpianis insultarēt.
 De hoc facto comes orientis ad theodosium tunc
 imperatorē relatōez dixit. Qua accepta pcepit
 impator ut synagoga reedificaret ab epō. cui? p
 cepti tenor cum ad aures sancti ambrosij pueniss;
 dixit ad eū epistolam i qua illū ouenit ut statu
 tum reuocaret. Qd si dignus nō eēt q ab eo audi
 ret. dignus etiā nō eēt qui pro illo audiret. vl cui
 pces a vota sua cōmitteret. patuz etiā eē se afferēs
 p tali negotio mortē subire. ne dissimulatōne sui
 puancatorē impatorē faceret. q tā iniusta cōtra
 ecclesiam pcepiss;. Postea vō d aquileia vbi tūc erat
 mediolanū reuersus. impatorē i ecclesia posito de
 eadē causa tractauit i populo. In quo tractatu in
 troduxit psonā domini loquētis impatorī. Ego te
 ex vltimo impatorēz feci. ego tibi exercitū inimici
 tui tradidi. ego de semie tuo sup solū regiu cōsti
 tui. & tu de inimicis meis donas triūphos. Cui de
 scendenti ab exedra. iperatoz ait. Cōtra nos hodie
 episcopo pposuisti. At ille respōdit nō se vtra ipz
 sed p ipō fuisse locutū. Itaq; obtinuit ut statutū
 reuocaret. nec pūs ad altare accedere voluit. nisi
 fide sua iperatoz illud agere se debere testaret. q
 sponsiōe fide sua iterata pegic sacerdos diuina mi
 nisteria. **XL.**

Adhuc de gestis eiusdē:

Quidaz clarissimi viri fili? pāophilus
 ad modū puul? eū imundo spū labora
 ret. frequenti oratōne & man? imposi
 tōe sacerdotis sanatus ē. deinde subita infirmitate
 corrept? exalauit spm. Cui? mater fide plena tol
 lens eum in loco sacerdotis ipō absente cōposuit

Quem cū reuertēs sacerdos in lectulo inuenisset
 miseratus matrem. & exemplat? ei? fidez. heliseo
 similis sup infantis corp? se composuit. & quem
 mortuū inuenerat. orando viuū reddere meruit.
 Ad quem etiā infantulū libellū dscipit. ut quod
 etatis infantia scire nō potuerat. legendo cognosce
 ret. Data ē aliqñ copia. missis militib? a stulicone
 comite. ut cresconi? quidā de ecclesia rapeēt. Quē
 pfugientē ad altare dñi sanct? ep̄s cum clericis de
 fendendo circūdedit. Sed multitudo militū q du
 ces suos de pfidia arzianoz habebat. adūsus pau
 col pualuit. ablatoq; cresconio ad amphiteatrum
 reuertē exultantes. ecclesie luctū nō modicū relin
 quentes. sacerdote pstrato & flente diu ante alta
 re domini. Cūq; reuersi renūciassent. his a quibus
 missi fuerant. dimissi leopardi saltu celeri ad locū
 in quo sedebant qui de ecclesia triūphauerāt ascen
 dentes. grauitē laniatos reliquerūt. Quod vidēs
 stulico penitentia mor? est. ita ut p multos dies sa
 cerdoti satisfaceret. & illesum quidez illū q abla
 tus fuerat dimisit. Sed quia grauissimoz criminū
 reus erat. & taliter emendari nō poterat. ad exili
 um destinauit. nō multo post indulgentia psequē
 te. Per idē tpus cum ad palatiū pgeret. eūq; pro
 loco officij nostri sequeremur. theodolo tūc nota
 rio q postea sūma cū gratia vtinensē rex eccle
 siā. cum casu quidā pede laps? ess;. atz pstrat? in
 terra iaceret ridenti ait sacerdos. Et tu q stas vi
 de ne cadas. Quo dicto statim ille qui alienum la
 psū riserat. suū doluit. **XLII.**

**De vita sancti iohannis crisostomi. & libris
 ei? Actoz.**

Eo tempore floruit sanct? iohannes. qui
 pmo fuit p̄biter anthiochenus. postea
 vero futur? ostantinopolitanus archi
 ep̄us cognomento crisostomus. doctrine fama cla
 rissim? cui? gesta maxime triplicia hystoria diligē
 ter psequit. **De gestis ei?.** Hic iohannes fili?
 fuit secundi. & anthuse nobiliū psonaz. discipulus
 libanij sophiste. & auditor andragati p̄bi. Cui? di
 scipuli fuerūt apud libaniū. theodoz? postea mo
 dostenus episcopus. & maxim? ep̄s seleucie ysau
 rie. Cum aut esset iohānes soci? basilij capadocis
 lectoz fact? ē in anthiochia. in quo gradu posit?
 libz fecit cōtra iudeos. Post paucum temp? fact?
 ē dyaconus a melicio. & tunc fecit libz de sacerdo
 tio. & alios plurimos. Ab euagrio vō successore
 paulini p̄biter factus ē. Erat aut tunc ppter zelū
 castitatis senerioz. et furozi magis q reuerentie se
 p̄bebat. Et ppter vite rectitudinem incaut? erat
 p̄spicere de futuris. Propter simplicitatē vō ozis
 libertate pfusus. apud colloquētes a nescientib?
 arrogans putabat. Hieronimus de illustrib? vi
 ris. Iohānes athiochene ecclie p̄biter. eusebij emis
 seni. dyadoziq; sectatoz multa cōponere dicit. de
 quibus pererij perisimes tm legi. **Actoz.** De scri
 ptis hui? iohānis hoc tm repperi. de hoc q nemo
 ledit. nisi a se metipō libz vnum. De repatōe lapsi
 li. j. De compunctōne cordis. li. ii. Sup matheuz
 in modū pmentarioz. li. ij. De his tamen dubito
 an sint iohānis illius crisostomi. licet ei ascribant
 an forte alteri? iohānis nescio cui?. nam & inueni
 unt alias omelie iohānis crisostomi sup matheum
 xc. que tamen raro inueniunt omes simul. sed tātū
 xxv. que apud nos sunt. Item sup iohannē omel.
 lxxxviij. Super epistolam pauli ad hebreos omel.
 xxxij. De laudibus pauli omel. vij. Sermones

diuos. xxx. De his omnibus pauca que sequuntur
excerpsimus.

XLIII.

Sententie eiusdem de hoc qd veru hominis bonum nullu auferre potest. diuitie vero vane sunt.

Idem iohannes crisostomus d hoc qd nemo ledit nisi a seipo.

Quid est virtus animi. Recte de deo sentire. & recte inter homines agere. hoc solum est qd nullus auferre potest. Nam libertas & sanitas corporis. & diuitie & huiusmodi auferri possunt. quia nec proprie bona hominis sunt sed sola virtus animi. Vnde patz qd nemo leoi potest. quia virtus q sola hominis bonu est. ei auferri non potest. Nec dico qd nemo ledit aliu. sed quia nemo ledit ab alio. Nam & ioseph fratres sui leserunt. & iniure egerunt in eu. sed ipse lesus non est. Vex & amplius aliquid dicat. quia illi soli ledunt qui ledunt. & nulli alij nocet noxa qua alijs inferunt. Si quis ab alio verberat. vel afflicto. verbu blasphemu & impiu ptulerit. lesus quidem est in hoc. non tamen ab alio. sed a se p impatientia scilicet suam. Ignis quidem auaricie diuitijs acceditur & diuitijs pascit. Et cum eis q manus ei dederint gladios acuat quotidie. foueas & precipicia parat. milleg; scopulis et naufragijs elidat. volutari tam tanqm sues i ceno ei? delectant. & vt cantari ster cus eius euoluere. Dic queso ob quam causam videant expetende diuitie. que virtutibus animi nichil conferunt. sed nec hominem meliorem secundu virtutu titulu reddunt. imo etia bona si qua iuenerint subruunt. & vicia p virtutibus introducunt. Verum qui ptes agunt luxurie. nichil aduersus eam patiunt audire. Conferam? mensaz diuitis & medio cris. & virosq; conuiuas discutiunt. q magis puram & vera mense capiunt voluptatem. illi toto die acribitis & lacessentibus cubitis recubunt. & cenas prandijs iungunt. ventris distentione rumpunt. ac ciboz suoz oppssione psumunt. In quoz cozpe vino inundato velut naufragij cuiusdam fluctibus antia obruta necat. vbi nec oculi. nec lingua. nec pes p priis deseruiunt officijs. sed omnia membra corporis vinculis iacent uicta grauius q cathenis. vbi nec sopor eis ad quietem dat. sed exerciti somnii in sanientibus deteriora fiunt. & quasi sponte demones anime sue supducunt. Nunquid in talibus conuiuiis est magis voluptas. an in eis vbi tantu est cibibus & potibus. quatus fame & sitim depellat. i quo etiam sanitas adest. & ratio pmaet. & honestas cum sobrietate pourat. Hunc modum vite natura docuit. illu corraptela libidinis inuenit. Hic etiam q delicias & luxuria ducunt vitam. resoluta corpora & omni cera molliora circuferunt. & quodaz in firmitatum examine repleta. eisq; semp vita cum medicis & medicamentis. sensu aut ipsi tardi & graues atq; obtusi. & quodammodo sepulti. Quis hec iocunda dicat. & gta atq; voluptuosa. Voluptas ei ee dicit. cuz desiderijs suis fruit. sic a prudetibus diffinit. vbi vero de desiderijs frui non potest. vel egritudo non sinit. vel satietas ipsa desiderari non facit ea que onerosa abundantia efficit. & iocunditas in eis & voluptas perit. Simplicior igit vicit & mensa mediocris. plurimum habet iocunditatis. & voluptatis. ecotra vero mense diuitum execrabilis & horride. ac morboz cotaminatonis plena. & sicut ait quidam in quibus molesta sunt etiam q videntur delectabilia. Sicut aut plerumq; meretricis vult. cum ebrius ac sedus sit p natura. fusc & co

loribus pigmentatus. pstituit ad decipientos eos qui ignorant que feditas sub velamine fuci illi? cōtegat. ita & ciuitie faciunt. cum adulatione honorem videri volunt. Neq; em voces ille populi q bus diuitibus vel iudicibus acclamat. ex veritate pferunt. sed eis nomen honoris depingit. Nam si cōscientias acclamantium tibi interzoges inuenies apud vnūqueq; eoz metū d capitibus accusari. Deniq; vbi potestatis metus cessauerit. et publice pompe scena fuit resoluta. tūc videbis quātiline oblatrantes et insimulantes. etiam ex his qui tibi acclama bāt. et imensis te laudibus extollebant. Certū est itaq; qd nisi qui semetipm lesent ab alijs ledi nō valet. etiam si cōtra eum orb coniuere. Nec lapsus et ruine hominis causa tēptatio est. s; instabilitas ani et ignauia. que etiam sine tēptatōe interdū sponte dicit. sicut et ipsa fabrica q sup arenā fundata est etia si flumina et venti nō vigeat. paulatim tamē effluens illa instabilis arena edificij crepidinem subruit et subuertit. Tu quidem si facias omnia que i te sunt. sperare debes ex ea q a deo sunt. adert nā qz et tibi si tuipe pus non defueris tibi.

XLIII. Inuectio cōtra illos q euāgelij documenta nō seruant. Idem de opuntione libro pmo.

Quid dixit fratri suo fatue re? erit g. hē ne ignis. Hoc quidē xpūs ait. Nos aut plus q infideles hāc legere calcant. et quotidie inumeris iurijs frates afficiunt. S; siue fatuū quis dixerit. siue vanū. siue latronē. siue quolibz alio nomie iniuriā vel maledictū fratri igesse rit. ex quolibet hoz vocabulo sub maledicti titulo gehēne pēdemnatur supplicio. At vbi amicitia pmanet nihil facile recipit. qd discidiū possit operari. Si vero inimicie semel animos occupauerit omnia que fiunt. que dicunt. que audiunt. ita accipiunt. vt ad inimicias maiores pficiant. si qd ei boni de inimico dicit nō credit. si quid mali hoc solum credit. & affirmat. Xpūs orare nos pro calumniantibus iubz. nos insidias etia & dolos amicis decimamus xpūs maledicentibus bndicti iubz. nos econtrario aut pōzes maledicti. aut maledictis alteri? multiplicata maledicta restituit. Tātū qz hominibus diuinorū pceptoz ē contēpt. vt etiam si quid ex eis facere videantur. nec ipm quidē deo q mandauit impēdant. sed vane glorie cōsecrent. ita vt in vtroq; modo pari damno feriant. & cū vident facere que mandata sunt. et tñ oīno nō faciūt. Nonnulli etia pedibus sancta calcant. et pleno sordibus pectore hauriūt diuine sciētie poculū. Ceterum artam viam iustus es ambulare. vt quid de requie. de abundantia pōtaris. p angustā ianuam iustus es introire. vt quid amplos requiris in gressibus. Celum paras ascendere. et regnū dei iudere. et interrogas neq; tibi in timere difficultas occurrat. ne quid tibi in via asperū accidat. aut la bōiosum. et non erubescis. nec pudore oppressus sub terram temetipz defodis. Non video carissime qd aliquis vōstrum vera et pfecta cupidine teneatur celestiam. aliquū omnia que vidētur esse graua. vmbraz putaremus et risum. Verus xpi amator totum se illuc transfert. quo euz amoris sui ducit in te nō. illaq; delectatio ac suauitas quam p spm puet. omnem delectatōz hui? visibilis suauitatis obscurat. intantum em succensus est. et ardor amore xpi. vt ei etia si flamas imortales adhibeas nesciat. nō sentiat. n̄ vraz. multo nāq; vehemētiōz

est ignis xpi quo vrie p amorez et beato desiderio
 pstrictus ita fert omnia vt ex his que patit .ple-
 ni solatia magis amoris sui capiat .qm dolozes coz
 poris sentiat. **Hic** amatiu mos est: vt amorem suu
 silentio tegere nequeat. & flamas suas itra peccat
 cohibere no valeant. sed frequeti enarrat. ut ipa
 assiduitate narrandi amoris sui solatiu capiant.
 & refrigeria imensi ardozis assumant. **Nuc** n tam
 loquamur opunctoer cozdis q patiamur. quia do-
 cere & non facere no solum nichil lucri. sed etiaz
 damnū plurimū ofert. grandis em̄ condemnatio ē
 sermonē suū opONENTI. & vitam suā negligēti.

XLV. De vera cozdis opunctōe
 qualiter haberi potest. Idem in libro quinto.

Quomō fieri potest vt aia infirma & fri-
 gida compunctōis pariat verba. Nolo
 putes q mōtes vel deferta. vel auia ita
 possint anime conferre silentiū. p̄turbatōesqz eius
 p̄mire. vt ignis ille quem in ea xpus accendit. **Re-**
 quirenda sunt itaqz silentia & q̄es. non solū loco-
 rum. sed & animi ac p̄positi. si em̄ p̄positum q̄etis
 ania gerat. nec in urbis habitatōe turbabit. **Sicut**
 aut̄ impossibile est vt in aqua inflamaē ignis. ita
 ipossibile ē opunctōem cozdis vigere in delicijs.
Vera cozdis compunctio est magna agē. & humi-
 lia loqui. iuste agē. & sup peccatozes timē ac tre-
 mere. **De** peccatis nostris q̄ multa sunt & graua
 nō dico non cogitam? aut ingemiscimus. sed nec
 mentōem q̄dem facim? **Sicut** vero parz aliq̄id
 boni opis agere videmur. hoc sine intermissione
 & dici volum? & audiri. nec desinimus donec p̄
 iactatiā euacuet̄ et pereat. **Vere** ignorat homo q̄n
 tū boni sit placē deo. si ei scires. nuq̄m aliqd aliud
 extrinsecus mercedis expectares. **Frequenter** qui
 dem nosmetipos peccatozes p̄nunciare videmur
 sed ex eo arguimur. quia si hocipm ab alio audia-
 m? qd̄ de nobis p̄nunciare videmur. statim indigna-
 mur & irascimur. & nos iniuriam passos q̄queri-
 mur. sic ficta nobis sunt omia. ne publicanū illum
 possim? imitari. qui cum peccata sua audiret ex p̄-
 brari ab alio. nō solū patiet̄er tulit. s; etiā ofessioz
 suā addidit. & ob hoc ab illo iustificatus discessit.
Dum aut̄ de p̄teritis dolor est null? facili? super-
 uenientib? malis locū damus. **Idem** de repara-
 tōne lapsi. **Sic** p̄ morte cōmuni philosophicū est
 a lacrimis tempore. ita in morte anime insipies &
 irreligiosum dico ofolatōnem recipe. **Nichil** autē
 crede michi boni opis. quāuis sit exiguū. despiciet̄
 tur apud iustū iudicē. si em̄ peccata cum tanta ex-
 aminatōne discutienda sunt. ut etiā verboz et co-
 gitatōnū vnusquisqz p̄ferat penas. quantomagis
 bene gesta et magna recompensabunt̄ in iudicio.
 etiam pua **Nonnulli** quidem impitōz sibi satis eē
 credunt. et optabile videri. si gehenna t̄mō care-
 ant. ego aut̄ multo grauiorez gehēna dico esse cru-
 ciat? ab illa glōzia remoueri. et arceri a p̄spectib?
 xpi. **Ignis** aut̄ inextinguibilis dicit̄. nō solū q̄a nō
 extinguit̄. s; quia nec eos quos suscipit extinguit
 aut p̄mit. et sicut naturā nō habz consumendi. ita
 nec illuminādi. s; ignis obscur? est. et flāma tene-
 brosa. **Peccare** ergo humanū est. p̄manere aut̄ in
 peccato dyabolicū est. **XLVI.**

De origine sancti augustini et errozib? adole-
 scētie ei?

Quomō tempore augustini cū esset maniche? p̄
 ambrosiū ad rectam fidem ouertitur.
Signibet? de gestis eius. **Augustin?**

Hic ex p̄m̄tia affricana. ciuitate carthaginēsi. de
 numero curialiū. honestissimis p̄tib? oriundus
 in scolarum missus. ad plenū est erudit? grecas lite-
 ras quib? docebat̄ ederat. latinas satis diligebat.
Horatē ei? beata m̄re moica ut baptizaret̄. renue-
 te patre gentili patricio. baptisimū ei? dilatū est.
Excesserūt aut̄ caput ipi? eo pubescente libidimuz
 vepres. et nulla erat eradicās man? multū ei sara-
 gebat pater ei? nō qualis deo cresceret. vel qm ca-
 stus. sed vt disertissim?. **Interea** puenit in librum
 quēdam ciceronis. qui exhortatōem p̄met ad phi-
 losophiā. et vocat̄ horrenti?. liber ille mutauit ei?
 affectum. et ad ipsum dominum p̄ces et vota
 mutauit et ofideria ei? alia fecit. erat aut̄ tūc. xix.
 annoz defuncto iam patre an̄ bienniū. viluit ei re-
 p̄te om̄is vana spes. et immortalitatē sapiētie cō-
 cupiscebatur estu cozdis incredibili. et surgere cepat
 vt ad deū rediret. **Hoc** aut̄ solum in tanta flagrā-
 tia restringebat. q̄ in illa exhortatōe nomē xpi nō
 erat. qd̄ in ipō adhuc lacte matris tenez coz eius
 pie biterat. et alce retinebat. et qui d̄qd̄ sine hoc
 nomine fuissz. quāuis et expolitū et veridicū nō
 eū totum rapiebat. **Interea** vsqz ad eas p̄ductus ē
 nugas. vt crederet ficum plorare cū decerpit. et
 m̄rez ei? arborē lacris lacteis. necn̄ et manichei se-
 ctā aliq̄ntulū sapiebat. **Proinde** multuz p̄ eo fleuit
 ad dominū mater eius. et vidit somniū se cū filio
 viuere. et habere secum eandē mensaz ī domo. qm̄
 illa iam nolebat cū filio suo habere mensam. **dece-**
 stās blasphemias eius errozis. vidit qz stantē in q̄
 dā lignea regula. et veniētem ad se iuuenē splēdi-
 dum hilarē atqz ardentē sibi. **Cui** tristitie causas
 iquirētī r̄ndit. **Perditōez** filij mei augustini plan-
 go. **Tūc** ille iussit vt secreta essz. admonuitqz vt ac-
 tēderet. videret vbi ipa eēt. ibi esse et filiū suum
Quod vbi illa attendit. vidit eū iuxta se in eadem
 regula stantē. **Quod** ubi filio narrauit visū. et ille
 ad id trahere conaret̄. vt illa post se nō desperatz
 futurā eē quod ipē erat. **Non** inquit michi dicituz
 ē vbi est fili? tuu? ibi eris et tu. s; ubi tu. ibi et il-
 le. **Nouē** deinde ani secuti sunt. quib? ille in illo li-
 mo p̄fundi tinctus ē. **Cum** tamē illa vidua casta.
 sobria et pia q̄les de? amat. iā quidē spe alacrioz
 sed fletu et gemitu nō segnior. nō desineret omni-
 bus horis oratōnum suaz de filio plāgere ad deū
 et mirabant in ofpectu dei p̄ces ei?. qui dedit alte-
 rum responsū p̄ quēdā magnū ep̄m. **Quē** cū māe
 rogassz vt dignaret̄ cū filio ei? colloqui. et refelle-
 re errozes ei? noluit. s; respondit adhuc illum eē
 indocile. eo q̄ inflatus essz nouitate illi? heresis.
Sine inquit adhuc illū. roga tantū p̄ illo deuz. ipē
 legendo recipiet quis ille sit error. et quanta ipie-
 tas. **Quod** cū ille dixissz. nolebat illa acquiescere
 sed magis instabat dep̄cādo. et vbertim flēdo vt
 illū videret et cū eo conferret v? differeret. **Tūc**
 ille substomochās tedio dixit ei. **Vade** inquit a me
 ita viuas fieri nō potest vt fili? istaz lacrimarum
 pereat. **Quod** vbu? ita illa accepit. ac si de celo so-
 nuisset. **XLVII.**

De studijs eius et doctrina seculari.

In illis annis vnā habebat non legitimo
 diugio cognitaz. cui tamē seruabat tho-
 ri fidē. docebatqz eo tempore artem re-
 thoricā. **Volebat** habē discipulos bonos. et eos si-
 ne dolo docebat solos. **Erat** aut̄ ei amic? p̄ quem
 compauerat societate studioz. nimis cazz coeuuz
 sibi. et flore adulescētie conflozntem. **Hunc** et

a fide verà quã tenebat in supersticiosas fabellas
 augustin? deflexerat. ppter quas eũ mater plãge-
 bat. S; cũ ille laboraret febrib? & desperat? eẽt
 baptizatus est augustino non curante. postea re-
 creatus est & sanatus. sed postea febribus repe-
 titus est defunctus. Quo dolore contenebratum
 est cor augustini. & quidquid aspicebat mors erat.
 & erat illi patria suppliciu. & quidquid euz illo cõ-
 municauerat. & sine illo i cruciatum manez inuer-
 terat. Scripsit preterea libros tres de pulcro &
 apto. pulcrum diffiniens quod p seipm. aptũ autẽ
 quod ad aliquid accomodatũ deceret. ad pulcrũ
 mũ romane vrbis oratozem que non nouerat facie
 sed amabat hominem ex doctrĩne fama. Erat tũc
 añoz. xxvj. a xxvij. cũ illa volumina scripsit. Om̃s
 eẽ liberos liberabiliũ artiu quoscunq; lege poterat
 intelligebat. Qd aut legerat de arte loquendi vel
 differendi. de dimensionib? figuraz. & de musicis
 & de numeris. sine magna difficultate nullo homi-
 nũ tradẽte itellexit. Anno etatis ei? .xxix. venerat
 carthaginem quidam manicheoz epus faust? no-
 mine. magn? laqueus dyaboli. disciplinis liberali-
 bus erudit?. Et quia augustinus multus philoso-
 phoz legerat. cum dictis manicheis cõferebat. q
 de pluribus rebus multa scripserat copiosissime d-
 lirans. & non ei ratõ occurrebat. libri quippe eoz
 pleni sunt fabulis. de celo & siderib?. & sole & lu-
 na. Que tamẽ vbi discutiẽda augustinus pculit. il-
 le nec ausus ẽ subire faumã. sciebat em̃ ista non eẽ
 nec eum puduit cõfiteri. & ita supatus abscessit.
 Post hoc ignorante matre ascendens augustin? na-
 uẽ nocte clanculo romam adiit. ibiq; artem retho-
 ricam docuit. Post hoc missum est a mediolano ro-
 mã ad pfectum vrbis. vt magistz artis rethorice
 pvideret. & mediolanũ dirigeret. Tunc simach?
 pfect? augustinũ pbatũ mgrm misit. & venit me-
 diolanũ ad ambrosiũ epm i optimis notũ orbi ter-
 raz. Qui eum paterne suscepit. & pgrinationem
 ei? satis epaliter dilexit. & cepit eũ amare augu-
 stinus. vbiq; ei? suspendebat intẽtus. & delecta-
 bat suauitate sermonis illi?. Inter hec venit ad eũ
 mater pietate fortis. terza mariq; eum sequẽs. &
 in piculis omib? de deo secura. Indicauit ei ille q
 iam non esset manicheus. sed nec catholic? xpian?
 Tunc illa cõfidens ait. Credo in thristo q pulqm
 de hac vita uigrẽ. visura sum eum chzistianũ fide-
 lẽ. Etã fundebat pces & lacrimas p eo ad deum
 Diligebatq; & ipa sanctũ ambrosiũ. sicut angelũ
 dei. eo q p illum agnouerat filiũ suum ad illam an-
 cipitẽ fluctuatõem iã eẽ pductũ. Omĩ quippe die
 dominico audiebat eum augustin? verbum dei po-
 pulo differentẽ. & colloquebat cũ carissimis sibi
 amicis alippio & nebridio multas questioes.

XLVIII. De compunctione & lacrimis eius.

Quoz alippi? ex eodẽ quo ipse erat ortus
 municipio. pentibus pmatib? mũcipa-
 libus. natu minor augustino. hunc augu-
 stin? rome inuenerat. & illi adheferat. & cum illo
 mediolanũ pfect? fuerat. Nebridi? quoq; relicta
 patria vicina carthagi. mediolanũ abierat querẽs
 augustinum. Quo inuẽto erant piter hi tres in cõ-
 filio nutantes. quis nam eẽt tenend? vite modus.
 Cũq; essent augustinus & alippi? in domo. & ab-
 sens ess; nebridius. venit ad eos poncianus qdaz
 ciuis affer. Quo narzate ortus est sermo d antho-
 nio & egipcio monacho. cuius nomẽ excellẽtã cla-

rebat apud seruos dei. Stupebant autẽ illi audien-
 tes tam recentĩ memoria. & ppe suis temporibus
 tãta mirabilia. Deinde volutus ẽ sermo ei? ad mo-
 nasterioz greges & mores. quoz illi nichil sciebãt
 Cũq; poncian? talia loqueret. ingemiscebat au-
 gustin?. & confundebar pudore horribilĩ. Ter-
 minato autẽ sermõ. & causa qua venerat. abijt il-
 le. Augustin? aut cepit flagellare anĩam suam. &
 vultu ẽbatus exclamauit ad alippiũ & dixit Quid
 patimur. Quid ẽ hoc quod audisti. Surgũt in do-
 cti & celũ rapiũt. & nos cũ doctrinis nostris in i-
 fernũ demergimur. Et cũ hec dixiss; intendebat i
 eũ attonitus alippi?. Nõ em̃ solita sonabat verba
 plusq; alloq;bant aĩm ei? frons. gene. oculi. color
 mod? vocis q vba q pmebat. Itaq; fremebat spi-
 ritu. & erat turbulentiſsimus. & accusabat semet
 ipm. Alippius vero affix? lateri eius. tãcius eum
 dolens considerabat. Inter vba accusantis se aborta
 est pcella ingẽs. ferens ingentẽ imbrẽ lacrimarum
 & vbi se iã cohibere n̄ poterat. surrexit ab alippio
 velociẽ. q; solitudo illi ad negociũ flẽdi aptioz vi-
 debat. & secessit remoti?. Alippi? vero manit vbi
 sederat p̃us nimis stupẽs. Augustinus sub quadã
 sici arbore strauit se nescio quomõ. & dimisit ha-
 benas lacrimis. & prupunt flumina oculoꝝ ei?. ac-
 ceptabile sacrificiũ deo. et nõ quidẽ his verbis. s;
 in hac sententiã multa locut?. Et tu domine vsq;
 quo. vsq; quo domie irasceris in finem. Ne memor
 fueris iniquitatũ nostraz antiquaz. et iactabat vo-
 ces miserabiles. et plorabat amarissima peritione
 cordis sui. Et repẽte audiuit vocẽ cũ cãtu dicen-
 tis. et crebro repetentis qsi pueri. Tolle lege. tolle
 lege. Statimq; mutato vultu inẽtissi mus cogita-
 re cepit. nichil aliud inẽtptãs diuinit? sibi iuberi
 nisi vt apiret codicẽ. et legeret quod pmum caput
 inueniret. Appuit et legit i silentio capitulũ. quo
 pmũ coniecti sunt oculi ei?. Non in comestacõib?
 et ebrietatibus. non in tu. zc. **XLIX.**

**De studio eius in sacris libris. et eiusdem ba-
 ptismo.**

Statim euz sine hui? snie quasi luce secu-
 ritatis infusa cordi eius. omnes dubita-
 tionis tenebre diffugerũt. et pfect? in
 villam cum suis omnib? gaudẽs. legebat psalmos
 dauid cathecumin? cũ alippio cathecumino. matre
 semp adherente sibi muliebz habitu. virili fide. an-
 li securitate. materna caritate. xpiana pietate. lege-
 bat et ardebat adũsus literas de melle celi. melleas
 et de lumine dei. luminosas. Reuerberauit enĩ de?
 infirmitatẽ aspectu eius radiã in eum vehemen-
 ter. et iuenit lõge se eẽ a deo i regiõẽ diffilitudis.
 tãqm audiret vocẽ ei? de excelso. Cib? sum gran-
 dium. cresce et manducabis me. ec tu me mutabis
 in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis i me
 Sensit igit et exptus est non eẽ miz q palato nõ
 sano pena ẽ panis. q sano suauis est. et ocul' egris
 odiosa lux. q puris ẽ amabilis. Et qrebat viã ro-
 bozis compandĩ quid ess; ydoneum ad fruendum
 deo. nec inueniebat donec amplectaret mediatorẽ
 dei et hominũ. homiem xpm hiesum. q ẽ sup omia
 de? bñdictus in secula vocantẽ et dicẽtem. Ego
 sum via veritas et vita. Inde vbi tempus aduenit
 quo se nomen dare oporteret. relicto rure medio-
 lanum remeauit. Placuit et alippio renasci in xpo
 piter euz ipõ. Adiunxerũt etiã sibi puez a deo. da-
 tum ex augustino natum carnaliter. annozum enĩ
 xv. erat. et igenio pueniebat multos doctos viros

et erat patri horrozi ingeniū ei? .s. cito de mundo abstulit eum deus: Et baptisari sunt a sancto ambrosio .et fugit ab eis sollicitudo vite pterite. Nec faciabant illis diebus dulcedine mirabili ostendere altitudinem diuini oslij sup salutē generis humāi

L. De libris quos an baptisum suū scripsit Actoz.

Scripsit autē augustinus ante cōuersionē suam vt dictuz est de pulcro & apto .li . iij . quos nusqm repperi . Post ouersionē vero suam adhuc cathecumini? libros soliloquioz ij . De immortalitate anie . li . i . De beata vita . li . i . De ordine . li . ij . De academicis . li . nj . De disciplinis liberalib? . li . i . De omib? his hec pauca excerpsi . Augustin? in soliloquijs suis libro primo . Deus p quem omnia q sine te nichil essent cōdunt adesse . De? qui nec id qd se inuicem pōit pire p mittis . Deus qui malum nō facis . & facis esse nefissimum fiat . De? q paucis ad id qd vere ē refugientib? ostendis malum nichil ēē . Deus p quem uniuersitas etiā cum sinistra pte pfecta est . Deus a quo dissonantia vsq; in extremū nulla est . cum detiora melioribus ocimunt . Deus quē amat omne quod amare potest . siue sciens siue nesciens . De? i quo sunt omnia . cui tamē uniuē creature nec malicia nocet . nec error errat . De? de cuius regno lex etiā i ista igna describit . De? a quo exire mori . in quem redire reuiuiscere . in quo habitare uiuere ē . De? quem nemo amittit nisi decept? . quem nemo querit nisi admonit? . quē nemo inuenit nisi purgatus . De? cui nos fides excitat . spes erigit . caritas iungit . Deus p quem bñ seruim? . & bene dominamur . De? p quē minuit res non nos minuūt . De? q nos eo qd non est exuis . & eo qd ē in diuis . De? qui nos unis . De? cui? legib? in eua stantib? morus instabilis rez mutabiliū pcurbat? esse non finit . fretū q; circueūtiū seculorū semp ad similitudinē stabilitatis reuocat . Cui? legibus arbitrium anime libez est . bonisq; pnia . & malis pene . fixis p omia necessitatibus distributa sunt . Qui fecisti hominem ad ymaginē & si . t . quē q se nouit agnoscat . Exaudi me de? meus . pater meus . rex meus . causa mea . spes mea . res mea . domus mea . patria mea . sal? mea . lux mea . vita mea Exaudi more tuo illo paucis notissimo . tibi soli seruire patus sum . quia tu sol? iuste dominaris . Recipe oro fugitiuū tuū satis fuerim fallaciaz ludibriū . Iā satis penas dederi . satis inimicis tuis seruiēri . cui iuris ē cupio . accipe me ab istis fugientē famulū tuū . qā & isti me qn a te fugiebam acceperūt alienū . Vindi ca me ab errore querentē te . nichil michi aliud occurat p te . si nichil aliud desidero q te . Si autē ē i me supflui alicui? petitiō . tuipe mūda me & fac ydoneum ad videndū te . Ceterz de salute corpis mei quandiu nescio quid michi utile sit . tibi omitto . Tantū hoc oro vt me penit? conuertas ad te . nichilq; michi repugnare facias tendētē ad te .

LI. De pmo tōne eius in ecclesia yponensi . Ex gestis eius .

Anno igitē vite sue . xxx . p merita & orationes matris sue . & p p dicationez sancti ambrosij ab heresi purgat? & baptisat? . prim? in fide catholica cōfirmatus . spē omnem quaz habebat in seculo dereliquit . & scolis renuncians q; regebat . Huic se confociauit enodi?

iuuenis ex ei? municipio . qui & ipse tñ pōr cōuersus & baptisatus erat . Querebant quis eos locus haberet vtilius ad seruiendū deo . simulq; remebant ad affricaz . Sed cū esset apud hostia tybina pia mater eius defuncta est . q vni? viri fuit vxoz & ipm etiā vix iā in extremo vite lucrata est deo . Post mortem igitē matris nauigantes . reuēsi sūt ad agros prios . Eratq; cū amicis in affrica . meditas in lege domi die ac nocte scribēs libros & docēs infios . Et cū iam terminū in ieiunijs & oratōib? transegisset . a sancto valerio yponensi epō . licet inuit? ordinē sacerdotis suscepit . Qui statim monasteriū clericoz instituit . & cepit viuere secūdū regulam sub sanctis apostolis ostitatā . Sanctus aut valeri? ordinatoz eius exultabat vberit? . hominem sibi datū talem diuinit? . qui in doctrina sana ecclesiā edificare essz ydone? Vnde & ipse valeri? quia grecus erat . videns se in laica lingua & literis min? doctū . beato augustino potestacē de vit . contra vsum orientalis ecclesie corā se in ecclia p e dicare . Vñ cū ei multi epi derogarēt . ille liguas obrectantiū nō curabat . dūmodo p eū fieret qd a seipō iplei plenarie non valebat . Interea fact? valeri? metuis . ne ab alia ecclesia sacerdote puata in epm angustin? qreret . & sibi auferte? . sciens se iam corpe & etate infirmū a carthaganensibus p litera ipetrauit . vt yponēsi ecclesie augustinū licz modis omnibus renitentē pmoueri pmitterz pastorem . Quo facto cum tanta instantia omnes hereticos libris & epistolis & disputatōibus debellabat . q se victos erubescences . & augmētis ecclesie iuuentes . grauissimas & intolerabiles psecutōes vnitari ecclesie inferebat . & aliquotiens vias beati viri insidijs obsidentes . semp dei puide tia icimeris errore seductum inuenire nō poterant .

LII. Qualiter vixit in episcopali dignitate .

Astes et calciamēta & lectualia ei? ex moderato et appetēti habitu erāt . nec nīmū nitida . nec abiecta pluuiū . q; quia plerūq; vt dicebat . vel iactare se insolenter solēe homies . vel abijcere ex vtroq; non q hiesu xpi . s; q sua sunt qrentes Ille vō mediū tenens in regula canonicoz dixit . fateoz . de p ciosa veste erubescō . Et ideo cum dat michi vendo eā . qā vestis nō potest esse cōmunis . p cū fit omune . Mensa frugali et pca vsus est . et inter olera et legumina carnes etiam ppter infirmos et hospites habebat . In mensa semp lecticōne aut disputatōz diligens . contra pestes detractōis in ea ita scriptū habebat . Quis quis amat dictis absentū rodere vitam . Hāc mensam indignā nouerit esse sibi vel sui . Vnde si forte aliquando detractio emergeret . dicebat q si nō ta erēt . aut versus illos ipse deleteret . aut a mensa recederet . Erga paupes tam pi? et misericors erat . q; cum ecclesie sue pecunia deessz . hocipm populo denunciabat . n se habere qd egētibz erogaret . Nā et de vasis dominicis ppter captiuos et indigentes frangi et p hāri iubebat . et indigentibus dispensari . Quod etiā beatus ambrosius i talibus necessitatibus idubitanter esse faciendū dixit et scripsit . Fe minaz nulla itra domum eius mansit . nec etiā germana soroz . sed nec fratris sui filie . q deo pariter seruebant . Dicebat ei . quia et si de sorore et neptibus nulla possz nasci mala suspitio . tamē quia tales pone sine alijs necessarijs secūq; manētib? eē non possent . et ad eas etiam alie a ductarēt . ex illis

possent infirmiores aut temptatōibus humanis
 pire. aut cert: malis hominū suspitōibus ifamari.
 Et si forte eum aliqua feminarum ad se vidēdum
 vizeret. nunqm̄ solus cum sola loquebat̄. nisi se
 cretum aliquō interesset. Hic itaq; sapientie lumē
 p̄fulgidum. ppugnaculū veritatis. & fidi tutamen
 tum. om̄s ecclie doctores. tam ingenio q̄ sciētia vi
 cte. icompabiliē florens. tam exēplis vtutum q̄ af
 fluētia doctrinaz. Etētm̄ tāta scripsit vt non soluz
 ab aliquo toto vite sue tempore scribi. s; nec pos
 sint lectōne pcurri. huius em̄ libroz. tractatū &
 eplaz numer? plusqm̄ ad mille triginta extēditur
 vt merito ei dictum illud oueniat mentie. q̄ te to
 tum legisse fateē. **LIII.** **Sigibert?** Eo tēpore maxim?
 tyrann? ab ambrosio ex cōmunicatus, quia corri
 gi noluit a theodosio aquileie ī bello p̄miciē. & va
 lētimian? impio restituit. **Alia hystoria dicit maxi
 mum rome ab inimicis graciani eē interfectū.**

**LIII. De facinore theodosij in thessalonī
 censes commissio p̄ quo ex cōmunicatus est ab am
 brosio.**

Anno iperij sui q̄nto theodosius ipator
 imane facinus qd̄ omisit quando thessa
 lonice. vij. milia ciuū fecit occidi. in vl
 tione iudiciū ī seditione occisoz. imitabili publice
 pnie exēplo diluit. ab ābrosio ecclia expulsus. & hu
 mili satisfactōne reconciliaē. **Hugo floziacensis**
 libro quinto. **Thessalonica** ciuitas ē grandis & po
 pulosa. ī qua dū fuiss; orta seditio. quidā iudices
 lapidati sunt a populo atq; trucidati. vñ indigna
 tus theodosi? iracūdie nō refrenauit infirmitatez
 sed iussit omnes p̄ter interimi. nō secernens nocē
 tes ab innocentibus. Igit̄ sic ī messibus incisi sunt
 nō p̄cedente iudicio fere v. milia hominū. Hāc cla
 dem audiens vir virtutis ambrosius cū p̄nceps
 mediolanū venisset & templum intrare voluisset
 occurrit ad ianuā. & his sermonib? a sacris limi
 bus phibuit eum dicēs. Nescis ipator p̄perata a
 te. cur post causam tanti furoris nō agnoscis mo
 lem tue p̄sumptōis. Sed forte recognitōem pecca
 ti phibet potestas iperij. decz tamen vt vincat ra
 tio potestate. Sciēda quippe natura ē ciuq; mor
 talitas. atq; resolutio & puluis p̄genitoruz. & ex
 quo facti & ad quem redigendi finem sum? vt n̄
 floze purpureo p̄fidentes infirmitate opti corpis.
 ignoremus nos coequales hominū. p̄nceps es o
 impator. s; p̄seruoz. vnus ē em̄ oim̄ domin? rex at
 q; creator. Quibus oculis aspicias cōmunis dñi
 tēplum. quib? calcabis pedib? sanctū pauimentū
 Quō man? extends de qb? adhuc sanguis stillat
 iniust? quomō huiusmōi manib? suscipies sanctū
 corp? domi. qua p̄sūptōe ore tuo poculū sāguis
 e? p̄ciosi p̄cipies. cū furore sermonū tuoz tant? ī
 iuste sit sanguis effusus. Recede igit̄ recede. ne se
 cundo peccato p̄ozem nequiciā augere cōtendas.
 Suscipe vinculū quo oim̄ te domin? ligat. est em̄
 maxima medicina sanitatis. **LIII.**

**De cōpunctōe eius & humili postulatōne ab
 solutionis. & de correctōne edicti. & absolute
 theodosij.**

His sermonib? impator obediēs. erat em̄
 diuinis eruditionib? enutrit? & aperte
 sciens q̄ sunt pp̄ria sacerdotū. & q̄ regū
 gemens & deflēs ad regalia remeauit. Cūq; vnj.
 mentiū continuū transiss; spaciū. pp̄inquaui nrī
 saluatoris natiuitas. Impator aut̄ lamentationib?
 assiduis ī palatio residēs lacrimas incessabiliter ex

p̄debat. **Ingressus ē aut̄ rufin? milicū magister.**
 singularem apud eū fiduciā habens. & vidēs p̄m
 cipem lamentationib? p̄stratū. accessit vt lacrimaz
 inq̄reret causas. **At ille igem̄ cens amarissime. &
 rebementi? lacrimas fundēs. tu inquit rufine non
 sentis mea mala. ego aut̄ lamētoz & gemo calami
 tatem meā. quia seruis quidē & mendicātib? apra
 sunt tēpla dei. & pp̄riū domini locū ingredientes
 licent̄ exorāt. michi vero ingress? ad eū nō ē. s; ī
 sup̄ etiā celi sunt clausi. Et hec dicēs verba singula
 singulātib? irrūpebat. Tunc rufin? **Currā** iquit si
 tibi placz. & pontifici p̄suadeo vt soluat vinculu
 quo te ligauit. **Ad quem ipator. Non** iquit per
 suadebis ambrosio. noui em̄ decretum illius eē iu
 stū. neq; reuerēbiē imperialē potētiā. vt legē pos
 sit p̄uaricare diuinā. **Sed cum rufin? v̄bis plumb?
 vereē. & p̄mitteret a mbrosiū eē flectendū. impa
 tor eū p̄gere cum festinatōne p̄cepit. Ipe etiā spe
 data p? paululum est secutus. credēs rufini p̄mis
 sionib?. Porro viz mirand? ambrosius mox vt vi
 dit rufinum ait. Impudentiā canū es secut? o ru
 fine. tāte videlicz necis autor existens. & nō p̄do
 rē ex fronte detergens. non erubescis nec metuis
 cōtra maiestātē latrare diuinā. Cūq; rufin? supli
 casset. et diceret statim imperatorem esse vēturū
 sup̄no zelo accensus ambrosius ait. Ego inquit ru
 fine tibi p̄dico quoniā eum ingredi sacra limina p̄
 hibebō. si vō imperium ī tyrannicē mutauerit ne
 cem libenter suscipio. Quod audiēs rufin? nunci
 auit imperatori votuz antistitis. monens vt pala
 tium remearet. **Impator aut̄ hoc ī media platea
 cognoscēs p̄gam iquit. & iustas ī faciem suscipiā
 p̄umelias. Tunc ad sacra limina perueniēs. ī sacra
 non est ausus intrare basilicā. s; accedens ad antisti
 tem inuenit eum ī saluatorio residentē. Quem
 ilico rog. re cepit. vt solueret ei? vincula. **Episco
 p? aut̄ tyrannicā dicebat esse ei? p̄ntiam. & cōtra
 deum īsanire. eiusq; legem calcare. Ad hec impe
 rator. Non** inquit insurgo cōtra ecclesiasticas san
 ctōnes. neq; īique ingredi sacra limina contēdo.
 sed te soluere mea vincula deponco. p̄ceoz deniq;
 vt & om̄nis domi p̄ me exozes clementiā. & ne
 michi claudas ianuam. quam cūclis p̄ penitentiā
 dñs noster aperuit. Tunc antistes. Quā inquit pe
 nitentiā ostendisti post tantas iniquitates. quib?
 medicaminib? post tanta vulnera plagas curasti.
Ad hec impator. Tuam iquit op? est. & docē &
 medicamina tempore. meum est oblata suscipere.
**Tunc sanct? ambrosius. Quoniā furozi iquit tu
 um iudiciū omisit. & non ratio p̄tulit sniam. s;
 poti? iracundia. scribe legem que decreta furozis
 euacuet. Scribe** iqm̄ legem vt intra dies. xxx. snia
 necis atq; p̄scrip̄tōis ī literis tm̄ scripta p̄maneat
 & iudiciū rationis expectet. quib? tranactis ira
 cessante ratio causam examiet. ac demum qd̄ apd̄
 semetip̄z cognouerit sub veritate disponat. Itaq;
 itra hoz diez numeruz aiaduerti poterit. an iusta
 sit quam p̄tuleris. an iusta sententia. Et siquidēz
 ratio p̄bauerit iniusta q̄ sunt plata. distruim̄. si
 vero iusta firmabit. porro diez numerus ad hec
 inuestiganda sufficiet. Quam admonitōem discre
 ti & sapientissimi. viri imperator anio libenti su
 scipiens. & optimam esse cōsiderans. legem repē
 te conscribi p̄cepit. & pp̄ria manu confirmauit.
**Quo facto vinculū eius dissoluit ep̄us. Sicq; de
 mum imperator ingredi limina p̄sumpsit ecclesie. et
 adherens pauimento. manib? capillos euellēs. cū********

lacrimis a dño veniã impetrare poscebat. Verum
 euz tempus affuisset quo munus ad altare offerre
 solebat. surgens cū lacrimis est ingressus. Cūq;
 obtulisset sicut solitus erat. intra cancellos stetit.
 Rursus autē ambrosius nō quieuit. sed differentiã
 locoz edocuit. Et p̄mo q̄dem req̄siuit quid ibidez
 expectaret. Impatorē dicente sustinere se sacroꝝ
 p̄ceptōnem misterioꝝ. per archidiaconem remāda
 nit et archiep̄us. O impator interiora loca sacerdo
 tibus tm̄ sunt collata. q̄ ceteris nec ingredi. nec cō
 tingere p̄mittit. egredere igit̄ & cum ceteris hãc
 expectationē communē habe. purpura nãq; ipa
 tores non sacerdotes facit. Tunc imperator fide
 lissimus hanc etiã traditionē animo gratantē susci
 piens. remandauit dicens Non audacie causa itra
 cancellos mansi. sed i constantinopolitana vrbe hãc
 p̄suetudinem esse cognoui. sed ago gratias p̄ huiꝝ
 modi medicina. Tali ergo tantaq; & p̄sul & impe
 rator vtute clarebãt. & tantum p̄dest increpatio
 a viro virtutis plata.

LV

Qz placella imperatrix intendebat paupibz su
stentandis. ip̄e vero theodosij ydolis euertendis

Quoz vero theodosij nomie placella. clau
 doz atq; debiliũ maximã habebat curã.
 non seruis. nō alijs vtens ministris ad
 hec officia pagenda. sed p̄ semetiã hęc agēs ad
 eoz habitacula veniebat. vnicuiq; qd̄ opus erat
 p̄bēs. & p̄ ecclesiaz xenodochia discurrel. suis ma
 nibz infirmis ministrabat. ollas eoz extergēs ius
 gustans. offerens codearia. panē frangens. cibos
 ministras. calices diluens. & alia cuncta faciēs q̄
 seruis. & ministris mos ē solenniter opari. His autē
 qui eã de rebus nicebanē talibz p̄hibere. dicebat
 Aux̄ distribuere ip̄erij ē op̄. ego autē pro ip̄o im
 perio hoc op̄ offero bona michi tribuēt. Sed et
 viro suo sepe dicebat. Oportet te marite semp̄ co
 gitare quid dudum fueris & quid modo sis. nã si
 semp̄ hec cogitaueris. ingratus benefactori n̄ eris
 sed impium quod eo largiente suscepisti. legaliter
 gubernabis. Ita his & similibus sermionibz opt̄ia
 mulier proficere virum suũ i virtutibz sedule hoz
 tabat. Deniq; fidelissimꝝ imperator contra erroꝝ
 gentiliũ insurgens. eũ fundit. euertere destinauit
 Lege igit̄ data p̄cepit ydoloruz templa solotenus
 euerit. Ante eũ em̄ imperator maximꝝ constantinꝝ
 qui p̄m̄ pietate moꝝ ornauit imperiũ. sacrificare
 demonibz interdixit. non tamen eoz templa euer
 tit. sed inaccessabilia esse p̄cepit. cuiꝝ filij paterna
 vestigia sunt secuti. Iulianus autē eis succedens. i
 pietatē renouauit. & flamam veteris impietatis re
 accendit. Iouinianꝝ vero interempto iuliano ip̄e
 riũ assecut. rursus imolationes p̄hibuit ydoloruz
 Valens deniq; omnibz imperij romani gentibus
 concessit. vt religiones suas colerent sicut vellent
 solūmodo illos ipugnans q̄ arziana dogmata non
 suscipiebant. Itaq; vsq; ad tempa h̄ magni theo
 dosij. & ad ydoloruz aras ignis accendebat. & liba
 mina atq; sacrificia offerebant. sed et publicas festi
 uitates populi p̄ plateas agebant. & orgia dyoni
 sij celebrabant. & cū sacris currebãt. canes euisce
 rantes & furentes atq; bachantes. et agebãt om̄ia
 q̄ nequicia erroꝝ p̄prij insinuat. Sed hec omnia
 theodosij catholicꝝ imperator extirpare radicitꝝ
 ip̄eravit. & euulsi. corripuit & odē nauit. **T**ri
 pertita hystoria. Erat ab iitio rome domꝝ magne
 in q̄bus panis fiebat. qui vniuerse ciuitati mistra
 bat. Hãz manicipes procedente tempe pistrã pu

blica. fecerũt latrocinia pu. ra. Cum em̄ essent mo
 le in locis subterraneis substitute. p̄ singula e. ruꝝ
 domuz latera tabernas ibi ostiucetes meretrices
 ibi p̄stare faciebant. vt p̄ eas plurimos decipent
 alios q̄ pro pane. alios qui p̄ libidine veniebant.
 Arte nãq; mechanica in molã de taberna cadebat
 & maxime peregrini. & ibi laborãtes vsq; ad sene
 ctutem putabanē mortui. Ibi fortis ceciderat qui
 dã miles theodosij. q̄ dũ exire nō p̄mitteret. extra
 xit gladiũ. & p̄hibentes occidit. Alij vero territi
 eum dimiserũt. qui exiens dolum narrauit ip̄atorĩ
 Moxq; impator manicipes interemie. & pistrã
 fundit. euerit. Item mos erat rome vt mulier in
 adulterio dephensa nō puniret. sed ad augmentũ
 peccati in angusto prostibulo icludebat. & admis
 sis qui cū ea fornicarenē. hora q̄ turpiter cōmisce
 banē. tintinabula percutiebant. vt sono illo iuria
 fieret manifesta. Hęc p̄stibula theodosij iussit de
 strui. & alijs penis adulterã puniri. **LVI.**

De subūsiōne templi iouis apud apamiam.

Primꝝ igit̄ alioꝝ marcellꝝ ep̄s lege p̄m
 cipis pro armis vsus pp̄ie ciuitatis tē
 pla destruxit. de fiducia diuina nō de ho
 minũ virtute confidens. qd̄ op̄ dignum memoria
 narrare non sileã Defūcto iohanne apamie ciuita
 tis ep̄o. marcellus vir sanctissimꝝ ordinatus ē fer
 uens sp̄i secundum apostolũ. Inter hec venit p̄fe
 ctus orientis apamiã. duos millenarios cū subie
 ctis habens. quo facto populꝝ militari timore per
 territus est. Vbi dũ esset templũ iouis valde p̄ci
 puũ. & ornamentis plurimis variatũ p̄fectꝝ id de
 struere nicebat. Videns autē forte nimis edificium
 ac robustũ. impossibile iudicauit homibz lapiduz
 iūcturas & omissiones posse dissoluere. Erãt em̄
 ingentes & alterutris illigati. insup̄ & ferro plũ
 boꝝ piuncti. Porro macellus pusillamitatē p̄fe
 cti videns eũ quidē misit ad alias ciuitates. Ip̄e ve
 ro supplicabat deo vt templo destruendi p̄beret oc
 casionem. Inter hec venit quidam sponte dilucu
 lo. non structoz. non lapidum sector. neq; alteriꝝ
 cuiuscunq; p̄tus artis. sed lapides ferre & ligna
 in humeros p̄suetus. Is ergo accedens pro misit fa
 cile templũ esse soluendũ. qui tantũ mō mercedem
 accipe poscebat artificum. Cūq; hoc sanctus p̄ti
 fex promississet hoc ille machinatꝝ est. Coherebat
 templo in altitudine ostiuceto ex quatuor lateribz
 porticus. erantq; colũne ingentes. & altitudinem
 templo habentes equalem. Singulaz vero circũs
 columnaz erat. xvj. cubitoꝝ. Porro natura petre
 fortissima. que non facile quibuslibet ferz. amētoꝝ
 generibz rūperet. Has itaq; p̄ circũituz subfodiēs
 & sub eaz basibz fortia ligna supponēs imisit ignē
 quo facto nō poterat ligna naturaliter ignis accē
 dere. demon etenim quidã deterrimꝝ apparuit q̄
 flamã vires suas prohibebat opari. Cūq; frequē
 ter hoc facerent & molitionē suam explere nō pos
 sent. nunciauerunt hoc pontifici meridie dormiēti
 At ille repente ad ecclesiam p̄currrens. & aqua i va
 sculo portari p̄cipiens. a quam posuit sub altare.
 Ip̄e vero in pauimento posita fronte. clementi do
 mino supplicabat. ne ampliꝝ tyrannidem demonis
 vllam pateret̄ habere fiducia. sed vt infirmitatem
 illius euaderet. & signũ pp̄ie virtutis ostenderet
 ne magis ex hoc infidelibus exultatōis occasio na
 sceret. hec cum dixisset facto signaculo crucis in
 aqua. quendã dyaconum suum equitiũ fide & zelo
 munitum. sumere iussit aquam. & velociter currē

& confidenter pgerere. igneque supponere. Quod dum fuisset factum. fugit demon non ferens aque vtu-
tem. ignis autem velut oleum habuit illi? aq natu-
ram. comprehensa; ligna sunt repete sumpta. co-
lumne vero suffulture solatio nudate. & ipse ceci-
derunt. & alias xij. vna traxerunt. Tunc lat? qd
coherebat templo violenta ruina depositum e. So-
nus aut totam ciuitate? scutiens. cuctos fecit hic co-
currere. Et dum inimici demonis apte cognouit.
sent fugam. in dinimis laudibus ora soluebant. Sic
em & alia templa sacratissimus pontifex ille ostru-
xit. qui & victoribus scribebat martiribus. et rescri-
pta suscipiebat. & nouissimo etiam martirio ipse co-
ronatus est.

LVII.

De subuersione Serapis i alexandria. **Ru-**
fin? vndecimo libro.

Eo tempore apud alexandria. erat basilica
qda publici operis vetusta. & admodum
neglecta. qua? ostanti? impator hereti-
cus donasse epis pfidiam sua? plicantibus ferebat
que longa intima nichil validum pter pietes habe-
bat. Visum est theophilo epo hac ab impatore de-
poscere. vt crescentibus fidelium populis. orationum
quoque crescerent domus. Quam cum acceptam vellit
ex tollere. reperta sunt int? antra quedam latecia. &
terre defossa latrocinijs & sceleleribus magis qm ce-
remonijs apta. Igitur gentiles qui redigi criminum
suorum latebras. & flagitiorum suorum cauernas vide-
rant. non ferentes opera tot scelelerum mala & tene-
bris obiecta referari. velut draconum calice potato
insanire omnes ac palam furere ceperunt. & crebros
conflictus manu & ferro agere in plateis. Nostri
aut numero & potentia multo plures. s; modestia
religionis minus feroces erant. ex quo frequenter no-
strorum plurimis vulneratis. aliquantis etiam interfe-
ctis. ad templum serapis quasi ad arcem quandam re-
fugiebant. Quo nonnullos ex christianis secum adduce-
tes. accensis aris imolare cogebant. renitentes no-
uis & exquiritis supplicijs excruciatos necabant. alios
patibulis affigentes. alios sraclis crucibus in spe-
lucas precipitantes. Templum autem serapis loc? erat
non natura. sed manu & ostructione p centum aut
eo amplius grad? in sublime suspensas. quadzatis
& ingentibus spatijs ex omni parte distentus. miro
que opere ostructus. In hoc serapis simulacrum ita
erat vastum. vt dextera vnum parietem alterum
leua? pingeret. Quod monstrum ex omnibus generibus
metalloz lignozque opositum ferebat. Erant etiam q
dam ad stuporem & admirand? videntium dolis &
arte composita. Nam fenestra p exigua ab ortu so-
lis ita erat aptata vt die qua institutum fuerat simu-
lacrum ad serapem salutandum diligenter temporibus
obseruatis. ingrediens simulacro solis radi? p ean-
dem fenestram direct? os & labia serapis illustra-
ret. ita vt inspectante populo osculo salutaret? sera-
pis videre? a sole. Signum autem solis ad hoc ipsum ex
ferro subtilissimo manu artificis fuerat fabricatum.
vt magnes lapis cui? natura ferrum ad se trahit.
desup in laquearibus fixus. cum tempore sub ipso ad
libram positum fuisset simulacrum vt innaturali ad
se raperet ferrum. sic qd assurrexisset populo simula-
crum. & in aere pendere videretur. & ne hoc la-
psu prepropere pderet. misterium fallacie surrexit
aiebant. sol valedixit serapi vt discedat ad ppria
psuasio autem quedam a gentibus fuerat dispersa. qd
si humana manus simulacrum illud contigit. terra o-
biscens ilico solueret in chaos. celumque repente rue-

ret. in pceptis. Que res stuporem quendam paululum
populi dabat. cum ecce vnus ex militibus fide qd ar-
mis magis munit?. correpta bipennem insurgens ma-
xille eius illidit. clamor attollit vtrorumque populo-
rum. neque tunc aut celum ruit. nec terra dehiscit. In ite-
rum atque iterum repetens putris ligni fumosi genium
cecidit. Post hoc reuulsum ceruicibus? caput trahit
& pedes aliaque membra cesa securibus. & rapta fu-
nibus distrahit ac p singula loca membratim in
cospectu cultricis al exadzie senex veteranos? exu-
rit. **Theodozicus.** Cum autem caput serapis ab-
stulissent. greges sozicum inde cucurrerunt. Erat
em habitatio sozicum egiptiorum deus. **Rufinus.**
Post hoc capite ipso ydolatrie delecto. studijs vi-
gilantissimi sacerdotis theopholi. quecumque fuerant
p totam alexandria potentia potius qd simulacra. pa-
ri exitu & simili dedecore publicae. Quot ibi capi-
ta infantium defecta inauratis labris inuenta sunt.
Quot puuli vi necati. Quot ibi vise sunt despica-
te ob fibraz inspectione.

LVIII.

De flagitijs tyranni sacerdotis in templo do-
lo comissis.

Taq; sacerdos erat apud eos in templo
saturni tyrann? nomine. hic quasi ex ru-
so numinis. adorantibus in templo nobili-
bus quibuscumque & primarijs viris. quorum sibi matro-
ne ad libidinem placuissent. dicebat saturnum sibi p-
cepisse. vt vxor sua pnoctaret in templo. Cum is
qui audierat gaudens. qd vxor sua dignitate numi-
nis vocaret. exornatam compta? insup & donarijs
onustam. ne se vacua repudiaret? iugem mittebat ad
templum. In conspectu omnium occlusa intrinsec? ma-
trona. tyrann? clausis ianuis & traditis clauibus
descendebat. Deinde facto silentio. p occultos &
subterzaneos aditus intra ipsum saturni simulacrum
quod erat a tergo exesum. & pieti diligenter anne-
xum. patulis erumpebat cauernis. ardentibus? intra
eodem luminibus? intente supplicantiq; mulieri. vocem
subito p simulacrum oris deau? pferebat ita. vt pauo-
re simul & gaudio infelix mulier trepidaret. qd
dignam se tanti numis putaret alloquio. Postea ve-
ro qd quod libicum fuit. vel ad osternationem maiorem
vel ad libidinis incitamentum differuisset. nume im-
purum arte quadam limocolis obductis repente lu-
mina extinguebant vniusa. Tunc descendens obstu-
penti muliercule osternateq; adulteri fucum ppha-
nis ornamentationibus inferebat. Hec cum p omnes mi-
serorum matronas multo tempore gererent. accidit qua-
dam pudice mentis feminam facinor? horuisse. & attē-
tius designantem cognouisse vocem tyranni. Que
domum regressa. viro fraudem sceleleris indicauit. Alle-
iniuria iugis imo potius sua in scriptum tyrannum
ad tormenta pducit. Quo uincto atque ocesso. pu-
dor omnis & dedec? paganorum pualit domos. adul-
teris miribus. incertis patribus. liberis spuris compre-
hensis. Quibus diuulgatis & cognitis. rapta cum
simulacris & edibus? excidebant et crimina.

LIX. **De simulacro simie et inundatione**
nili contra paganorum opinionem.

Unc quidem apud alexandria relictum est
ex industria vnum simulacrum simie. ne paga-
ni postea negaret se etiam tales deos ado-
rasse. Quam rem grauius ferebant philosophi. Inuen-
te sunt autem ibi in templo litere in lapidibus? isculpte
que indicabant templum serapis terminum habiturum.
quod apparuisset character crucis. qd interpretat? vita su-
peruentura. **Rufinus.** Moyses erat in egipto. vt

mensura ascendens nili fluminis ad templū sera
pis deferret. velut ad incrementū aquarū & inunda
tōis auctorem. subuerso autē ei? simulacro igniq; s
succenso. omnes pagani negabant serapim iniurie
merore aquas ultra & affluentia solitam largitu
rum. Sed ut ostēderet deus non serapim qui multo
erat nilo posterior. sed se esse qui aq; flumis tpi
bus suis iubet exerescere. tanta ex eo et deinceps
fuit inundatō. quanta p̄us nulla etas meminerat.

Sozomenus. Eo tempore fertur nilus solito nō
exereuisse. seuentibus ergo egiptijs. quia sacrificia
re non sinebant. audiens hec impator dixit. nūq; n
currat ille fluui? si magicis artib? & fluxu sāgu
nis polluende sunt unde sacre padisi. Post paulu
lum vero alti? q̄ solebat. excurrūt. clamantib? pa
ganis i theatro q̄ velut senex dīraret nil?. Quo
facto plēs ad xpianitatē sūt conuersi **Sigibert?**

Eo tempore claudiam? gētilis poeta rome claruit
Actoz. Hui? duo volumina metricē composita
inueniunt. vnū maius. altez minus **LX.**

**De dispersione ossium beati iohannis baptiste.
& reuelatōne capitis eius. Sigibertus.**

ANno theodosij sexto. caput iohānis ba
ptiste a theodosio imperatore ostimopo
lim est translātū. Quod cū valens impa
rator olim illuc voluisset transferre. vehiculuz in
quo sanctū caput ferebat nullo modo moueri po
tuit. **Ex hystoria inuentionis sancti iohannis.**

Narzat iosephus vincitū fuisse iohannē in castello
machonta. ibiq; caput ei? trūcatū. Quod herodi
as a saltatrice susceptū. non est passa cum reliquo
corpore sepiliri. metuens ne integz sancti corpus
cum omni facilitate resurgeret. hoc aut fieri pos
se non putauit. si caput cū corpore vni non trade
ret sepulture. ideo illud inera sepea palatij i fossū
occulta sollicitudine pcurauit custodiri. corp? autē
apud sebastem que quondā samaria dicta est legi
tur humatū. & a barbaris vsq; ad iulianū apostta
tam intactū. Tunc vero pagani sepulcz eius inua
dunt. ossa dispergūt. eadez rursus collecta & ere
mata latē dispzunt. Sed dei puidencia affuerunt
quidā ex hierosolimā monachi. q̄ mixti cum alijs
colligentib? queq; potuerūt. ablata ad philippum
hierosolimozum ep̄m ptulerūt. Qui sup se esse di
cēs tm̄ thesaurz seruare. misit ea ad athanasū maxi
mum tunc alexandrie ep̄m. Que ille suscepta pau
cis arbitris sub cauato sacranj pariete iclusa refer
uauit. pphético spiritu credens generatōi future
pfutura. Postmodū vero caput reuelatū est duo
bz monachis. q̄ causa oratōnis in hierusalez vene
rant qb? i visione angelica dictū ē. Ite ad palatū
herodis quondā p̄ncipis. & vbi fumum e terra
ascendere videritis. ibi caput iohannis baptiste in
uenietis. Qui ita facientes. cū magno honore elan
culo secum illud hierosolimā deportauerūt. Et n̄
multo post a latronib? raptū est. q̄ mittētes illud
in quoddā specu. ibi dē dimiserūt. donec idem io
hannes cuidā heremite reuelauit dicēs. Accipe ca
put meū. quod in hoc specu depositū est. & da il
lud iozanno ep̄o. q̄ p̄est alexandrie vbi reliq; cor
poris mei requiescūt. qui & ita fecit. **LXI.**

**De translatione eiusdem ab alexandria i aqui
taniam.**

Post aliquot autē ānos cuidā monacho
nomie felicio. q̄ oratōis gratia hierusalē
adierat. angelica visione dictū est ut p
geret alexandriam. ibiq; in quadam ecclesia beati

iohannis caput ei? cū trib? puulis innocentū recō
ditū accipiens. transferret in ptes galliaz in regio
nē aquitanie. Qui iussa cōplens. thesaurz sibi a dō
destiatū vni? sportelle occlusū i sinu r̄cepit. statiq;
iūctis sibi socijs ascendit nauē. Cūq; i mare iter
agere cepiss? felici? eleuans oculos & palmas ad
celū. orauit dominū hiesum. ut mitteret eis ange
lū suū ducem itineris ad locū destinatū. vbi collo
caret quē portabat reliquiay thesaurū. Hec autez
eo ozante. ecce nubes valida descendit sup nauim
& de medio nubis egressa est colūba adinstar ni
uis alba. & sup pupim immobilis stetit. taz in die
q̄ in nocte. vsq; dum in p̄tib? acquitanie ad litus
occeani p̄tigerēt. In portu autē agolimeni exierūt
ad terrā. & mouentes inde quasi duo miliaria iue
nerunt corpa mortuoz sez regem wandoloz cum
omni exercitu suo. ut opimoz vigintimiliū vīro
rum. Egressus em̄ fuerat idē popul? crassa e rui
ce de vagia sua. p mare cū classe magna. & v̄nt?
vehemēs trāsuexerat eos i p̄dictū portū agolimen
sem. Nūciatunq; erat pipinio regi aequitanie. q̄
gens wandalica regnum eius inuaderet. qui cum
eis cum omni multitudīe armatoz occurrerz om
nem illoz exercitum exercitu suo interfecit. ita v̄
null? ex tanta multitudīe illesus euaderet. de suo
aut exercitu nō nisi. xx. vīri m̄muerent. quos tam
ip̄e p̄ ceteris diligebat. Cūq; ab hac cede letus p̄
victoria rediret. quod i in loco p̄sus somno stra
tum suū in papilionib? pari iubet. Et p lassitudi
ne somno p̄pe ingruente vox diuina ad eum allata
ē. Cur piger somn? te ita p̄sit noueris magni pro
phete plusquā p̄phete. & mundi lucerne caput ex
transmarinis p̄ibus huc afferri. cū tribus puulis
innocentib?. & p̄pter ei? nomē in hoc p̄lio diuinit?
victoria tibi a domino esse collatam. Ecce post
tergū tuū sequūt vīri fratres habitu pegrino. &
q̄ p̄est ceteris felici? vocat. Vade in occurfū eozū
& eos humilitē suscipe. ac pacifice tecū coneris de
ducere. & videris magnalia dei. qui & ita fecit.
Cunct? quoq; exercitus qui i castris erat. audito
aduentu eoz. q̄si vir vn? eis obuiam p̄cesserunt.
trigita milia viroz. corpa mortuoz q̄ i p̄lio cor
ruerant secū deferentes. apprehēdentesq; sportel
lam qua sanctū corp? portabat singulis feretris ap
ponentes. miro modo mox vita p̄ mortuū mortu
is reddita est. Sed & alia plura p̄ eum mirabilia
fētā sūt. Rex aut pipini? i honore ei? basilicā edifi
cauit. vbi reliquias cōcluse. eāq; ex p̄ijs ac pos
sessionibus suis dotauit. omnia q; necessaria mona
chis deo seruientib? ordinauit. **LXII.**

**De prudencio poeta & quibusdam actis hieo
nimi. Sigibert?**

Tempe quoq; theodosij in hispania pru
denti? poeta liricus claruit. **Actoz.**
Hic prudencius libzū metricū de cōfli
ctu viciorum & virtutum eleganter composuit.

Gennadius. Hic prudenti? vir secularibus lris
eruditus extitit. qui composuit trocheū. de toto
veteri & nouo testamento p̄sonis exceptis omē
tat? est. & i morem grecoz exameron de mūdi fa
brica vsq; ad cōditōem p̄mi homis. & p̄uaricatōz
eius. Composuit & libellos quos greca appellatō
ne p̄titulauit apotheosis syehomachia. amartige
nia. id ē. d̄ diuinitate. de cōpugnancia animi. d̄ ori
gine peccatoz. fecit & in laude martirum sub ali
quoz no mimibus inuitatozium ad martirum libz
vnum. & himnoz altez. speciali ta men intentōne

ad usum simachum ydolatriam defendente. ex quo
rum lectione agnoscere palatium simul fuisse. **S**i
gibertus. **E**o quoque tempore gregorius nazanzenus episcopus
obiit. Terribile signum in celo colune per omnia si-
mile apparuit. **L**ib. 27. viroque illustri hic finit hiero-
nimus. gennadius autem ab hinc incipit. **H**iero-
nimus. in vita de illustribus viris dicit. Hieroni-
mus natus patre eusebio. opido stridonia. quod a gothis
eversum. dalmacie quondam pannonicque confinium
fuit usque ad presentem annum. id est. theodosij primi
papa. x. m. hec scripsi. vita pauli monachi. epistola
rui ad diuersos lib. 27. vnu. &c. **A**ctor. Hec de se
hieronimus in prefati libri fine commemorat. Ceterumque
de scriptis eius que & tunc iam ediderat. & postmo-
do edita? erat plene iam supradiximus. **S**igi-
bertus. **E**o tempore factus patricius scotus in hibernia cum suis
sororibus vendit. vbi cum esset regis portarius. an-
geli sepe alloquio fruitur. Hieronimo sacras scri-
pturas veteris testamenti. de hebraica veritate in
latinam linguam vterente. editio. lxx. interpretum que
tenebatur a cunctis & grecis & latinis cepit in
seculis haberi. **Q**uod cum contra inueteratum
usum ecclesie fieri quauis facti & docti viri egre
ferrent. prevaluit tamen auctoritas hebraice veritatis
per quam patuit quatenus ab ea discreparet. lxx. interpretes
LXIII. **D**e gestis & dictis sancti am-
broisii abbatis.

Eo tempore arsenius rome claret. que usque
ad quadagesimum etatis annum in aula
imperatorum gloriose militans. ex senator-
re fit monarchus. & per annos. lv. in heremo sanctita-
tis exemplo omnibus mirabilis enituit. **E**x vitas
patris. **A**bbas arsenius cum adhuc esset in palatio. ora-
uit dominum ut eum dirigeret ad salutem. **E**t facta est
vox dicens. **A**rsenius fuge homines. & saluaberis. **I**pe
etiam descendens ad vitam monachalem orauit ite-
rum sicut prius. **E**t iterum audiuit. **A**rsenius. fuge tace
quiesce. hec enim sunt radices non peccandi. **C**um que-
dam frater ad beatum arsenium aduenisset. volens
eum videre pulsauit ostium eius. **A**t ille sperans suum
esse discipulum appruit ei. **S**ed postquam alterum conspe-
xit esse. mox se in terram proiecit in faciem. **I**llo autem
ut surgeret postulante. respondit arsenius dicens.
Non hinc exurgam nisi discesseris & per aliquot ho-
ras non acquieuit surgere. quousque discederet ille
Abbas daniel de eo referebat. quod die sabbatorum
vespere solem reluctantem post dorsum suum dimitte-
ret. extendensque manus ad celum non desinebat ora-
re. nisi sequenti die sol iterum oculos eius surgens
implet. **C**eteras autem noctes puigiles ducebat. et
prope diluculum cum vellet parum pro nature fragilitate
quiescere dicebat somno. **V**eni male sue. & mox
claudens oculos surripiebat parum somni sedendo.
& statim surgebat. **I**terum ait arsenius. **N**os qui mun-
dane eruditionis disciplinis intenti sumus nichil ha-
bemus. hi autem rustici egyptij. & propriis laboribus
virtutes acquisierunt. **Q**uidam e fratribus dixit bea-
to arsenio. **E**cce patet meditari festino de sacris scri-
pturis que didici. & non sentio compunctonem
in corde. quia non intelligo virtutem scripture. **R**e-
spondit. **I**lli qui serpentes solent incantare. non in-
telligunt verba que legunt. sed serpentes audientes
intelligunt virtutes verborum. & acquiescunt & sub-
dunt eis. **I**ta ergo & nos faciamus. quauis enim non
valeamus intelligere diuinam scripturam virtutem
tamen demones terrenos. & effugati discedunt a no-
bis. nisi sustinerent eloquia spiritus sancti. **Q**uodam vero ma-

trona mandauit arsenio se velle eum videre. **Q**ui cum
negasset illa ait. **C**redo in deum. quia videbo eum. **Q**ue-
cum ad cellam eius peruenisset. virum dei inuenit extra
cellam. & prostravit se ad pedes eius. **I**lle autem leuans eum
cum indignatione. & intuens eam ait. **S**i faciem meam
videre vis. ecce vide. **I**lla autem pro verecundia non con-
sideravit faciem eius. **E**t ille ait. **N**escis quia mulier
es. & per mulieres seducuntur perfecti viri. **N**umquid suf-
ficiat tibi audisse opera mea. **A**t illa. **N**olo inquit vi-
dere faciem tuam. sed ora pro me. **E**t ille. **O**ro inquit
deum. ut deleat memoria tua de corde meo. **I**lla vero
ingemiscens recessit. **E**x gestis eius. **H**ic cum tem-
poris obitus eius appinquaret. dicentibus discipulis
quid faciemus pater. quia nescimus hominem sepeli-
re. ille respondit. **N**umquid nescitis fanem in pedibus
meis mittere. & ita ad montem trahere. **D**um ergo
moreretur cepit flere. **E**t cum fratres illum requisisset
dicentes. **Q**uid fles pater. numquid & tu times. **I**l-
le respondit. in veritate timeo. **E**cce iste timor qui
nunc mecum est. semper in me fuit ex quo factus sum mona-
chus. **C**um autem vidisset abbas pemon. quia transire
dixit. **B**eatus es abbas arsenius. quia te tantum
in hoc seculo planxisti. **Q**ui enim hic se non planxe-
rit. illic in perpetuum lugebit. **LXIII.**

De puero nato gemello & libro heraclidis de
pauilo. **S**igibertus.

Eo tempore in castello iudee emaus. na-
tus est puer perfectus. ab umbilico & sur-
sum diuisus. ita ut haberet duo pecto-
ra. & duo capita. & unusquisque proprios sensus. &
vnu edebat & bibebat. & alter non edebat. vnus
dormiebat. & alter vigilabat. nonnumquam insimul dor-
miebant. insimul iudebant & alteruerunt. & flebat
vterque. & percutiebant se ad inuicem. **P**orro vix-
erunt annis duobus. & vnu ex eis mortuus est. alter ve-
ro superuixit diebus quattuor. **F**loruit etiam his tem-
poribus. ut ex ipso volumine patet sanctus heraclides
vir religiosissimus. qui & ipse descripsit ad lausum
episcopus in vno volumine vitas sanctorum patrum. quos ipse vi-
derat. & quos alijs deferentibus nouerat cum qui-
bus etiam deserta penetrauerat egypti. libie. thebay-
dis. syrene. circa fines quoque mesopotamie. syrie.
palestine. & sub occidentalibus regionibus roma at-
que campania. **Q**ui liber merito paradisi vocatur.
quia in eo sanctorum virtutes & uersationes. tamquam
lignorum paradisi pulchre visui species describuntur.

Heraclides in libro qui dicitur paradisi. **S**ua deo
tibi serue dei lause. ut omni virtute mentis diffugas
eorum aspectum atque colloquium. quorum contrarium
est bone vite propositum. quoniam & si nulla eorum lesione
maculeris morum probitate munitus. certe vel leuiter
aut resoueris. ut seuerior. aut erigeris. ut melior.
& iridebis. vel vituperabis tales. quod non sine tua
noxa fecisse cognosces. **S**anctorum autem sectare aspe-
ctus. ut tanquam codice in scriptum possis diligenter in-
spicere. & ex ipsa comparatione vel diligentia. vel ne-
gligentia tuam curiosi approbare. **LXV.**

Narratio eius de sancto ysidoro alexandrino pro-
fitero.

Quoniam itaque primum alexandrie urbem acci-
gi secundo in theodosij imperatoris senioris
consulatu reperit sanctum ysidorum profiterum
susceptorem ac puerosum pauperum fratrum. lxx. anno
etatis. qui nec limbeo utebatur nec carnibus ueseba-
tur. nec pane satiebat. pro gratiam tamen spiritualis ali-
mentie tam lauti corporis erat. ut omnis que vitas

eius nescirent epulacionibus ac voluptatibus hoc i
putarent. tam humilis tamq; pacificus. ut etiam in
mici umbram eius erubescerent. Tantam quoq; di
uini dogmatis ferre habuisse noticiam. ut etiam inter
fratrum conuiuia subito obstupesceret mente mutata
sensibusq; spiritualiter occupatis. Noui etiam eum dum
cibum sumeret lacrimas fuisse. meq; admirante
cur fletet. erubescere inquit irrationabilem cibum su
mens. qui rationabilis factus a domino debet
in paradisi voluptate versari. ciboq; diuino sa
tari. propter eam quam christus nobis tribuit potestatem
Retulit autem michi presbyter ysidorus de virgine qua
dam ancilla. quam dominus suus frequenter varijs pro
missionibus temptans. stuprare non potuit. & ob
hoc eam alexandrie prefecto christiano persecutori tradi
dit. Qui inter diuisa supplicia vas etiam ereum pice re
pletum incendens ait. Aut vade obtempa domino
tuo. aut scias te hic esse mittendam. Que respondit
Nunquam sit alter cognitor talis qui adijci iu
beat libidini castitatem. Per caput inquit impato
ris tui quod vereris obtestor. ut si me his tormentis
necare staueris. non simul totam. sed paulatim iubeas
imitti. ut videal quantum michi patientiam dederit
ignotus tibi christus. Que post unius horae spatium in ene
um candens demissa defecit. ubi primo pice ebulliens
ad eius colla puenit.

LXVI.

De sancto doxotheo thebano.

Iscu ad eum iuuenis uenisse. & peterem
ut me instrueret ad vitam moreq; mona
chorum. cui non tantum necessaria esset do
ctrina verborum. quantum iugis labor & fatigatio cor
poris. Quasi bonus equorum domitor productum me
ad solitudinis loca. doxotheo cuidam thebano mo
nacho. lx. annu in spelunca agenti commendauit. qui
erat vite durissime. quotidie namq; in ardoze maxi
mo circa litora maris lapides colligebat. & singu
lis annis cellulam ostruens. his qui fabricare non po
terant ferebant. Me vero dicente. cur pater tam
senex interficis corpusculum tuum seuis ardozibus
Respondit. Occidit me occidit illud. Edebat au
tem modicum panis & oleris vilissimi. pariter etiam aque
bibens. Nunquam eum vidi pedes extendisse. nunquam
in matra vel in lecto quieuisse. sed per totam noctem
sedens funem ex ardoze dactyloz intexebat. cuius
procio resci solebat. & ut ab alijs eius disciplis agno
ui. sic a prima etate vivebat. Nunquam vero sponte dor
miebat. nisi aut ope fatigatus. aut cibo utens. fre
quenter enim edendo nimia vis soni capite nutabat
panisq; ex eius labijs cadebat. Et cum a me coge
ret. ut vel ad momentum super matram iaceret aiebat
Si angelis persuadere potueris ut descant. persuadeb
& ei quod deo placere festinat. Quodam die ad pute
um ab eo missus. ut casum implerem. cum aspidem
in imo visam phorrem. vas vacuum reportauit.
causamq; timoris exposuit. At ille subridens ait. Si
placuerit dyabolo per omnes se puteos serpentem
facere nunquid poteris esse sine potu. Mox egressus
aquam de puteo traxit. at prior ipse signataz ogu
stas ait. Vbi crux adest ibi sathane malignitas ni
chil valet.

LXVII.

De didimo alexandrino & eius narrationibus.

Plures autem sancti viri ac femine tunc in
alexandria obierunt. in quibus & didimus
qui ut ipse michi retulerat ab anno eta
tis sue. m. oculis captus fuerat. sed nec magistris
literarum traditus. nec unquam elementa prima cogno
scens. naturaliter magistrum conscientiam suam habebat

itaq; vetus ac nouum testamentum verbo ad verbum
interpretatus est. omnesq; sectas tam subtiliter ex
positas super eas ratione disseruit. ut omnem veterum
sciam peritiamq; transiret. Hic quoq; michi retulit. Cum
inquit olim grandi solitudine ac tristitia fatiga
tus propter infelicissimam vitam impatoris iuliani. die
quadam usq; ad noctem profudam non ederem. acci
dit ut somno residens occupatus reuelationem talez
viderem. m. scilicet equites cum albis equis discurretes
atq; clamantes. Dicite didimo. hodie hora. vij. mor
tuus est iulianus. Surge igitur ac cibum sume. & ad domum
athanasij ut ipse quoq; hoc agnoscat mitte. die igitur
& horam inquit notaui. & quod audieram probauit sic
esse. Retulit michi etiam de quadam puella. cui no
men erat alexandria. quae urbe relicta uoluerat intra
quoddam sepulcrum per foramen exiguum alimenta neces
saria suscipiens. & nec viros nec mulieres unquam per
annos. x. videns. De ipsa & beata melania romana di
cebat vultum quidam eius se videre non potuisse. sed
stantes ad foramen uelusionis eius causam requisisse.
At illa. Cuiusdam inquit in me animus quondam fu
erat lesus. & ne viderem eum vel consistari vel pde
re. malui me in sepulcro quoadiu uiuo recludere. quod
nocere anime ad similitudinem dei facte. Qua rur
sus dicente. qualiter potes in tali solitudine contra
accidia vel cogitationes tam iuge habere certamen.
Illa respondit. A principio diei orationi vaco opus faci
ens ex limo. Postea per sanctos patriarchas prope
tas. apostolos. martires cogitationibus discuro. cete
ris horis cibum panis capio. Appropinquante uespera cum
maxima quiete dominum meum glorifico. finemq; vite mee
cum spe bona patienter expecto.

LXVIII. De sanctis uinis ammonie & pa
bone.

Quoniam ergo per triennium in monasterijs circa ale
xandriam moratus fuisset. & optimos illic
viros usq; ad duo milia uisisset. hinc ad
montem uetrie ueni. in quo degebant ut arbitror. quin
q; milia uiri diuersum tenentes put uellent et pos
sent institutum propositum sui. In quibus erat maior. arsi
lius & alii multi senes eiusdem temporis cuius & bea
tus anthonium. Hic nobis & beatus amon neotidie
nosse se retulit. qui puer a pentibus relictus cum ad
annos. xxi. puenisset iuic. ab auunculo suo solenia
nuptiarum sufferre coactus est. Sed postquam omnes
a thalamo recesserunt de lectulo surgit. hostium clau
dit. probatum de sinu libellum puelle legit. ei q; castita
tis & uirginitatis uersationem exposuit. ita quod illa
in ictu gratia dei repleta. castam uitam libeter am
plecti se dixit. Sic igitur in eadem cella sepe lectu
lo. xviii. annis cum ea uixit. & post hoc in solitudine
xii. alijs. In cuius obitu sanctus anthonius uidit
animam eius quod ab angelis ferretur in celum. Huius
quoq; motus habitator sanctus pambo fuit. de quo
michi sancta melania retulit quod ipsa ei trecentas ar
genti libras obulerit. Qui cum sederet & uinem
intexeret hoc tamen ait. Det tibi deus mercedem tuam
Deus economo suo dixit. Suscipe et in fratres egre
tes diuide. Cuius illa stans per munere dato benedi
ctionem aut laudem expectaret. nichilq; ulterius
abeo audiret ait. Scio domine in hac argentaria tre
centas esse libras. Qui iterum nec sursum quidem
aspiciens respondit. Si michi o sula istud offerres ope
tenter hoc dicere. est autem non michi. sed illi quem non
spereuisse. sed amplius honorasse duos numeros co
gnouimus. tace. quiesce. nam quod montes lance pensa
uit non oportet habere a te mensuram cognoscere. Paulo

post non febre v[er]o aliq[ue] egredudine fatigat[ur]. s[ed] sp[irit]u
cellam osuendo vocavit eam. & mox requieuit. ait.
Accipe sportellam hanc de manib[us] meis. quonia[m] ali
ud non habeo q[uo]d tibi relinqua[m] ut memor mei sis.
Qua[m] illa corpe sepulcro. vsq[ue] ad p[ro]p[ri]u[m] sine habuit.

LXXIX. De ammonio & beniamin.

Amonius discipulus amoni[us] i[n] ep[iscop]o postula
tus. & etiā a multitudi[n]e ciu[um] capt[us]. ut
ad benedictu[m] quonda[m] thimotheu[m] addu
ceret. dicebat acquiescere se o[mn]ino non posse ut v[er]o
exiret de solitudine. Cuiq[ue] videret se n[on] posse eua
dere. ferro sinistra[m] aurem radicit[us] cu[m] videnti
b[us] secuit dicens. vel nunc p[ro]bat[ur] n[on] posse q[uo]d cupi
tis impleri. q[ui]a null[us] aure p[ro]p[ri]a debet ordinari. Ad
hoc ep[iscop]us doctore[m] r[ati]o[n]e r[ati]o[n]e. **A** iudeis lex ista seruat[ur].
Ego aut[em] si dederitis michi aliquē etiam narib[us] trū
cum. sed morib[us] p[ro]bum. n[on] eū dubito facere ep[iscop]o.
Cum ergo vim quoq[ue] inferre tēptarent r[ati]o[n]e. **E**i
me vltra coegentis. etiā linguā meā p[ro]pter quam
michi molesti estis abscedā. Tūc dimiserūt eū. De
hoc etiā beat[us] euagri[us] ait. Neminē se vidisse q[ui] sic
passiones corporeas supauerit. Itaq[ue] cū carnalis d[ile]c
tatio corp[us]culū eius sine vlla intermissione ve
xaret. tandē ferro p[ro]p[ri]a mēbra laniabat. ut ex omi
p[ar]te semp[er] vicerib[us] plen[us] eēt. Fuit in eodē mōte s[an]c
ctus beniamin q[ui] p[er] lxxx. annos i[n] abstinentie virtu
tib[us] sūmam gratiā p[ro]secut[us]. siue man[us] cuiq[ue] impo
suiss[et]. siue benedictōz olei dediss[et]. ab omni languo
re sanabat. Nunc vidim[us] tanto corporeis tumore
distentū. ut minore[m] digitū man[us] ei[us] vtrazūq[ue] ma
nuū v[ost]razūq[ue] digitū diuincti non valerent p[ro]plecti.
Ora[n]te inquit nobis filij ut homo me[us] iterio[r] isto
languore sit liber. hoc nāq[ue] corp[us] nec sua me[us] sani
tate sublimē reddidit. nec dolore deiecit. Itaq[ue] p[er]
vni. menses facta est ei cella latissima. i[n] qua inces
santer sedebat non valens in lecto quiescere. tam
alios quocūq[ue] languore vexatos sanabat.

LXXX. De machario egiptio.

Querunt & duo macharij. quoz vni[us] egi
pti[us] genere. lx. annos in desertis impleuit. ad q[ui] tri
cenari[us] ingressus. contra sp[irit]us aereos & in curatō
nib[us] hoīum. & i[n] denunciatio[n]ibus futuroz diuinam
gratiā meruit. tandē etiā sacerdotis nomē accepit.
Egipti[us] quida[m] cum a more v[er]sano aliene vxoris ar
deret. nec ad effectuz p[ro]p[ri]e puenire posset.
eo q[uo]d illa virginitatis sue diu[er]s[us] nimis amaret. male
fici p[ro]p[ri]e est. ut aut ab ea se amari faceret. aut a
marito p[ro]p[ri]o repudiari. Qui multis illect[us] mune
rib[us]. solito sue artis ingenio. fecit illā equā videri.
Itaq[ue] vir ei[us] turbatus. q[uo]d equā suo lectulo iacētes
videret ingemiscens flebat. eo q[uo]d illam alloquens
nullū audire responsum poterat. Aductis ergo
p[ro]p[ri]eris quid illa pateret[ur] o[mn]idit. & nec sic quide[m]
calamitatis causaz agnouit. Illigatā igit[ur] eam i[n] mo
re iumēti ad desertū deduxit. Cūq[ue] iā celle sancti
macharij p[ro]p[ri]quaret. monachi arguebant eum cur
ad monasteriū cum equa veniret. Vxor iquit mea
hec fuit. s[ed] in equam conuersa. iā tercia dies est ex
quo cibū non sumpsit. Quod cū sancto machario
cui iā deus hoc ip[s]m notum fecerat retulissent. vos
inquit equi estis & equoz oculos habetis. Illa nāq[ue]
mulier est. nec i[n] illā naturā transfigurata videtur
nisi i[n] eoz oculis q[ui] prestigij vanitate fallunt. Mox
aquam ei b[e]n[e]dictam i[n]fundens oratōe completa su
bito eam omib[us] videri feminā fecit. eaq[ue] refici ius
sit. & cum viro suo reuerti dicens. Nūq[ue] a cōmu
nitione sanctoz misterioz. nec ab ecclesie oratōe

discedat. hec em[en] idē co[m]p[er]ta ē. q[ui]a p[er] quinq[ue] septi
manas misteria diuina n[on] attigerat. De hoc quoq[ue]
sancto viro in desertis illis fama sicut est vera per
mansit. q[uo]d dūm hereticū quenda[m] resurrectōez cor
porū futurā negantē docere vellet mortuum susci
tauerit.

LXXXI. De alio

machario alexandrino

Alius vero machari[us] alexandrie p[ro]p[ri]ter
fuit. cū quo p[er] trienniū in cellis vixi. &
quedam miracula sub oculis meis fecit.
Habebat i[n] p[ro]posito vite. ut si quid magnū a quibus
cūq[ue] sanctis in abstinentia fieri didicisset. hoc fer
uenter impleret. Itaq[ue] cognito q[uo]d tabēnesiote ni
hil cocti p[er] totam q[ui]dag[ue] m[en]sa[m] edere dicerent. sta
tuit ut p[er] vij. ānos nichil coctū igne gustaret. sed
crudo t[er]m[in]e olere o[mn]it[er] eēt. Dicebat aut[em] q[uo]d p[er] xx. ānos
dies aliquando sub diuo p[ro]p[ri]e mansisset. diurnis
estibus flagrans. & nocturnis frigidib[us] tremens
ut sic somnum vinceret. Quadam die dum in cella
sua matutin[us] sederet a culice vulneratus in pede.
dolensq[ue] manu sua eum pemit. q[ui] & moriens pluri
mū cruoris effudit. Reprehendēs igit[ur] se q[uo]d i[n] iuriā
p[ro]p[ri]a vindicasset. ita se condemnauit. ut in p[ro]p[ri]is
licie nud[us] p[er] vij. menses sederet vbi culices crabro
nib[us] similes. ap[ro]p[ri]e p[ro]forant cutem. Sic ergo to
t[us] illic exulcerat[us] est. ut tuberibus p[er] omnia ei[us] mē
bra turgentib[us] elephantiosus vilis appareret. P[er]
hoc ad cellā suā regressus. sola ei[us] voce patefactū
est q[uo]d ip[s]e esset machari[us]. Aliquādo desiderauit ut
solebat referre ortū in quo sepulti essent iānes &
mābres magi pharaonis videre. qui longo tēpore
quadatis lapidib[us] op[er]e illud extruxerant. vbi &
auz recoderant. & varijs arbutulis locū repleu
rant. puteū quoq[ue] fecerat. quia p[er] obitū illic se tā
quā in paradiso mansuros esse crederent. Quia v[er]o
machari[us] viā ignorabat. estimatōne quadaz animi
solas celi stellas sequens. sicut a nautis in mari
solet fieri deserta pambulat. fascem quoq[ue] calamo
rum secū portauerat. ut p[er] millenos passus singu
los figeret. quo facili[us] hec signa cognoscēs remea
re posset. Per ix. igit[ur] dies itmere p[ro]fecto p[ro]p[ri]is lo
cis appropinquauit. Cui ferocissim[us] demon q[ui] d[omi]n[us]
ti calamos omēs ex p[ro]p[ri]is locis collectos ad caput
posuit. Ip[s]e q[ue] a sōno surgēs quos alibi reliquerat
illic agnouit. Credo q[uo]d hoc deo p[ro]p[ri]e ad exami
natōez beati viri contigisse. ne spem aliquā habēt
in calamis. sed magis in gratia dei qui in nube p[er] an
nos. xl. populo israhel iter p[er] desertū monstrauit.
Dicebat aut[em] de p[ro]p[ri]o orto. lxx. demones ad eius
aduentū p[ro]p[ri]isse clamantes. & circa vultū eius &
oculos coruoz more volitantes ac dicentes. Quid
vis machari[us]. Quid nostras regiones ingrederis.
Tua tibi solitudo sufficiat. Quid hāc possessioez
irumpere queris. i[n] quā nunq[ue]m homo postq[ue]m no
bis a fratribus hic manu nostra sepultis tradita ē
viuens ingressus est. Sanct[us] machari[us] respondit.
Ingrediar tantum ut videam. cōtinuoq[ue] discedam.
Mox demones ab oculis ei[us] recesserūt. Ingressus
igit[ur] cū locum vidisset. p[er] xx. dies ad cellam suam
reuersus est. Cui cum aqua quā portauerat cū pa
nib[us] deesse cepisset. ac iā penurie molestia pene de
ficeret. appuit ei quēdā lino coopta ferēs ampul
lam aque stillantis vno stadio a se sepata. ita ut eā
quidē assequi se posse putaret. nec tamē valeret.
Itaq[ue] spe bibendi laborem se triū dierum patēter
sustinuisse dicebat. Multitudo vero bubaloz appa
ruit. inter quas vna de bubalis subito cum pullo

suo asuit. cui lac ex ubere fluebat in terzā. Subie
 ci ergo me inquit. & labia mea ferimis vberib? in
 os meuz expulsi? apposui. donec ad satietatē refe
 ctus sū. Ipa quoq; bestia subsecuta. vbera ei sua p
 bebat. nec ppium fetū illius sancti otemplatōne
 suscipiebat. Alio tempore dū ad requiē monacho
 rum puteū faceret. aspidis mortifero dente pcul
 sus. correptam eam vtraq; manu ab ore distentaz
 scidit mediam dicens ei. Cum te non miserit deus
 me? cur ausa es huc venire.

LXXII.

Iterum de eodem.

Habeat autē diuersas in diuersis locis cel
 lulas. in quib? virtutū opabatē insignia
 Vna tamē sine fenestris erat. in qua per
 totam qdragesimā i tenebris sedere dicebat. Alia
 vero angustior in qua pedes suos extendere nō va
 leret. Tercia vō latior in qua venientes ad se susci
 pere osueuerat. Hic cum audisset grandem vite cō
 uersationē habere thebaidē vsq; puenit. Et accedens pōcto
 rum monasteriū. primū quidē archimandritam pa
 chomiū requisit. qui pphetie quidē gratiā habe
 bat. sed nichil ei de machario reuelatū fuerat. Cū
 q; ab illo peteret vt eum i monachū reciperet. ait
 Senilib? annis grauatius iam non potest monach?
 esse. nec inter fratres q; labores & abstinentiam ab
 adolescentia didicerunt viuere. Alioquin tempta
 tiones non ferens animo lesio exhibis. eisq; maledi
 cere icipies. quos imitare nō potueris. Noluit igi
 tur eū p totam septimanam recipere. Dūq; iugiter i
 rogando ieiunus pflisteret. tandem ait. Suscipe me
 abba. & si me inferiorē eis deprehenderis in ieiu
 nio vel i ope. statim de tuo monasterio pelle. Tūc
 ille puaasit fratribus vt recipere. Est autē illic vniū
 mansionis numer? habens vsq; ad .M. cccc. viros
 In hanc ingress? macharius. cum supueniente. xl.
 videret diuersos vario more viuentes. & alium q
 dem vespertinis horis. aliū vō post biduum. alios
 etiam post dies. v. gustantes. Aliū quoq; totis no
 ctib? stantem. & p diem sedentem ac laborantem
 ille in quodā angulo stabat vsq; ad. xl. finē. nō pa
 nē. non aquam gustans. nō genua flectens. nō in
 tera iacens. sed tū modica cauliculoruz folia cru
 da dominico die sumens. non alicui quicq; loqns
 sed in sūma taciturnitate sistēs. in corde suo iugi
 ter orant. palmaz cortices infusos tenens. & id so
 lum opia efficiens. Quem cū tam dure & imitabi
 lis vite ceteri considerassent. quasi sedicōne quadam
 contra suū principem omoti dixerunt. Vnde nob
 istum adduxisti. qui ad pdemnationē omniū nostruz
 ita viuit. quasi i carne humana nō sit. Aut igiē euz
 a nobis tolle. aut scito nos omēs hodie de hoc mo
 nasterio egressuros. ipe itaq; deū pcat? est. vt ei
 quis esset reuelaret. Quo statim facto. arreptum
 illū duxit ad oratoriū suū. osculatusq; eum dixit
 illi. tu ille macharius es. & michi celare tēptabas
 Gracias ago tibi. quia collaphos infantibus nrīs
 dedisti. ne magnum aliquid in puerfatōe vite sue
 facere se putarent. Reuertere igiē ad locū vñ ve
 nisti. quia sufficienter omēs nos edificasti. & ora
 p nobis. His verbis rogar? ab omnib? inde disces
 sit.

LXXIII.

Adhuc de eodem.

Edem etiā reulit nobis dicens. Quod
 cuq; gen? vite & abstinentie desidera
 ui imitat? sum & pfecti. Interim animuz
 meū aliquando quedā noue cogitatōis cupiditas

occupauit. vt velle dēmiis dieb? qnq; cordis mei
 sēsū isepabile a deo facere. Clausis igiē hostijs vt
 null? a me posset responsum accipere. cepi instare a
 principio septimane dicens sensui meo. Vide ne ve
 lis a celo ad terram descēdere. habes illic angelos
 primūq; omnium creatorem deum. illic cōuersare
 In hoc itaq; duobus diebus et noctibus pseuerās
 adeo demonem puocasse ac stimulasse me sensi. vt
 ille subito cōuersus in flamam ignis omnia que in
 tra cellam haberē videbat incendere. ipam etiam
 mattam sup quam stare cōsueueram. vt totū iam
 arsurū me crederem. Deniq; tantō timore pculsus
 huiusmodi pposito tercia die abscessi. & iterū ad
 cogitatōnes seculares descendi. ne ex perpetuo di
 uinitatis intuitu. aliquod michi genus arrogantie
 nasceret. Ad hunc machariū ego veniens aliquā
 do reppi presbiteruz ante fores ecclēse ipius qui
 venerat vt curaretur. habebat enim caput. totam
 carthino exesum. vt etiam vertices nudarentur. et
 necdum a sancto. in susceptus fuerat. aut visus. q
 michi pro illo roganti vt ei miseretur respōdit.
 Non est dignus iste curari. hanc enim penam di
 uinitus accepit. quia fornicatōne pollutus miste
 ria domini violare cōsuevit. psuade autē illi vt imp
 petuum se suspendat a sancti sacrificij imolatōne
 & sic deo iuuante poterit curatōne recipe. Quod
 etiam factum est. Eundē machariū aliquādo cogi
 tatōnes vane glorie stimilabant. pudentes quali
 boni operis speciem. vt a demonijs vexatos cura
 turus pgeret romam. Cūq; fortiter vrgeret. pie
 cit se subito supra cellule sue limen. ita vt pedes ex
 tra cellulam relinqueret & ait. Ducite me demōes
 si potestis & trahite. quoniam ego pedibus meis
 non ibo quo vultis. Sicq; diu iacens imobilis. cir
 ca vesperam surrexit. Sequenti nocte rursus eum
 molestantibus demonibus sportam arenis impletā
 humeris suis iponens p deserta spaciabatur. Cui
 theosebius anthiocenus occurrens ait. Abba quid
 tantū onus portas. in me poti? quod deuehis trāf
 fer. At ille respondit. Vexo vexatē me. ocio nāq;
 fruēs. iter aliquod agere me cōpellit. Cū ergo sic
 onustus ambulasset diuici? & illo pōdere corpus
 culum suū cōfecisset. in cellam regressus est. Michi
 quoq; aliquando cū tristitia pquerenti. q; varie co
 gitatōnes animū ueti turbarent. dicentes. Vade
 hinc. quia nichil agere te cernis. Rōdit. Dic ipsa
 cogitatōnibus tuis. ppter xp̄i pietas huius cellule
 custodia. Idem etiā hoc michi reulit. Notauit in
 quit michi quando sancta misteria fratibus dabā
 q; marcho monacho nunq; dedisset. s; semp ei sā
 cta de altari angelus dabat. solam tamen manū
 dantis videbam. Referebat pafuncius de hoc mar
 cho. q; belua quedam hostiū eius capite pculsit. &
 ingressa catulum suū eeci ante pedes eius piccit.
 Quez ille tenens & expuens i oculos ei? & orās
 illuminauit. eumq; mater eius abducēs. sequenti
 die viro sancto pellem ouis exhibuit. qui eam bea
 to achanasio dereliquit a quo postea sancta melania
 eandem accepisse dixit.

LXXIII. De san

Moyses ethiops genere niger colore. latro
 publicus & homicida fuisse dicebat. Vix
 autē aliquando necessitatis cuiusdam pi
 culo cōpunctus. ad monasteriū fratruz se cōtulit
 ac penitentie vitam vehementer arripuit. pluresq;
 etiam ex larionibus exemplo suo cōuertit. Sed vt
 ipe referebat demonib? eū vrgētib? vt ad antiq̄m

fornicationē rediret. tot & tantis modis temptat?
 est ut pene a proposito recederet. Quas videlicet im-
 pugnationes cū sancto ysidoro referret. ille rōdit.
 Noli trīstari. quoniam adhuc p̄ncipia tua hec
 sunt. & ideo cogitationes huiusmodi vehementer in-
 surgunt. antiquam consuetudinē requirentes. Si
 cut em̄ canis a macello quo vesci assuetus est non re-
 cedit. quod cū si clausum fuerit. nec vllus in eo ste-
 terit a quo aliq̄d speret abscedit. Sic & si tu i ab-
 stinentia p̄stiteris. castimargie excludens introitū
 que est fornicationis incentiuum. fatigat? demō ac-
 rit? cui ciboz fomenta non porrigis. vlcrit? tū
 bi molestus esse cessabit. Ex tunc moyses curam sui
 foris gerens. ante omnia cibo abstinuit. nichil pre-
 ter panem accipiens. maximo tamen operi incubes.
 Hoc modo corpusculū suum cōsumpsit. nec sic tū
 circa ip̄m vanitas somniorū cessauit. Rursus alius
 p̄batissimū virum sup hoc cōsuluit. Qui respōdit.
 Idcirco adhuc hec pateris. quia nōdū mentē tuā
 ab huiusmodi cogitationib? sepasti. Si ergo volue-
 ris te paulisp̄ vigilijs occupare. & oratōib? puris
 insistere. facile potis liberari. Tunc statuit per to-
 tas noctes in medio celle sue stās orare. nec genua
 flectere. nec oculos claudere. Qd̄ quidē p̄ xj. an-
 nos ibidem impleuit. & nec sic illo malo carē po-
 tuit. Aliud itez duāozis vite gen? arripuit. Naz-
 monachorum senum. qui ex longiquis locis aquā
 sibi deferrebant. totis noctibus habitacula circūfē-
 lagenas eoz implebat. nulloq; sentiente referebat.
 Itaq; demon vlcrit? eiz certamina non ferēs. q̄dam
 nocte dum aquā p̄n? e puteo tollit. renes eius de
 sup graui fuste percussit. eūq; semiuivū reliq̄t. nec
 quis vel a quo passus fuisset sentiente. Postero die
 inuent? atq; ad monasteriū exhibitus p̄ totū ānū
 egritudine tali laborauit. Tunc ait illi sanctus ysi-
 dor? Cessa moyses intem̄ demones puocare. tanq;
 p̄tinaciter contra eos contendere. est em̄ & certus
 modus vite monastice. vltra quem non oportet vi-
 res nostras exercere. At ille respondit. Ego q̄des
 non recedam ab hac intentione p̄positi. donec som-
 nia vanasq; cogitationes a me videam separari. Tunc
 ait illi. In nomine hiesu xp̄i iam recesserūt a te. ido-
 q; ad sanctorū misteriorū communionē fidenter ac-
 cede. Scias autē q̄ idcirco demon ad temp? fortioz
 te esse visus est. ne iactare te posses q̄ tantā tēpta-
 tionē facile supasses. Sic igitē ad cellam p̄xiā reū-
 sus. nichil se huiusmodi p̄pessum vltra fuisse dixit.
 ex illa hora qua dei famul? p̄ ip̄o orauit. Tantam
 vero gratiam aduersus demones p̄meruit. ut am-
 pli? nos a muscis q̄ ille a demonib? terzeret.

LXXV. De sancto eulogio monacho alexandrimo & ei? elephantioso.

I Romi? nite p̄biter referebat q̄ eulogi?
 quidā scolastic? . immortalitatis desiderio
 capt? . huic mundo renunciauit . rebusq;
 suis dispersis . pauca tū quib? (quia p̄ se opari nō
 poterat) uteret sibi reliq̄t. Cū igitē nec cū mltis pos-
 set in monasterio degere nec solitudinē patienter
 ferre. reperit quendā in platea iacentē elephantia-
 co morbo sic repletum. ut sine manib? & pedibus
 esse videret. lingua tū a tantis cruciatib? erat imu-
 nis. Tunc eulogi? orans. & quandā cum domino
 pactōnem celebrans ait. Dñe deus in nomine tuo
 suscipiā istum. & vsq; in diem mortis rep̄sabo eū
 ut & ego saluari valeā p̄pter ip̄m. Mox eū super
 asinum ad hospitiū suū transuehens. p̄ annos. xv.
 ei sollicitē seruebat. ip̄mq; manib? p̄xijs medica-

mentis ac cibis & balneis curabat. & ille grandi
 patientia cūcta tolerabat. Sed post hoc instinctu
 demonis. beneficioz ip̄i? imemor. cepit ab eo vel-
 le discedere. multiq; eū iniurijs & obp̄xijs incre-
 pare dicens. Fugitiue qui p̄xiā domū deuozasti
 furatusq; es alienā substantiā. in me salutis tue oc-
 casionez reperisse te credis. Eulogi? autē rogabat
 eū dicēs. Noli domie mi talia loqui. sed dic poti?
 emendabo si quid te tristauit. At ille cū furoze.
 Vade inquit. adulatōs tuas istas nolo. p̄xiā me i
 publicū. refrigeratōe tua nō indigeo. Illo itez eum
 obsecrāte. egrotus ait. Iam fraudulentēs irrisiōes
 tuas nō fero. nec michi hec azida parcaq; vita io-
 cūda est. carnib? saturari volo. Quas cum ei exhi-
 buisset eulogi?. itez clamauit egrotus. Non potes
 voluntati mee satisfacere. nec tecū solitariū habi-
 tare p̄ualeo. ad publicum ire populūq; videre dsi-
 dero. Ego inquit eulogi? multitudinē tibi fratruz
 adduco. Rursus ille. Ve inquit michi misero. tuā
 faciez videre nolo. & adducis michi tui similes. so-
 lius panis deuozatores. concutientq; se ipsum
 iquieta voce clamabat. Nolo nolo. sed ad publicū
 ire d̄sidero. o violentia ibi me p̄xiā. vñ me sustuli-
 sti. Tanta igitur erat eiz infamia. sensusq; illi? in fe-
 rimos clamores demon ouerterat. ut & laq̄o forte
 se suspendisset. si manus q̄bus hoc facere posset ha-
 buisset. Eulogi? igitē p̄pter p̄cedentem cum deo
 pactōnē eū p̄xiā non audēs. habuit cū vicinis
 monachis osiliū. ut eum in nauī p̄duceret ad factū
 anthonium. **LXXVI. De fine vtriusq;.**

I Taq; blandis verbis superās. cū ad ha-
 bitaculū discipuloz anthonij sic eū du-
 xisset. altera die supuenit illuc anthoni?
 Solebat autē illuc veniēs vocare machariū. & his
 v̄bis interrogare. venerūt huc aliq; fratres. Quo-
 rudente venerūt. De egipto inquit sunt. an d̄ hie-
 rosolima. Hoc em̄ signū dederat ut si qui nō satis
 eiz colloquio digni venisset. de egipto venisse dice-
 rentur. Cūq; dixisset fac eis lenticulā. & comedāt
 oratōe ter eis p̄flera iubeant abscedere. Sp̄uales
 autē & sancti viri de hierosolima venisse dicebant
 & tota nocte cū eis sedēs saluti eoz p̄ficiua loque-
 bāt. Igitē illa nocte cum fratrib? sedēs reuelatōe si-
 bi facta d̄ facto eulogij. proprio eū nomie ter vo-
 cauit. & ut coram fratrib? aduēt? sui causā expo-
 neret iussit. Quod cum fecisset. & elephantiosū eū
 cere se voluisse diceret. anthoni? seuera voce respō-
 dit. Tu illum a te p̄xiā eulogi. sed ille nō p̄xiā
 qui se sanctū eē cognoscit. Si p̄xiā eū meliozem
 te de? iueniet. & eliget qui colligat desititū. Cū
 q; terit? his eulogi? tacuisset. egrū quoq; cepit
 anthoni? verberare sermonib? dicēs. Elephantio
 se sceno ac luto horride. nec celo nec terra digne
 nō desinis iniuriam dei vociferari. Nescis q̄a xp̄us
 ē qui ministrat tibi. propter xp̄m em̄ iste tali hui-
 tio se subiugauit. Post hec ad vtrūq; cōuersus ait
 Nolite filij ab inuicē separari. sed redite ad cellam cū
 pace. in qua tādū vixistis. ne coronis vestris frau-
 demini. quia iam vterq; vestz merebit coronari.
 Et idcirco tēptatio hec accidit vobis. quia ad finē
 vite ambo venistis. Qui cum reintegrata pace re-
 disse. intra. xv. dies eulogius obiit. & post aliud
 triduum egrot?. animo vehemēter icolumis defe-
 cit. Horum sermonum ait chironius interpretes ego
 fui. quia nesciebat anthoni? linguā grecā. ego vo-
 noueram & grecā & egiptiam. **LXXVII.**

De conuersione pauli simplicis.

PAUL? simplex rustic? . vxorem adulterā relinquens . & ad heremū p̄gens . antho- nij fores pulsauit . eoq; egresso . & quid cupet sciscitanti . monachū se fieri velle respondit . Cui anthoni? ait . Cum sis homo senex & debilis . annoꝝ . lx . non potes hic monachus fieri . s; vade ad leuioꝝa monasteria . Ego enim solus hic sedeo . et post . v . dies etiam cum sumā penuria sumo cibū . Illo vero nō aquiescēte sed dicente . quidq; me do cueris faciā . intra cellam per totum triduū se re cludit . nec ille tamē de forib; exclus? abscessit . **P**? hoc necessitate nature compulsus anthoni? exiuit & ait . Recede senex . mecum habitare non potes . Ait ille . Certe inquit hic viuā & moriar . Circūspi- cēt autem et q; nichil penit? alimenti secū porta ret . & iam quarto die otinuo ieiunio pmaneret . ti mens ne ex ei? morte sibi maculam relinqueret . tā dem eū suscepit . ac durius et laboros? solito uer sari cepit . Infusos itaq; cortices dactiloz obtulit ei dicens . Accipe & intexē funes sicut me facere vides . Qui cum orgias . xv . vsq; ad nonam labo- riosissime pfecisset . male inquit anthoni? intexui sti . solue quod factum est & rursū intexē . Itaq; senī p . m . j . dies ieiunio . tam graue pond? imposuit vt cū impez tanto labori se viderz . hac necessitate coactus ab eo recederet . Qui tamen omnia patiē ter ac libenter impleuit . & nec vultū tristē secuz murmurando monstrauit . Tunc . **A** . compunctus occidēte iam sole dicit . Vis . o senex vt edam? par tem panis . **P** . respondit . vt tibi placet abba . Que ruisio rursū anthoniū flexit . eo q; ad nomē cibi n̄ statim accurrit . sed in voluntate iubentis omnia posuit . Pone ergo inquit mensam . & affer panes . Quod cum fecisset . vnū sibi de paximatibus . **A** . q̄a sicci erant aqua pfudit . tresq; portōes ante illum posuit . psalmū vō consuetū dicēs oratōnes . xl . fe- cit . vt adhuc eū sic p̄aret . qui rursū cū eo patiē ter ac libenter orauit . De niq; pfunda nocte . An thonius absumpto vno paximate . senem tardius comedentē donec vnum totum assumpsisset expe ctauit . Et tunc ait . Manduca senex & alteꝝ . qui respondit . Non manducabo nisi idem te facere vi deo . At ille michi inquit hoc satis est . quia mōach? sum . Cui . **P** . Michi quoq; hoc satis est . quia mo nach? eē desidero . Post hoc . **A** . surrexit . & dictis xii . psalmis toridēq; oratōib; factis . paulisp̄ q̄e- uit . Rursūq; surgens . a medio noctis vsq; in lucem psallendo & orando vigilauit . Vidēs igitē ad omnia tam paratū senem . ait illi . Ecce frater si huiusmodi vitā agere quotidie poteris . mecum ma nebis . R̄dit . **P** . Si forte pl? aliquid iubeas igno ro . nam ea que vidi facile me impleturū esse confi do . Post certos menses quia iam ei? animā p̄fectā eē comprobauerat . a tercio vel q̄rto lapide cellam ei fecit . & ait . Quia monach? effectus es iam sol? manebis . vt etiā demones expiri possis . Illic ergo **P** . intra annū diuinā gratiā meruit . & contra egrī tudines hominū . & contra potestates demonum .

LXXVIII. De demoniaco per ei? sanctā simplicitatem curato.

QUo ergo q̄dam rabid? homo . vexatus a p̄ncipe legionis demonum . curand? p̄ ducere ad sanctū **A** . respondit hoc op? eē simplicis pauli nō suū . solent em̄ miserrimi ac vilissimi demonū . a magnis quidez viris solo robo re fidei . magni vero demones a simplicib; vel hu milib; fugari . Itaq; cū eis ad paulū pergit . & ait .

Pelle hunc demonem ab homine vt deū benedicat . Nam michi quidē non vacat . Cūq; relictis ill' ad cellam rediss; . **P** . surgens itentissime orauit . & ait demoni . Abbae anthoni? dixit . vt ab homine isto recedas . Demon autē iniuriā dei p̄clamans aiebat . Non exibo detestabilis senex . Arzēpta ergo pel le q̄ tegebat humeros suos . verberabat eum . repe tens ac dicens . Exi . quia hoc abbas . **A** . dixit . Tūc demon i vtrūq; otumelias p̄ferre cepit . hoc clami tans . Detestādi senes . quos obliuio vestra p̄terit . isatiabiles qui p̄p̄iis otenti estis . quid i nos vestrā tirannidem exercetis . Tandem paul? ait . Si exire nolueris ab isto . certe ve tibi erit . q̄a vadā & hoc loquar x̄po . Cum igitē demon itez blasphemās cō tradiceret iratus . **P** . cellam egrediē in medijs estī bus diei . qui in egipto fornacis babilonis ardori b? opantē . in ip̄o itaq; scopulo montis velut colū na stetit immobilis . & orauit his verbis . Tu vides hiesu x̄pe . quia nō ego de hac rupe descendā . nec cibum vel potū sumā . sic profecto moritur? . nisi pri? hominē istū a demone liberēs . Nōdū hec ver ba cōpleuerat . & demon maxima voce clamabat . Vade vade . vim patior . & exeo . nec vltērius acce do . Simplicitas . **P** . me vrgēt ac p̄sequitē . & quo ua dam nescio . Mox igitē egressus & in imanem ora conem cubitoꝝ . lxx . quersus in mare rubꝝ p̄tinus ē deuolut? . **LXXIX. De sancto pachomio & scithiotico.**

EGO cum aliquando graui temptatōe car nis vrgē . nichil de hoc vicinis meis . nec euagrio quidem magistro meo patefecit . sed occulte ad interiora deserta prexi . ibiq; pachomiu septuagenarium in loco scithi p̄pe palmā iter ceteros monachos tenere reppiens . anxietatem ei meam retuli . Qui dixit michi . Non tibi sit noua res ista quam pateris . nam q; ex negligentia vel desidia mentis in ea incurrens . testimoniu tibi p̄- bent & natura locoꝝ . & inopia omniū rez . & ab sentia feminarz . sed magis ista temptatōe laboras p̄pter studium ac desiderium castitatis . nam aliqñ q̄dem caro nostra si fuerit nimis sana lasciuir . ali quādo ex cogitatōib; vanis morib; iste procedit interdūz vero demon contra nos dum nobis inui det p̄liat . Nam & ego ut vides admodum senex p̄ xl . annos in hac cella degens . maximam q; saluē curam gerens . huiusmodi temptatōe solici tor vsq; ad p̄ns . Certe p̄ annos . xii . post q̄nquage simum . nunqm̄ die vel nocte hic morbus recessit a me ita vt me puatum auxilio dei suspicarer . malēs tamen tunc irrationabili q̄dam morte deficere . q̄ tali corporis obscenitati succumbere . solitudines pagrans . in speluncam fere cuiusdam me nudū p̄ ieci . vt ab egredientib; ex ea bestiis deuorarer . Cū q; sic vsq; ad vesperam iacuissem . i qua sicut scri ptum est p̄ transferūt om̄s bestie silue exeūtes ma sculus & femina odoꝝe ducente ad me p̄uenerunt & a capite vsq; ad pedes lingua me blādiēte lam buerunt . sicq; illesum reliquerunt . Cogitans igitē & credens q; deus pepcisset michi . mox ad cellam rediit . Demon autē paucis diebus quieuit . S; rur sum michi vehementius q̄ solebat incubuit . vt pe ne me cogeret blasphemare . transfiguratus est em̄ in puellam quandam . quam in iuuentute me vidis se meminēram . messiu tpe calamos colligentem . Que subito supra genua mea sedens . a deo me per omnia membra omouit . vt pene me cum ea coisse putarē . Iratus igitē dextera mea p̄cussi eā . statimq;

euauit. & certe p totū bienniū fetozē man? q̄ eaz
pcusserā ferze non poterā. Anxi? igiē ac desperās
ad deserta vagabund? prexi. reptāq; modicā aspi
dē manu tenēs genitalibus membris apposui. vt vl
mozus eius michi mortē inferret. caput etiam ser
pentis pfricando sterens in verendis tanquaz ex
eis michi tēptatōis causa procederet. & nec sic me
momezderit diuina sicut credo gr̄tia puidēte. Tūc
itaq; vocē hanc ad me descendētē audiui. Vade
pachomi. insiste agoni tuo. ob hoc em̄ pmissi te dmo
nis virtute supari. ne quasi fortior supbires. s; in
firmitatem tuam agnoscens ad auxilia diuina con
fuges. sic igiē ad ppria secreta remeans. de cetero
cū fiducia sedi. pacatisq; sensib? viri. hostisq; me
us vt se pemptum vidit. oīno ofusus abscessit.

LXXX. *De quodam sancto stephano
& valente psumptuoso.*

Stephan? quidam in pre locoꝝ mareoz
dis. p annos. lx. monach? sedens tantuz
habuit in discernēda rez ambiguitate iū
diciū. vt nullus ad ipm̄ in quacūq; causa tristis ue
niet. q̄ n̄ post eius visionē atq; sermonem let? ab
scederet. Sanctus euagnius & amonius & q̄ cum
eis erant. aliquando referebant. q̄ inuenerant euz
in verecundis nature quodā morbo laborantem.
& opus quidez manib? suis facientē. id est. de pal
mulis funē torquentē. fratribus quoq; sermocinā
tē. ceteras vero corpis ptes medico ferozq; pben
tem. adeo nāq; p patientie gratiā alien? erat a sen
sibus corpis. & mens eius occupata celestib?. itm̄
sepata erat a rebus huuanis vt abscessis verendis
oib?. nichil sciret penit? Palestim? qdā nomie ua
lēs. pueit ad heremū. i q̄ plib? ānis vixit nobiscū
Difficilisq; vite studium assecutus. ad tm̄ supbie
cacumen ascendit. vt dyabolicis illusionibus falle
ret. nescio quid magnū se esse putans tanqm̄ age
loꝝ visionē ministerioq; quotidie fruere. Refere
bant igiē ei? notissimi. q̄ vno die dum in tenebris
opus faceret. acus ei? qua sportulaz consuebat e ma
nibus cecidisset. & dum eam in obscuro cernere n̄
potuit lampade sibi ministerio demonis accēsa eā
dem inuenit. eo igiē ex ipa inflatōne relecto. acci
dit vt qdā illuc pegrini veniret. variaq; legumi
num & fructuū genera fratribus exhiberent. Que
cū suscepisset sanct? machari? p̄biter noster. sin
gulis fratrib? pugillum misit. inter quos & valen
ti p̄tem destinauit. Qui laborem ipsuz iniurijs cō
fecit dicens ei. Vade & dic machario. quia n̄ sum
deterior illo. vt benedictiones ad me transmittas.
Quo audito machari? ad eum veniens p̄silium ei
humilitatis dedit. sed psuadere non valēs. de rui
na eius tristis abscessit. Deniq; dyabolus i effigiē
saluatoris transfiguratus. nocte venit ad eū cum
choro mille vt simxerat angeloz lampades accen
sas tenētium. & cū flamea rota. in q̄ saluatorem se
dere silauit. vno ex illis pcedente. ei? dicēte. Pla
cuit christo ouersatio tua. & pbabilis vite fiducia
& ecce venit ad te. tantū egredere de cella tua. &
venientē emin? cernens adora. Egressus igiē illuz
vt deū adorauit. & sequenti die ogregatis ad eccle
siā fratrib? ait. Ego iam cōmuniōe nō idigeo xpm̄
em̄ ipz hodie vidi. Tūc facti patres ferreis vidlis
eū illigatū. secularis vite ouersatōni dederūt. vt
ex eo tumor ei? animi cessaret. q̄ nichil oīe cū s̄a
ctis haberet. Et sic eum p totū annū pprijs oratō
nibus curauerunt. **LXXXI.** *De factis
helia & dorotheo.*

Sanctus helias monachus amore virtu
tis succensus. & feminei sexus miseratō
ne omotus. deuotaz deo virginū curam
habebat. & in grandi quodā monasterio. vsq; ad
ccc. feminaꝝ numerū collegerat. earūq; ouersatio
nem ordinabat. Quod cū p bienniū iam fecisset.
& adhuc iuuenis. xxx. vel. xl. annoz esset. subito
carnis temptacionem passus est. Relictoq; mona
sterio dū p solitudines iugi biduo ieiunus erraret
ait. Domie de? aut occide me. aut a me temptatio
nē istā excludē. Vespe igiē ei subito sōnus irrepit
& tres angelos ad se venisse sp̄pexit dicētes. Cur
egressus es de monasterio feminaꝝ. Qui cū timuis
se se diceret. ne aut sibi aut illis noceret. Illi dixē
rūt. Si huiusmōi metu p nos liberat? fueris. rur
sus illaz curā suscipies. Cūq; libenter acquiesc
set. & hoc ipsū exigentib? illis iuramētō firmassz.
vn? eoz man? illi? tenuit. & alter pedes. tercius
vero nouacula testiculos e? abscedit. n̄ q̄ vere hō
faceret. sed q̄ facere videre. Angelis aut in er
rogantibus an aliquid sibi pfuisse sensisset factū
suū. vehementer inquit intelligo quodā on? mi
chi esse sublatū. & satis credo me oīni quā formi
dabam molestia liberatū. Igiē post v. dies regres
sus. & lugentiū feminaꝝ monasteriū ingress?. in
cella quadam illic habitauit. & alios. xl. annos vi
xit sanctis patribus asseuerans. q̄ nunquā vltēri?
in cor ei? cogitatio talis ascēderit. Huic successit
sanct? dorotheo. qui i supiori cella monasterij cō
seniuit. fenestre ibi facte iugit assidens. & ad vna
ni mitatem pacēq; sorozes erudiebat. cū nec ille ad eū
posset ascendere. nec ipse ad illas descēdere.

LXXXII. *De sancto pachomio
tabanenti & eius regula p angelum dictata.*

In thebaide p̄vincia tabanentis dicitur loc?
in quo fuit sanctus pachomi? vir iust?
& dei tot? mem̄ vt p diuinā gratiā & no
sceret futura. & visionē fruere? angelica. Hic pfe
cte misericors & human? fuit. & mestimabili fra
tres amore dilexit. Ad hunc igiē in spelunca sedē
tē venit angelus domini dicēs ei. Per oīnia q̄ ad
ppositum tuū p̄tinent p̄fēt? es. vnde & in spelū
ca supfluo sedes. Veni igiē. & omēs iuniores mo
nachos collige. eosq; iuxta reglaz vite quā a me di
scēs institue. Tabulas aut creas illi dedit. in q̄bus
scriptū erat Diuersas im̄era dom? atriū cellulas fa
cies. ternosq; p singulas manere p̄cipies. In vno
tamen loco cibus omniū fiat. Nec ieiunare nec mā
ducare quēqm̄ phibebis. fortiorib? tamē & magis
edentib? grauius opus iniunges. Sōnū vero non
iacentes capiant sed sup istructas & paululuz re
cliuēs cathedras pallijs suis velatas sedentes qui
escāt. pelibus caprimis regātur quas nec p̄pter ci
bū vel sōnū capiendū deponant. sed tantū quādo
ad p̄munionē ingrediunt. Tunc vnusquisq; cingu
lum suuz soluat. pellemq; deponat. & euz cucullo
tantū accedat. Siquis alteri? regule pegrin? adue
nerit. non edat cū eis nec bibat. nec in mansi onem
eoz introducat. nisi forsitan eis via adiūct? fūit.
Quicūq; vō ad p̄manendū cū eis itrare voluit. n̄
eū in loca monasterij secretiora recipies. nisi trien
niū totū laboro sus op? duriusq; pficiēs impleue
rit. Edētes cucullis capita sua velēt. ne alter alterz
aspiciat maducātem. sed solū catinū vel mensam
nec loqui quicūq; liceat dū maducat. porro. xcmj.
ordines esse fratrum instituit. & vnicuiq; literam
grecam. qua tanquā proprio signo vel vocabulo

omoscerec supposit. Hoc etiā ordinauit & iussit
 ut orationes .xxij. p totū diem. & in vespe totidez
 ad lumen facerent. & in nocturnis quoq; vigilijs
 totidem pces effunderent. Tunc sanctus pachomi
 us ait angelo. Pax hoc est. At ille. Ideo inq; has
 paucas fieri precepi. ut & iuniores implere sine tri
 sticia possint imposta sibi regulam viuendi. Qui
 vero firmiores & pfectiores sunt. non illis neces
 se est aliena regula cōstringi. quia vitam suā totaz
 visioni & cultui dei penitē dederūt. His itaq; di
 spositis discessit angelus ab eo. Plurima igit mo
 nasteria sūt. in qbz vsq; ad septē milia viroz sunt
 q̄ huiusmodi instituta custodiūt. Sed illud in quo pa
 chomius ipse degebat. maximum & p̄mū habetur.
 ex quo & cetera pcessisse vident.

**LXXXIII. De virgine humili &
 abiecta quā sanctus p̄carius vilitauit.**

Et in ciuitate panos monasteriū q̄dm
 gētos viros habens. iter quos & fabros
 ferrarios & carpentarios. & sarcinato
 res. & camelarios & fullones repperi. singulos i
 arte p̄zia laborantes. & ex his que quotidiano vi
 ctui supesse poterāt. etiā mōasterijs feiaz. carceri
 bz qz vicis necessaria q̄q; p̄bētes. Est & ap̄d istos
 monasteriū numero. cccc. feminarū eisdē moribz
 & eadem ordinatione viuentiū. excepto solo vela
 mento. pelliū. & he q̄dem habitauit trans fluiuium.
 intra fluiuiū aut viri. Et cū aliqua illarum defūcta
 fuerit. eam ex more vestitā alie deferētes. supra ri
 pā ponunt quā inde viri nauicula cū psalmis trās
 ferentes in sepulcro p̄prio cōdūt. nec vllus trāsit
 ad eaz monasteriū excepto p̄bitero & dyacono.
 & hoc tantū p diem dominicū. Fuit in eo monaste
 rio q̄dam virgo. q̄ stultam se fecit p̄pter christum
 ut v̄tutis posset implere propositū. Cūq; se admo
 dum humiliaret atq; deijceret. adeo omnibz alijs
 horroz erat. ut nec cibū eaz ea capent ab omnibz
 cedebatur. omniū odia & maledicta sustinebat.
 A coquina vero nūq̄m recedens. totiū illic miste
 rij tanq̄m ancilla cunctis obediens officium imple
 bat. Nunquā ad mensam sedebat. sed micās tantū
 mensaz detergens. & ollas abluens. his solis ali
 mentijs contenta viuebat. Nunq̄m calciamentis ute
 batur. caput pannis inuolutum habebat. et sic om
 nibz seruiebat. & certe cum ab omnibus pateretur
 nulli vnquā iniuriam fecit. nulla ipiū murmur au
 diuit. Inter hec asitit angelus domini sancto p̄cie
 rio p̄batissimo viro semp in desertis viuenti. dixit
 qz illi. Cur magnū aliquid te eē credis i tuo p̄po
 sito. & huiusmodi degens loco. vade ad thebanen
 siotaz monasteriū femiaz. & inuenies vnā ex eis
 in capite pannū cōfissum. ipamq; cognosce te eē
 meliorem. cum em sola p̄tra tantas diebz ac nocti
 bz pugnet cor ei? nunq̄m a deo recessit. tu autem
 in vno loco residens nūq̄m p̄gredieris. & p omē
 vbes animo & cogitōe vagaris. Statim igitur
 ad p̄dictū monasteriū veni. seq; ad femiaz habi
 taculū trāsuehi petiit. Ingressus aut oēs sorores vi
 dere voluit. inter quas illam solam p̄pter quā ve
 nerat non vidit. Ait ergo. Omnes adducite. nam
 aliqua videt hic deesse. quā michi angelus ostendit.
 At ille omis inq̄nt hic sum? vnā qui dē stulez
 habemus in coquina intermsee. Exhibete ait mi chi
 eam. ut ipam quoq; videā. Quod cū fecissent. il
 le frontem ei? pannis inuolutā cernens. p̄iecit se
 ad pedes illius. dicens. Anima. id est. mater sp̄ri
 tualis benedic me. Prociens aut & ipsa dicebat

Tu me benedic domine. Omnes itaq; sorores ob
 stupuerunt dicentes. Noli talem iniuriā sustinere
 abba. nam ista quā cernis ē fatua. At ille dixit om
 nibus. Vos fatue estis. nam ista melior est & me
 & vobis. Deprecor aut deum ut in die iudicij di
 gnus ipa merear inueniri. Tūc omnes p̄ciderūt ad
 sancti p̄carij pedes. singule p̄p̄ia ei peccata p̄fite
 tes. quedam illā sanctissimā tristarant. Et alia q̄
 dem dicebat. ego eam delusi. Alia ego habitū eius
 deiectuz irasi. Alia ego eā eo q̄ tanta esset iunioris
 affligebam. Alia ego sorores abluens catini super
 eam fundebam. Alia quoq; collaphis eam a se vbe
 ratam. sepe dicebat. Alia naves ei? sinape impletas
 a se esse deflebat. Cetera quoq; diuisas ei se refere
 bant iniurias irrogasse. Pro quibz omnibus ille
 sanctus vna cum eadem sanctissima virgine fulis p̄
 cibz egressus est. Post paucos dies illa non ferens
 tantam sui gloriā. grauariq; se credēs satisfactio
 nibz singularū. egressa de illo mōasterio. quo icrit
 vel quo sine defecerit. hacten? ignotū est.

**LXXXIII. De sancto iohan
 ne in cluso & ei? spiritu p̄phético.**

Huit et iohannes q̄dam carpentarius. q̄ se
 culo renunciās. et p v. annos in diuersis
 monasterijs degens. tandem solus in licū
 montē se stulit. ibiq; .xxx. cū iā ānos p̄p̄lesset idu
 sus gratiam p̄phetie meruit. nam et impatori theo
 dosio frequenter ventura p̄dixit. Primū q̄dē de
 maximo tiranno q̄ eū esset supatur? et ex galliaz
 p̄tibus reuersur? Postea quoq; de eugenio q̄ eū
 eēt victurus. sed ibidem vitam finitur? De hoc
 igit apud omnes grandis fama oualuit. p̄pter qd
 et theodosius ipm honore prophetaali venerari p̄sue
 uit. Et ego igitur v̄tutem ei? agnoscere cupiens.
 illuc p̄xi. xviij. diebus itinere p̄fecto p̄rim ambu
 lando. p̄rim nauigādo. Post p̄mam aut salutarōz
 ait michi p̄ interpretem. Vnde es. aut cur venisti.
 vnum te eē conilio de socijs euagrii. Quod et ego
 annui. Interea dum loq̄mur. p̄ses illius p̄m̄tie no
 mie alipius igreditur. Ad quem cum ille relicto
 quem habebat mecū sermone se stulisset. paululū
 ab eis secessi. et emim? steti. Prolixas autem illoz
 p̄fabulacōes grauiter ferēs illum senem itra me ar
 guebam. q̄ meo smone p̄empto illū potius hono
 rasset. Cum igit eodem sp̄reto recedere cogitarē
 vocauit theodoz interpretē suum et ait. Dic fratri
 illi. noli eē pusillanimitis. q̄ iam nunc tecū loquar.
 Ex hoc igit hominem eum eē spiritualem. et occul
 ta p̄uidere cognoui. et ideo magis cepi remorari.
 Egresso vero mox p̄side vocauit me. quem sic allo
 cut? ē. Cur iquit animam tuā mei reprehensione
 lesisti. cur i tuis sefibz cogitasti. qd nec i me cogno
 sco. nec tuos mores decē scio. an ignoras. scriptuz
 eē non sanos. sed male habētes egerē medico. Tu
 me cum velis. et ego te inuenire possū. et si forsitā
 ex me nullum ex alijs tamē fratribz aliquod patri
 busq; potis habere solatiū. Iste vero tot? ex secu
 laribz rebz dyabolice potestati dedit?. vix ad ho
 ram respirare potuit. et nūc temptans venit. sicut
 seru? austerz fugiens domiū suum. ut hic salutis
 inueniret auxiliū. In cōsulta igit et importuna res
 fieret. si illo relicto tecum morarer. q̄ salutis tue
 p̄modis p̄suesti vacare iugiter. Tūc ego magnope
 deprecatus sum illū ut p me dignaret orare. quoniā
 hoc michi certissime p̄suasit virum eum spirituale
 esse. Ille vero iam letioz in sinistra facie leniter
 me percussit dicens. Multe tribulacōes te manēt

& futurus episcopus es. plurimumque laborum habetur. **P**ias autem & quasi rationabiles occasiones affertens tibi demon ventilare te temptat. suggerens et patris desiderium. & fratris sororisque uersionem. **E**go uero tibi renuncio. utrosque saluos esse cognosce. renunciauerunt enim ambo secularibus rebus. & pater tuus alios. vii. annos est victor. **I**nstituatur igitur. & in desertis locis ut cepisti uiuere. nec paratum tuorum causa festines ad patriam redire. quia nemo manum mittens ad aratrum. & respiciens retro aptus est regno dei. **D**enique. xl. viii. annos in eadem cellula se habitasse dicebat. affirmans nulli unquam femine uultum se uidisse. nec se edentem aut bibentem ab altero visum fuisse. **LXXXV.** **D**e sancto serapione.

Serapion qui et syndonius uocatur. quia uelut sine non alia quam syndone utebatur. apatheus etiam. id est impassibilis uocabatur. quia nullum possidendi desiderium patiebatur. & abstinentia nimia omnium rerum. & iugi meditatione diuinorum librorum unius cellule quiete non poterat esse contentus. sed per diuersa traheretur mens eius. **D**e hoc referunt patres sancti. quod in quodam opido. xx. solidorum pretio se paganis mimis tradidit. & in eorum seruitio permanserit. ita ut eis pedes quoque lauaret. donec eos christianos efficeret. & a ludis theatralibus separaret. **N**ullumque cibum nisi panem & aquam sumere consueuerat. nec diuinas scripturas legere cessabat. **I**llis autem ad patriam & castam uitam uersis. cum ei libertatem offerrent dicentes. quia per ipsam a turpi seruitio liberati essent. xx. solidos quos pro se acceperat. & apud se seruauerat. reddidit eis dicens. **Q**uia pro me deus in uobis impleuit quod uolebam nunc aurum quod pro me de distis recipite. ut alios quoque quibus subuenire possim reperiam. **C**umque rogatus acquiescere nollet ut cum eis tanquam pater eorum & dominus remaneret. dabis ergo inquit aurum illud pauperibus. quod nos uelut arras quasdam pro salute nostra dedisse cognouimus. **A**t ille. **D**ate autem uos. ego enim alienas pecunias non do. **S**altem inquit uent hoc precamur. ut uel post anni circulum athenis nos requiratis. **I**taque seruus christi pergrimando frequenter ad elladum uenit. ac per triuuium moratur. athenis a nullo panem quo uesceretur accepit. **N**eq; uero pecuniam habebat. nec peram uel pellem uel aliud quicquam secum propter syndonem qua erat amictus ferebat. **C**um ergo ieiunus usque ad quartam diem peruenisset. esurire fortiter cepit. **N**ihil ergo per se illo ieiunio quod extorquetur inuito. ex cuius necessitate sepe etiam perfidia procedit. **S**tetit ergo supra colliculum urbis ubi prelati eiusdem opidi consilium habere consueuerant. et illic manus suas percutiendo uim se maximam pati clamabat dicens. **A**thenienses uiri succurrite. **C**oncurrentes itaque simul omnes pallijs uel biris induci consueuerunt. ueni ueni. uel quid pati se diceret. **I**lle respondit. **G**enere sum egiptius. uersione monachus. **E**x quo autem de patria mea uera discessi. triuuium ueneratorum manus incurri. **Q**uorum duos quidem quocumque modo debitum soluens potui euadere. tercius autem adhuc retinet me. nec habeo unde possim ei satisfacere. **I**llis autem requiritibus quis esset uel ubi degeret qui ei molestus esset. & in omnibus adiuutores se pollicentibus si hoc indicaret ait. **C**upiditas pecunie. desiderium uoluptatis. & uoracitas uentris. hi tres semper michi molesti fuerunt a principio iuuentutis. **E**x quibus primos duos euasisse iam uideo. nec ule mihi molesti

sunt. tercius uero serue non possum. **C**um enim quodam die iam ex necessitate ieiunem. uiget me seuerissimum feneratorum exigens debitum. & nisi reddidero mortem minatur. **T**unc quidem philosophorum obtulerunt ei solidum unum. **Q**uo ille sumpto. & cuidam qui panes uendebat dato. unumque tantum ab eo pane suscepto. mox ab urbe profectus est. & nunquam postea in eam reuersus. **U**t autem circa lacedemonis loca ueniens. unum illic de primoribus urbis bonum in ceteris rebus uix. omnemque de domo manicheos esse cognouit. iuxta superius exemplum se uendidit & intra duos annos ab execrabili secta tam ipsius quam coniugem eius. totamque familiam abstractos ecclesie tradidit. **LXXXVI.**

De sancto euagrio. **A**ncientissimus euagrius primus ordinatus est lector a sancto basilio. postea uero diaconus a beato gregorio nazarenus. **H**ic quidem in seculari uita temptatus. tandem beate melanie studio ueste mutata. ad egiptiacum uirtutis montem profectus. biennium illic degens impleuit. tercius anno ad interiora solitudines. perges christi. annis in abstinentia uixit. panis & olei modicum sumens. ille qui prius inera copias magnas delicias am semper uita habuit. **H**uic fortiter spiritus fornicationis semper incubuit. unde sic nobis & ipse referebat. per totam noctem in hyeme nudus in puteo stabat. ut gelu quoque carnes eius constringerent. **A**liquando blasphemie spiritus cepit eum uigere. & ad sacrilega contra deum uerba repellere. propter quod dies. xl. iugiter sine tecto fuit. ita ut per totum corpus eius papule quodam exirent. **T**am uehementer demones expertus est. quod per innumeras uices ab eis uerberatus est. **Q**uodam die tres simul in specie clericorum asciterunt ei demones. de fide cum eo tractare cupientes. **E**x quibus unus arrianus. alter eunomianus. tercius appoliaris se esse dixit. **Q**uos omnes ille sapienter ac breuiter differendo superauit. **I**dem cum ecclesie clauis presbiter inuocato christi nomine illam hostij pretem unde clauis erat signauit. & manu fortis pulsans. aperuit. **C**uidam quoque discipulorum omnia que post christum annos essent ei uentura. singillatim res ipsas prophando prodixit. **C**um uero quodam ei mortem patris sui nuntiaret respondit. **Q**uid blasphemias o homo. **I**mmo. ita le ego patrem meum noui. **D**icebat autem. **E**x quo ad solitudines ueni. uon lactucam aut aliquid uirtute attigi. non poma. non carnes. non balnea uidi. **D**enique. xvi. talis uite sue anno in qua nihil edebat quod coctum esset. cum propter infirmitatem stomachi necesse esset ut tale quid sumeret. panem quidem nunquam attigit. sed olera resinam. & lenticulam. per biennium gustans. ita de seculo exiuit. **C**irca ipsum uite finem referebat. quod tercius annum ageret. ex quo carnali desiderio liberatum se esse intelligeret. & hoc post tales ipsius uitam. post tantos labores. post illas tam iuges orationes. **B**onorum & malorum spirituum differentias nouit. artesque quibus demones subiugari possent monstrauit. **LXXXVII.**

De sanctis effrem. adoleo. & innocetio. **B**eatus effrem edissene ecclesie diaconus per gratiam dei naturalium rerum uoticiam habere meruit. quietam semper uitam egit. & omnes qui ad eum uidentum ueniebant. per annos plurimos docens. tandem de cella sua quam necessitate processit. **C**um fames grauis in eadem urbe sciret. per unam multitudinem rusticam miseratus accessit ad diuites dicens. **Q**uare nulla uos mia

mouet humane nature sic ante oculos vestros de
 ficientis. sed putrefacta intrinsec? ad de emnatio
 nem vestram seruatis. Tunc illi inquit. non ha
 beamus quib? pecuniā egenis diuidendam credere
 debeamus? omnes em negociari p suis cōmodis vo
 lunt. At ille ait. Qualis vob videor Scim? iquie
 seruū dei te esse. Credite ergo inquit michi pecu
 nias vestras. & ego ministeriū pegrinoꝝ miseroꝝ
 suscipiam. Accepta itaq; pecunia certis pietibus
 portic? ciuitatis interclusit. & trecentos in eis le
 ctos posuit. in qbus fame p̄euntes reficiebat. egro
 rantes quoq; curans. & morientes sepeliens. Im
 pleto autem anno illo. post quem frugū copie grā
 des fuerunt. ad cellam redijt. in qua post spacium
 vni? mensis obiit. Apud hierosolimā vidi quendā
 adoliū nomine tharsenses genere. q cum illo venis
 set nouū sibi quoddam & vltra homines pposituz
 conuersationis aggressus. ita vt etiā demones au
 steritatem vite ei? p̄remiserēt. & ab ea fugerent
 Nam p quadagesimam q̄deꝝ q̄nto die. reliquo an
 ni tempore post biuuium. semp cibū sumere cōsue
 uerat. A vespertis horis usq; ad matutinoꝝ tps i
 loco montis oliueti stans. vnde saluator assumpt?
 est. orando & psallendo pnoctabat. & siue sub ni
 uib? siue sub pluuijs vel pruuis imobilis pmane
 bat Et postq̄m eo modo solitū temp? impleuerat
 signo mallei quo fratres excitabat omniū cellaruz
 fores pcutiens eos ad oratoria ppria deducebat.
 In quib? cū vnoquoq; eoz vnum vel alterz in an
 tiphonas psalmū canens. cotidem cū singulis pre
 ces fūdens sic ante lucem ad cellulā suam redibat
 Quē certe fratres vestibus suis spoliatiū aquaz se
 pi? distillantib? alijs induebant donec ille siccare
 tur. Sic ergo paulis p somno refect? vsq; ad horā
 terciam. iterū psalmos canens. ad alterius diei ve
 speram venire nitebatur. Innocentius presbiter
 cum quo vixi trib? annis simplicissim? hoim fuit.
 qui cū olim sub iperatore ostentimo militass?. se
 culo renunciauit. filiū suū paulū maledixit. eo q
 filiam psbiteri cuiusdam corrupiss?. deprecatus est
 deū dicens. Da illi domine talem spiritū. vt in car
 ne sua nūquā temp? inueniat ad peccādū. Recti?
 em fore credebatur. si cum atrocitate demonis. q̄ si
 cū ipunitate corporee voluptatis certaret. Qd vt
 dixit. ita factū est. Nam etiā vsq; nunc idem pau
 lus ferreis cathenis vincit? i monte oliueti p̄sistit
 a demone vexat? **LXXXVIII.** ¶ De sā
 cto philoronio psbitero

Philoroni? quoq; psbiter fuit in regione
 galacie. cū quo etiam fui multo tēpore.
 Hic quondaz impante iuliano seculo re
 nunciavit. Interrogatusq; ab illo magna ei cū au
 ctoritate respondit. Tunc ille prius caluicie ei
 facta vberariem a pueris iussit. Qui plagarum
 suppliciū patientissime ferens. maximas ei gratias
 egit. Huic tamen inter p̄ncipia cū fornicatōe &
 ingluuie maxima fuit pugna. sed illos ille spiritua
 les morbos ita supauit. sicut aliquis imensum ignē
 validissimis aquis extinguit. in quadam em cellu
 la se clausum ferro semper oneravit. nec panē de
 tritico factum. nec vllū coctū ignib? cibū sūpsit.
 & sic demū in. xvij. annis p̄fatis passionib? domi
 tis deo gratias egit. Cui & frequens & varius cū
 impuris spiritib? p annos. xl. patientissime intra
 vni? monasterij claustra degenti p̄sistit? fuit. Et
 vt ip̄e nobis referebat p annos. xxxij. ex nullo po
 moꝝ genē gustauit Cum aut met? mortis ip̄m ali

quando vexaret p. vij. annos se clausit intra memo
 riam mortuoꝝ. vt demonem quē ex sepulture for
 midine terribilem sentiebat in sepulcris habitādo
 supar?. Dicebat etiam q ex quo baptizatus fuerat
 alieno pane sine causa se vsum fuisse nesciebat. qn
 etiam ex laboribus pprijs. ccl. solidos elephantio
 sis p̄stiterat. Idem quoq; pedester multa sanctoꝝ
 loca orationis causa petijt. vt romam alexandriam
 hierosolimā. Ad nostrā etiam edificatōnem sepi
 us dixit nō se memisse q vnq̄m sensib? suis a dō
 sepat? fuit. **LXXXIX.**

De sanctis mulierib? eustochio & melania.

Multas quoq; feminas vidi viriles mores
 & honestos habentes. inē quas & pau
 lam vrbicā doxocii matreꝝ prudentē ac
 spiritualem mulierem. cui? filia eustochium vsq;
 hodie apud betlehem i monasterio suo degit. vir
 go castissima secum habens virgines quinquagita
 Sancta quoq; melania fuit mulier vrbica. marcel
 liani exconsulis filia. que xxii. etatis sue anno vi
 duata. & eterno sponso diuinitatis amore per
 petuo copulata. nulli p̄dens animi sui secreta. q
 imobilis habere videbat cū certis pueris & puel
 lis in nauem misit. sicq; festinans alexandriā nauī
 gavit. illic omnib? venditis. & in pecuniā aurum
 q; redactis. vitrie montem attigit. ibiq; venerabi
 les patres vidit. pampo. arsiū. serapionē. pafun
 ciū. ysidoz. & dyoscoꝝ. Apud quos in desertis lo
 cis. vi. tm̄ mensib? orozata. omnes qui illic erant
 sanctos viros pagrans visitauit. Post hoc cū ale
 xandrie p̄fect? augustalis ysidoz. pafunciū. p̄bo
 & amoniū. & .xii. episcopos & psbiteros. & alios
 quosdam vsq; ad .cxii. numero circa palestina &
 dyacefaream dānass? exilio. hec illos secuta ministe
 rium suū eis ex pprijs facultatibus tribuit. & cum
 a custodib? p̄hibere hoc facē. tūc illa veste pue
 rili sumpta circa vesp̄tinas horas d̄ferebat eis om
 nia vite necessaria. Quo cognito. palestine conso
 laris putans q terrore quodam ex eius pecūia si
 nus suos implere poss? iussit eam corripi & in car
 cerem trudi. Que tunc ei p̄ internuncios sic māda
 uit. Ego inquit illi? filia. & illius cōiunx fui. nunc
 vero sum ancilla xp̄i. Nec vales igitē in aliquo me
 terrere. nec quicq̄m de rebus meis auferre. Neq;
 em ob vilitatem p̄ncis habitus me putes odemnen
 dam. q̄a facile si uelim extollere possum meip̄sam.
 ne aut hoc ignorans piculum aliquod aut crimen i
 curzas. idcirco tibi ista mandauī. Sic nimirū vera
 impudentes aut supbos interdum oportet arro
 gātia vti. His itaq; verbis terrie? iudex. ei factū
 suū excusauit. & eam vt meruerat honorauit. atq;
 vt ad p̄dictos viros quotiens vellet accedere ius
 sit. Quibus ab exilio reuocatis. mōasteriū p̄p̄e hie
 rosolimam sibi fecit. in quo .xxvii. annoꝝ tempus
 impleuit. quinquaginta sorozes v̄gines secum ha
 bens. Erat etiam cum ea rufinus ciuis ytalicus ex
 opido aquileie. vir sapiens. nobiliū fortiumq; mo
 rū. q & ad psbiteratū postea meruit puenire. Igitē
 in .xxvii. annis omnes apud hierosolimam sanctos
 & pegrinos. ep̄os monachos & v̄gines (hoc enī
 deo vouerāt) suscipere pprijs sumptibus ac fouē
 pfueuerunt. omnesq; uenientes ad se exemplo tali
 meliores fecerūt. Sed & .cccc. monachos q se pp̄e
 paulum ab ecclesia sepabant. rursus ecclesie s̄acte
 reddiderūt. pluresq; etiam alios homines puerse
 secte natura suadendo iugiterq; duendo ad eccle
 siam reuocauerunt.

767
XC

gaddano & helia.

De sanctis elphidio sifinio

Elphidi? genere capadox q̄ postea p̄sbi
ter fieri meruit. habitans in spelūca stu
dio abstinentie cunctos vicit. Nam p̄ ānos
xxv. quos vixit dominico tm̄ & sabbati die cibum
sumebat. ac p̄ totas noctes stando & orando psal
lebat. Quem sicut apes regez suū. sic innumera fra
tram multitudo secuta faciebat in solitudine quasi
quandā appere ciuitate. eratq; voluptas eoz̄ ouer
sationis agnoscere varietatem. Hūc cū quadā no
cte nobiscum psalleret scorpio vulnerauit. quo il
le calcato. ne standi quidem spaciū in quo fuerat
mutauit. intantū ictus dolorem contempnit. Qua
dam etiā die cū vn̄ e fratribz̄ exiguam aridi par
tem sarmenti teneret. accipiens eam q̄si plancans
infodit solo. cum certe temp̄ plantatōis nō esset
oīno. quo in imensum crescente. tam magna vitis
effecta est. vt toti? ecclesie tecta coopiret. Ferē
autē q̄ p̄ annos. xxv. nūqm̄ ad occidentē se ouertit
nec solem ad occasum declinantē aspexerit. Hui?
discipulus nomine sifinius cum apud eum. vj. vel
vij. annis fuisset. tandem intra sepulcrum quoddā
se clausit. in quo p̄ triennū stans semp̄ orauit. &
nec nocte nec die deābulauit. aut seoit. aut iacuit
Qui etiā contra demones specialem gratia me
ruit. adeoq; sine vllō vicio mentis & corporis vixit
vt nullā generis esse distantiam inter mares & fe
mīas comprobaret. Itaq; nunc ad patriam id est.
capadocia regressus. & p̄sbyter factus fratres pa
riter & forozes in vnū collegit. Noui etiā palestī
ne senem gaddanū nomie. q̄ sine tecto semp̄ circa
loca iordanis vixit. Contra hunc iudei quidam in
uidia furibundi aliquando venerūt armati. quoz̄
vnus cum eū ferire vellet. dextera quam crexerat
aruit. & ex eius digitis gladi? excidit. Helias qui
dam in spelunca degens hospitalis & caritate ple
nissim? . aliquando cū ad eum multitudine fratrum
venisset. quia publicus illic erat transit? . subito de
ficiēte ei pane tristari cepit. & ingressus speluncā
tres illic panes grandes ac recētes subito reppit
ex quibz̄. xxv. simul fratres vsq; ad saturitatē re
fecit. vnus quoq; sup̄fuit qui ei postea p̄. xxv. dies
ad victū suffecit.

XCI. De

sancta siluia virgine & sancto dyocle & capitone.

Quam autem ad egiptum ex helya p̄ficice
remuz sanctam siluiā dei virgine. rufmi
autē & p̄fecti forozē deducētes sanct?
iouin? qui nobiscuz̄ erat estu nimio fatigat? . itra
pelusū opidū manus suas & pedes aqua frigidissi
ma refouere cepit. seq; postea sup̄ pelliculam & in
solo stratam pluuiā p̄iecit. Ad quam illa accedēs
ait. Quomō ausus es hanc etatē agēs. in q̄ sāguis
tu? adhuc viuit. sic curare corpus tuū atq; fouere
nō intelligis que ex hoc nasci solebant lesiones ani
me. Crede michi p̄sidenter loquēti q̄ ego. lx. agēs
annum. nō ora. nō pedes. nō aliquam membrorum
premi. exceptis digitis meis aqua laui. Cūq; vali
tudimibz̄ laborans etiā a medicis lauacro cogē
vti. nūqm̄ tamen antiquū corporis mei morē pal
pitare volui. Nō in lecto quieui. non in lectica re
cumbens iter feci. Hec virgo eloquentissima erat
& magnum habens amorem literaz̄. noctes i diez̄
legendo vertebat. In antimoo thebaidis p̄untie
ciuitate. m. annis fuit. quibz̄ illic vniuersa mona
steria cognoui. habitant i vrbis illi? terzorio. m.
cc. p̄batissimū viri. p̄pziarum manuum se labore pa

scentes. ex quibus multi anachorite se contulerūt
ad rupes & solitudines. Inter hos dyocles quon
dam secularis philosoph? . s; iam ad celestis p̄hie
studū diuina gratia translatus. quintū in speluncis
annū habens. hec nobis aiebat. Sensus humanus
cum a cogitatione dei recesserit. aut demōibus
efficiē similis aut animalibz̄ brutis. necesse est em̄
inquit vt aut in desiderium aliquod aut iracundiā
ruat. & desiderium quidem illud brutoz̄. iracūdi
am vero demōū esse dicebat. Me autē cōtradicen
te quomō fieri possit vt sensus human? cū deo iu
giter maneat. r̄ndit. In quacunq; cogitatione vel
actu fuerit anima. si p̄ia est & deo placere studet.
vtiq; cuz̄ deo est. Illic & q̄dam capito nomine iu
uenis erat. qui p̄us laico fuerat. Cum autē in spelū
ca sua iam impleisset annos. l. nec tunc vsq; ad q̄r
tuz̄ lapidē vrbis accedere volebat. nec vsq; ad flu
uū nili q̄ p̄imus erat. dicebat em̄ q̄ necdū se con
uersatōni ac sermoni plurimoz̄ hominum ingere
re posset. eo q̄ adhuc mimicus ei fortiter repugna
ret.

XCII. De sancta

virgine amata & quadam alia & melania iuniorē.

Vnt etiā in eadē vrbe. xii. monasteria
virgimū. i. quibz̄ & quadā amatam no
mine vidi senem. lxxx. iā vt ferebat ānos
in monasterio suo habentē. Cum hac habitabāt. lx.
mulieres in abstinentie puritate sub ei? doctrina vi
uentes. In hoc erat vgo q̄daz̄ nomine thaoz̄ ei? di
scipula. que habēs i monasterio annos triginta. nō
tunica. nō mauorte. non calciamentis vnqm̄ nouis
volebat vtī dicens. ne p̄pter hoc foras cogeret
p̄gredi. alijs quidem omnibus dominico tantum
die ad ecclesiā ex more p̄cedentibz̄. illa pannis vili
bz̄ iouta domi residebat sola. Tā elegātis autē erat
forme. vt eē castissimū & p̄stātissimū viz̄ eius pul
critudo vult? illicē possz̄. n̄ ita moribz̄ ornatē essz̄.
vt iestimabilem quendā in semetipsa castitatis p̄o
prie custodem haberet. q̄ turpiter cupientis cuius
libet oculos ad immensū pudorē ac timorē spelle
ret. Alia quoq; in vicinio omanens. nūqm̄ de mona
sterio. ferē egressa. i. quo cum matre sua impleuit
annos. xl. Cui tandem astitit beatus martir col
th? ait. Hodie p̄ges ad dominū tuum. veni igitur
in basilicam martirij mei. vt ibi p̄andeas mecum.
Tunc illa p̄mū post annoz̄ tot curricula p̄cedēs.
mane ad marciū sancti venit. panē & olera secuz̄
tulit. vbi opletis orationibus. cum omnes a loco
recessissent. illa sedens martirem iuocauit dicens.
Benedic escam meā sancte colothe. & intercessio
nibus tuis meū p̄ficiāci dignare. Sūpto itaq; ci
bo. & facta ruz̄sus oratione. circa solis occasū ad
monasterium rediit. & matri sue dixit. Proficiscoz̄
ad dominū meū. In ip̄a etiā nocte. neq; dolorem
capitis. nec calorem corporis sentiens. ip̄a se vt erat
sepelienda composuit. & spiritū suū manibz̄ dei
cōmendauit. Porro melania iunior p̄fate melanie
neptis. cum. xiii. essz̄ annoz̄ virū suscepit. xii. an
nis cum eo vixit. & xx. renunciauit. ip̄mq; virum
suū ad p̄emptum seculi cōuertit. Et p̄mum q̄dem
vestes suas sericas ad ecclesiaz̄ ornata distribuit
argentū autē & aurum suū per paulum p̄sbyteruz̄
ad orientem nauigio transmisit. ibiq; p̄ diuersas
p̄uitias erogauit. Sub occidētali vero plaga. ip̄a
p̄ scipsam cunctis egentibus que sciret necessaria
ministrauit. Seruos autem p̄miscui sexus vsq; ad
octomilia liberos fecit. Possessiones omnes quas
habuit in aquitania. gallia. terrathone. hispania.

distraxit. agros quos tantum habebat in sicilia. ca-
pania & affrica. vt ex eis monasteria deinceps ale-
ret ac foueret. sibi met reseruauit. Post alterum
diem semp cibum capere consueuerat. nam inter
ipsa principia. quinto quoq; die gustabat. Idq; ob-
seruans etiam diurnas cum ancillis suis ministerij
vices agebat. quas tanqm sorores habebat. Parem
quoq; pinian? vir e? cu. xxx. moachis vitā agebat

XCIII. De virgine apud quam san-
ctus athanasius. vi. annis latuit.

Arginem quandā in alexandria. lxx. ānoꝝ
vidi. de qua dicebant illic omnes clerici.
q̄ olim cum esset iuuenis pulchra valde.
cōspectus omniū vitare cōsueuerat. nequa pp̄ mi-
raculum vultus sui suspitōne vel malicia notaret.
Tūc arrianis sub impatore constantio beato atha-
nasio calumnias excitantib? ille corruptū iudiciū
declinans. non amico vel penitē vel clerico se credi-
dit. sed cum appetozes subito domū ei? intrasset
tunica birzoq; vestitus. media nocte fugiens ad
hanc virginem venit. Cui tam inopinata rei pter-
rite nouitate sanctus ep̄us ait. Ab arrianis q̄roz.
& calumniis criminibus incursoꝝ. ne igit̄ & ego
irratōnabili nota dfozmer. & qui ad penam meaz
pari sunt. ppter me ruant in peccatū. magis credi-
di fugiendum. De? aut̄ hac nocte reuelauit michi
q̄ apud nullū ita vt apud te possem saluari. Tūc
illa r̄gaudens in domino. pietatis cogitationibus
vanis. sanctum illū p. vij. ānos intra celle sue secre-
ta celauit. q̄diu pfatus constanti? vixit. ipsa ei pe-
des ablucens. & omnia necessaria p se pparans ac
ministrans. libros quoq; quos ille q̄rebat. mutuo su-
mens. eiq; legendos prebens. null? tamen i vbe
quo degeret muenire potuit. donec pstantio mor-
tuo. rursus nocte p̄p̄is vestib? indue? in ecclesia
subito cunctis stupentib? appuit. Omnes enim
se videre credebant cum. tanqm ex mortuis susci-
tatum. Amicis aut̄ int̄mis suis satisfaciebat dicēs
Idcirco me ad latebras vestras nō contuli. vt tute
possētis iurare. q̄ vbi degerem nesciretis. Et quia
necesse erat vbiq; me queri. in cella illi? virgīis la-
tuit. vbi me celari null? suspicaretur. eo q̄ iuuenis
& pulchra videret. Sic ergo & ipsi & fame vel glo-
rie mee pfui

XCIII.

De virgine corinthia per iuuenem a lupanari
liberata.

Apu? corinthum nobilissima quedam &
pulcherrima puella. virginitatis voto de-
gebat. quā apud paganū iudicē nōnulli
veluti diis ipoz & impatorib? sacrilegis uiciatē
crimib? impetebant. At iudex insanus amore fe-
mīneo. postqm machinamentis & artib? varijs nō
potuit ei psuadere qd̄ voluit. nouo contra eā fu-
rore defeuens. nō eā morti vel alicui pene destina-
uit. sed qd̄ erat graui? & crudeli? in lupanari p-
stitui pcepit. lenoniq; ipaz turpitudinū. vt trinof
ad eum p singulos dies ex ipius cōcubitu solidos
exhiberet iunxit. Quam scilicet pecuniam vt a se-
leno flagitandā intellexit. i omnium eam q̄ velle?
potestatem dedit. Qd̄ vbi p̄de tales accipitres di-
dicerant. ibāt & p̄dicionis officinam obseruabant
dato p̄cioq; cū ea loquebant̄ optabiliū sibi p̄n-
cipia voluptatum. At illa vuln? quoddaz in iterio-
ribus se habere dicens. cui? fetozem si veniētes ad
eam sentirent. horrore contagionis effugerēt. sin-
gulos miserabiliter p̄cabatur. vt ei paucos dies
ad quietem p̄cederent. Interea dum orationes per-

petuas ac maximas ad deum faceret. humane sa-
lutis custos de? iuuenem quendam vultu morib?
q; bonum. ita mente commouit. vt amore diuino
succensus. interire p̄ ea cuperet. Itaq; sub specie
petrande turpitudinis ingress? profunda nocte
vatis lenoni. v. solidis. vestibus se p̄p̄is spoliavit
eisq; puellam induens. clamide quoq; caput ve-
atā de lupanari incorruptam emisit. Postera die
cognito omnib? hoc facto. iudici traditus est ac
bestiarum feritate dispertus. vt etiā in hac parte
ofusus demon remaneret. cum eum taz pro sua q̄
pro virginis salute duplici martirio coronatū vi-
deret.

XCIV.

De quo-
dam piissimo monacho & de virgine lapsa reconci-
liata perfecte.

Anecya galacie q̄dam erat monachus.
a sancto ciuitatis episcopo non recedēs
adeo pietatis operib? intent? . vt etiam
noctibus manum dando petentibus circūirz. nec
egris. nec carcere clausis. nec pauperibus auxilio
deesset. Quadam igit̄ hiemis nocte. cum mulier
q̄dam in ecclesie porticu stimulata p̄tus doloribus
vlularet. oratōne derelicta quam tunc in ecclesia
sollemniter celebrabat. egrediens vidensq; q̄ ei nul-
lus assisteret. ministerium obstetricis assumpsit. ne
mīe genus obmitteret. Tanto em̄ affectu tenebat
humanitatis. vt p̄ desiderio hui? operis nullū ha-
bebat studiū lectionis. Nam si quis ex fratribus ei
codicem donauit. mox eum vendere cōsueuit. & re-
q̄sit? causaz cur hoc faceret. r̄ndit. Vnde probabo
magistro meo q̄ eius artem iam sciam. nisi distra-
ctis codicib? ipius artis necessaria michi prouide-
am. Ancilla dei virgo quedam abstinentiaz nouem
annis custodiēs. a quodaz cantore sollicitata est &
corrupta. Que statim p̄cipies partu explicito. nimio
dolore penitentie mens ei? compuncta est. int̄m
vt fame semetipam vellet occidere. lacrimosis p̄ci-
bus deum iugiter interpellans ac dicens. Tu de?
magne. q̄ toti? mundi maliciam portare consuesti
quia tua volūtas est cūctos saluari. me quoq; per-
ditā in hoc ostende si salutū restituas vt qd̄ ex pec-
cati mei p̄ditōe creatum ex hac luce celeri? collas
ne forsitan aut laqueo. aut p̄cipitio p̄ire cōpellar
Stagimq; partu diuini? morte subtracto. illa se
penitētie sūmis angustiis eradidit. & elephantio-
sis mulieribus p̄ annos. xxx. seruiuit. Cui? humiles
p̄ces misericors de? nō repulit. cui dam nāq; sācto
p̄bro reuelauit dicēs. Illa virgo pl? mihi placuit
in penitētia. q̄ in v̄ginitate sua.

XCVI.

De illa q̄ corruptionis sue crimen in quendam
lectozem transtulit.

Apu? cesaream quoq; palestine. cuiusdam
p̄biteri filia virgo fornicatōe ruit. cui
corruptoz psuasit. vt factum p̄p̄ium in
quendam lectozem mentiēdo transferret. Quod
cum illa iam grauida apparens patre cogente vt
actozem sceleris p̄deret. lectozī imposuiss? . ep̄us
hoc audiens a p̄bitero fecit eum in conuētū cleri-
corum omnium accersiri. Qui iterrogat? ab eo. ni-
hil se tale fecisse poterat cōfiteri. Cum aut̄ ep̄us
vehementer iratus. ei contumelias irrogaret. q̄si
qui peccatum suū impndenter negarz. respondit.
Ego quidem qd̄ erat in cōscientia mea dixi. sed si
vis audire quod nō est. ego hoc crimē admisi. Sta-
timq; gradu lectoris eum ep̄us deposuit. Tunc
ille. Iube inquit eam michi dari in matrimonium
quia nec illa iam virgo. nec ego clericus eē possum

Tunc epus dedit eam illi. putans qd ipse diligeret eam. nec posset ab ea separari. Igitur tam ab epō q̄ a patre sibi traditam. monasterio feminarum commendavit. rogans abbatissam ut haberet eam illic donec pareret sustentandam. Ipse vero in prefato monasterio in angusta cellula se concludens & abstinentiam difficilem nimis arapiens. cuz lacrimis & gemitibus & ieiunijs xpm adijt dicens. Tu domine cui nota sunt omnia. cui nichil iniquum placet causam quoq; meam tua sententia manifesta. Illo igitur in his iugiter pseuerante. mulier cum dies suos impelesz. cepit vehementer vigeri ptus dolore. Cuzq; dei iudicio ptus angustijs expedire se n̄ possz. tantūq; cruciatum vsq; ad septimum diē sustineret. iamq; mortura calumniatrix inferna cōspiceret. nec ultra manducare vel bibere vel dormire posset intollerabili dolore clamavit. **Ve misere michi que ad hoc piculum dupliciter veni. pri mum qd virginitatez p̄didi. deinde qd illi lectori falsum crimen imposui. Hoc pater eius ut andiuit. timens ne tāqm calumniator reprehenderet. q̄uit & tacuit. Audiens aut episcopus. dyaconos ad lectorem misit. sicq; ei mandavit. Ora ut fiat calumniatrix tua. Quibus ille nullum r̄sum dedit. sed nec hostium qd em suū apperuit. Rursus oratōes in ecclesia fiunt. & nec sic remedium vllum in ea p̄cipiūt. Tunc ille epus ad lectorem venit. hostium pulsavit. & igressus ait. Surge frater eustachi. et solue quod ligasti. Ipso itaq; momento cū lector vna cū epō genua sua fixisset. mulier euixa ē. Tm̄ innocentie iugis oratio valuit. ut et calumnia periret. & calumniatrix penas ad emendationem sustineret.**

XCVII. De factō nathanaele seniore.

Fuit quidam nobilissim⁹ agonista nathanael. qui fraude demonis accidia pass⁹ ex p̄ore cella dicit recessisse. & aliaz cuidā vico vicinam fabricasse. vbi cum habitare cepisset demon ad eum p̄ noctem accessit. in specie carnis cis figuratus. qui pannis obsitus sordere deformiter. sonumq; flagris facere videbatur. Ad quem vir sanct⁹. Quis nam inquit es. qui talia in hospio meo facere conaris. Ille respondit. Ego sum qd te ex p̄ore cella fugavi. quiq; nūc ut ex hac etiā te expellerem veni. Tunc sanct⁹ illud se videns a d̄mone. mox ad habitaculū p̄ redijt. ibiq; xxxvij. annos complens. nunqm̄ extunc in p̄posito suo t̄gubavit. nec ip̄z quidem limen egrediens. cū demone quem supare volebat contendens. qui tātis eū machinationib⁹ vexabat. ut quocunq; modo celam cogere exire. quantas singillatim nō possum referre. Inter hec etiam captato. vij. episcopoz aduentu qui ad illum requirendum. siue p̄uidentia dei siue demonis ip̄i⁹ temptatione venerūt. cum ip̄os post orationem factam. ne vno quidē passu p̄sequeret. eoz dyaconi dixerunt. Abba superbarum admodum facis. qd sanctos ep̄os non deducis. Quibus ille. Ego inquit dominos meos ep̄scopos veneros. sed & his & vniuerso seculo mortuum me eē p̄fiteor. Occultum aut p̄p̄situm meum no vit deus. p̄pter quod eos non p̄sequor. Iterum de mon aliam cōtra eum machinatur artem. fitq; subitō quasi puer puulus annoz. x. minans asinūz panes in cista ferentem. Qui cum ad cellam ei⁹ profunda nocte venissent. asinum in terzam ruisse f̄xit. & clamans ait. Abba nathanael miserē. michi qz manum porrige. Audita ille q̄si puerili voce in

tra hostiū stabat. cui⁹ p̄te recluserat dicens. Quis es. Puer inquit sū monachi illius. & panes ei porto. q̄a cras agapez est factur⁹. Quo ergo ne ia cētem despicias. ac ferarum morib⁹ tradas. **At vir sanctus velut eneus stabat. & certis cogitatō nibus stupens hec secum versabat. Necesse est me aut misericordiaz qd maximū est i diuinis p̄ceptis non facere. aut a p̄posito deuare. Tandē ad deuz oratōe facta r̄ndit. Audi infans credo in ip̄o cui seruiō. qui omni spiritui dominatur. qd si necessariū habueris auxiliū ipse tibi prestabit. nec ferat aut quēqm̄ alium nocere poterit. Si vero res ista tēptatio est. iaz nunc aspiciat domin⁹ me⁹. nec ex ea me ledi p̄mittat vltē. Tunc hosti clauso se recepit. Demon itaq; victus & ofusus in ventur binem est resolutus. & in sues agrestes discursib⁹ ac strepitu lasciuientes.**

XCVIII.

De sanctitate cuiusdam fratris cum heracli de cōuersantis.

Heraclem quendam qui mecum ab initio iu uētutis vsq; hodie vixit noui. nullo m̄tē a corporis desiderio victū. & p̄tempe suo gratias semp̄ agere cōsuetum. p̄ veris amicis etiam piculū subire cupiebat. milielq; & forte ampliz demonū potestatem expe⁹ erat. Vnde q̄dam die dyabol⁹ cum eo pacisci voluit dicens. p̄mitte michi qd vel semel peccabis. & exhibebo tibi femina quaucunq; in hoc mundo desideraueris. Alio tēpore demon p̄. xij. noctes cū eo confligens pedib⁹ eū de cella sua trahabat. eiq; humana voce dicebat. Noli christuz adorare. & nūq; vltē accedam ad te. Cui ille. Propterea inquit eum adoro. & iugiter adorabo. quia multuz angeris et cruciaris eo i p̄o qd facio. Hic nullam feminam est expe⁹ nec inter somnia. nisi in visione certaminis & cōflētus. Scio etiam eū ter ab angelis accepisse cibū. Die vero quadā in uastissima solitudine. cū ne quidem micam panis haberet. tres in pelle sua reppit paximates. Alio quoq; tēpore vinū p̄t inuenit & panes. Frequenter cum videret aliquos graui penuria laborare multū flebat. eiq; p̄ter corpus suum quidq; habere poterat dabat. De hoc itaq; maxie gloriabor. qd mecum vixit & talis fuit. Talis ergo famule xpi lause. beatas sanctoz vitas lege. p̄m p̄tq; sensibus sequere. sciens hos qui p̄cesserūt dies. paucos qui sequant̄ fore. **Actoz. Hec de gestis sanctoz illius temporis p̄fessorum iuxta heracli de hoc loco inserui. quoz t̄n quedā dicta & facta notabilia iuxta triperitā bystoriā & vital parz iam supius posui. nō q̄dez omnū. sed aliquorum. ut duozū macharioz. moyli echiopis pauli simplicis aliozq; multoz. Nec eadē hic que supiz sed alia. & si aliquando eadem pleniz t̄n & aptiz.**

XCIX.

De rufino p̄bitero & scriptis eius.

Heraclem aut & rufinū aquileie p̄biteruz his temporibus floruisse. quem supra dixit heracides apud hierosolimā. cum sancta melania tri ginta septem annis deguisse. paupes & pegrinos sumptib⁹ p̄p̄ijs fouisse. ml̄tos etiā hereticos vel scismaticos ad vnitatē fidei & pacē ecclesiasticā reuocasse. Quem etiam ibidez heracides sic omendat. Erat inquit vir nobilium moz. & in singulari p̄posito satis fortū. quo nullus mansuetior & placidior tāq; omnia sciens. in sexu virili potuit inueniri. **Helmano. Hunc t̄n beat⁹ hieronim⁹ imulauit pelagianē heres. p̄ter**

heresim origenis. simul & iohānē hierosolimitanū
ep̄m De quibus scilicet duob? sic loquit? genadi?
Rufin? p̄biter aquileiensis ecclesie. nō minima ps
ecclesie doctoz fuit. & in transferendo de greco
in latinum elegās ingenū habuit. Deniq? maximā
ptem grecar? bibliothecar? latinis exhibuit. basilij
scilicet cesariensis ep̄scopi. gregozij nazāreni. cle
mentis romani. recognitionū libros. eusebij cesa
riensis ecclesiasticam hystoriam. cui & duos libros
addidit. euagrij quoq? sententias. pamphili marti
ris contra mathematicos. origenis autem omnia.
naz & hieronim? transtulit aliq? q̄ suo prelogo di
scernunt. Simbolum etiam ita differunt. ut in ei?
comparōe ceteri nec exposuisse credant. bñdīctōz
quoq? iacob sup patriarchas. & ep̄stolas multas
ad dei timorē exhortatorias. s; & obrectatoz opu
sculorum suoz duob? voluminib? responsz. Scri
psit & explanatōz sup prophetas tres. s. osee. iohel
& amos. Iohes quoq? hierosolimitan? ep̄s scri
psit aduersus obrectatores studiū sui libz i quo
se ostēdit origenis ingenium non fidem secutus.

**Actoz. De mutuis inuectiuis hieronimi & ru
fimi dicit in libro sequenti.**

C.

De mutuis ep̄stolis hieronimi & augustini.
Pte quoq? hieronimus & augustinus de
quibusdam scripture capitulis inter se
ep̄stolas mutuas vsq? simultatem disc
ptauerunt. de quib? hic pauca inserere volui.

Hieronim? augustino. Fortissimos quoq? mili
tes subita bella sturbant. & ante cogunt fugere.
q̄ possint arma corripere. Peto ut quiescentē senē
militare nō cogas. & rursum de vita p̄dicari. Tu
q̄ iuuenis es. & i pontificali culmine p̄stitur? doce
to populos. & nouis affrice frugibus romana te
cta locuplera. michi sufficit cum auditoze pauper
culo in angulo monasterij susurrare. **Idez ad eū
dem.** Non ego tibi. sed causa cause r̄ndit. & si cul
pa respondiisse. multo maior est puocasse. Sed fa
cessant huiusmodi querimōia. Sit inter nos pura
germanitas. & deinceps non questionū. sed cari
tatis ad nos scripta mitem? atq? in campo si pla
cet scripturaz sine nostro inuicem dolore ludam?
Ego quondaz miles nūc veteran?. & tuas & alio
ruz debeo laudare hystorias. nō rursus effeto cor
pore dimicare. **Augustin? hieronimo.** In expo
sitōe tua ep̄stole ad galathas inuenim? aliqd qd
multū nos mouet. Si eū paulus vbi dicit. petruz
& barnabam ad veritatem euangelij nō ambnlasse
mentit? est officiose. vbi ergo verum dixit. an ibi
verum dixisse videbit? vbi hoc dixerit quod lector
sapit. Cum vero contra sensum lectoris aliquid
occurrit officioso mendacio deputabitur. Ne
quaq? aut michi arrogauerim ut ingenū tuū diu
no dono aureum obolis meis ditare p̄tendam. nec
te quisq? magis ydone? est qui op? illud emōz.

Idem ad eundem. Michi quoq? exitiosissime cre
di videt. homines illos p quos scriptura sancta ē
ministrata aliquid i ip̄is libris fuisse mentitos. ad
missio em̄ semel ibi officioso mendacio. nulla p̄icu
la remanebit q̄ nō ut cuiq? videbit? vel ad mores
difficilis. vel ad finē incredibilis. ad mēriētis acto
ris consiliū officiumq? referri possit. Video qui
dem & ego interdum vicia mea. s; hoc audire ma
lo a melioribus. ne cum me recte sortasse rep̄hen
dero. rursum michi blandiar. ut menticulosam mi
chi potē? videar in me q̄ iusta p̄tulisse sententiaz.
Quappter & si hos ut tibi videris lassus senectu

te forte corpis non animi vigore. tamen i area do
mini fru ctuos a labore desudas. Ecce sum. Si qd
p̄peram dixi. fortē? fige pedem Non michi debet
molestum esse pond? etatis tue. dūmodo p̄teratur
palea culpe mee. Rogo te si fieri potest. ut inter
nos q̄ramus & differam? aliquid quo sine amari
tudine discordie corda nostra pascamur. Si vero
non possum dicere quid michi videat? emendandū
in scriptis tuis. nec tu in meis nisi cum suspitione
auaricie. quiescamus ab his & nostre salutis parca
mus. Min? certe assequat? illa que inflat. dum non
offendat? illa que edificat. **CI. De claudia
no poeta & flosculis ei?**

Actoz.
**Empe theodosij claudian? gentilis poe
ta rome claruit.** In duobis libris metri
cis claudiani maiori scilic? & miori mltā
sunt puerbia norabilia. de quibus hic pauca subieci
Claudianus in maiori. Tenero tractari pecto
re nescit publica maiestas. Trūcentē & are? ut li
ceat reliquis secure viuere membris. Heu q̄ cecus
inest. viciis amor. Multis delicta fuere nexūs amī
cicie. Quid iuuat errozes mersa iam puppi fateri.
Si metuis. si plura cupis. si duceis ira. seruitū pa
tiere iugū. tolerabis iniqs iteri? leges. tūc omia iu
re tenebis. cum poteris rex eē tui. Procliuioz vs?
in peiora dat. suadetq? licentia luxum. Iam nō ad
culmina rerum iniustos creuisse q̄roz. tolluntur i
alcum. ut lapsu grauiore ruant. Tu cōsule cūctis
nō tibi. nec tua te moueant. sed publica vota. Ne
cunctos paucoz crimine damnes p̄ponit? o r̄bis re
gis ad exemplum. Nec sic inflectere sensus huma
nos edicta valent ut vita regētis. Luxuries p̄dul
ce malum que detra semper. Corpis arbitrius he
betat caligine sensus. Mobile mutatur semper cū
p̄ncipe vulgus. inquinat egregios adiuncta su
pbia mores. Non tibi qd liceat. sed qd fecisse dece
bit. Occurrat mentem. domitet respect? honesti
Diis p̄ximus ille est quem ratio nō ita mouet: q̄
facta rependens consilio punire potest. Quas ma
le collegit fallacis dextera pentis: has p̄cius nati
dextera refundit opes. Plus est seruasse quefieu?
q̄ quefisse nouum. Carmen amat quisquis carmi
ne digna gerit. Munere carior omni astringit sua
quēq? salus. Gaudia p̄missi cumulant inopia dolo
res. Est malus interpret reruz met? Clausa putat
sibi cuncta pauoz. Idem in miori. Omia mors
equat. tu damnatura nocentes. tu requiez datura
pius. Dissuasoz honesti lux? & humanas oblimat
copia mentis. **CII.**

De flosculis prudentii.

**Prudentii quoq? qui eodem tempore flo
ruisse supius dictus est. paucos flores
metricos de cōflictu vicioz & vtutum
hic placuit inserere. Prudentius. Prima petie
campum dubia sub sorte duelli. Pugnatura fides
agrestī turbida vultu. Prouocat insani frangēdi
picula belli. Ecce modesta graui stabat patientia
vultu. Per medias immota scies variōzq? tumul
tus. Spectabat desixa oculos. & leta manebat. Ira
tumens spumanti feruida rictu. sanguineo intoz
quet suffuso lumina felle. Impatiensq; morē. Inde
q̄eta manet patientia fortis. ad omnes Celoz num
bos humilitas intendit gressū mediocriter. oraq?
p̄ce erigit. & comi moderat? gaudia vultu. Desine
grande loqui. frangit deus omē supbum. Magna
cadunt. inflata crepant. tumefacta premunt. Di
sce supcilium deponere. disce caue. Scandūt celsa**

humiles trudentur ad yma feroces. Ferē auaricia gremio p̄cincta capaci. Quid q̄d lux? edax precio sum liquerat vnca corripuisse manu. Nec sufficit amplos impleuisse sinus. Inuat ifertire crumēis turpe lucrum. Omne hominū rapit illa gen? non est violentius vllum terrarū viciū. Sūma. qui es nil velle supra q̄ postulat vsus debet? vt simplex alimonia. uestis vt vna. infirmos tegat ac recreet medicriter artus. expletumq; modum nature nō trahat vltra. pallos in ore cōsciū audaciū facti dat signa reat? Et dephensa tremic languēs man? & color albet. Cedant metus. & labor. & vis. & scelus. & placide fidei fraus inficiatrix. Qd̄ sapiūmus p̄iungat amor. q̄ viuimus vno cōspiret studio nil dissotabile firmum est. Pax belli exacti p̄ciūq; p̄cli. Nil placitum sine pace deo. nec mun? ad aram Meritoꝝ clausula pax est. Non inflata tumet. nō inuipet emula facti. Omnia perpetitur patiens. atq; omnia credit. Nunq̄m lesa tumet. cuncta offensa facula donat Occasum lucis venia p̄currere gestit Pax plenum virtutis opus pax summa laborum. Idē latitat lupus ore eruento lacteolam mentis ouem sub vellere molli. O quotiens animam vitiorum peste repulsa sensim? incaluisse deo

CIII. De iohanne damasceno.

Ex gestis ei? O quoq; tempore floruit iohannes p̄sbi ter damascenus. Hic ab infātia grecis literis eruditus infra. xii. annos om̄z liberalium arcium scientiam apprehendit. i amore dei ac gloriose matris ei? se exercens. monachalem habitum assumpsit. v̄goq; permanens. regine v̄ginū horas quotidie studiosissime decantabat. factusq; p̄sbyter i eius honore missas deuotissime ac frequentissime celebrabat. Insuper etiam oratōnes. antiphonas. r̄n̄foria. psalmsq; facere consuevit. quas in ei? solennitatibus ad ipsi? laudem dulcissime decantabat. Tradebant ei nobiles viri p̄prios filios erudiendos. quos ille non solum literis studiosissime instruebat. sed etiam ad timorem & amorem. i om̄i moꝝ honestate diligenter informabat. Quadā die cum egressus ciuitatis muros cum seclariis suis paulisper spaciaret. saraceni subito irruentes more solito. cum hominum & animalū multitudinem ipsum quoq; rapuerunt. ac secum in p̄sidam detulerunt. Et cum inter p̄dones p̄de diuisio fieret. cōtigat vt cuidam inter eos ditissimo iohannes in partem veniret. qui ceteris ad seruitutis opera d̄putatis. nutu diuino meritis beate v̄ginis erga ipsum miti? ageret. Captiuus nanq; seruitutis p̄sum solitum reddere nō negligebat. sed et ieiunij ac vigilijs insistens. oratōes ad beatam v̄rginem deuotissimas quotidie dirigebat. Quos ille gentilis animaduertens. eius bona conuersacōe tanq̄m spiritali predicatōe diuictus. ip̄m ire ac redire liberum quo vellet infra palatij spacia p̄mittebat. & die quadam sic est eum allocut? Mi iohannes carissime miratus sum prudentiam tuam. dictandi curialitatem. scribendi utilitatem. cantandi & organizandi suauitatem. sanctum quoq; p̄positū & ouersatōem. Habeo filiolum nō min? meip̄o mibi carū. quem p̄cor vt in artibus liberalibus erudias. & in dictando. scribendo. legendo. cantando. sic eū tibi cōformare studeas. vt si forte aliquando liber a nobis recesseris. in ip̄o tñ ap̄d nos quodāmodo tot? remaneas. Qui puerum obediēter hūiliterq; suscipiens. & a p̄mis elementis erudire incipiens

intra paucos in omnib? artibus liberalib? instructū adeo redidit. vt si magistri ac discipuli rethorū cum dictandi gen? attenderes. si litere forma aspiceres. si vocis melodiam audires. nullaz esse differentiam inter vtranq; clamares. Porro cum impatori theodosio p̄ vite merito & moꝝ honestate. necnō & p̄ eloquētie nitore in quibusdā eaus? necessari? videret. missa legatione sub pena capitū domino mandat vt ei quātoci? mitteret. Qui p̄cepto impiali p̄tradere nō ausus iohem ostentio polim ad ip̄m honorifice deduci se cit. impator eū cum honore suscepit. & ei monasteriū in quo cuz fratrib? deo q̄ete seruiret in vrbe dedit. vbi & ip̄e met sepi? veniebat. ac de statu regni & salute ante sue familiariter cū eo tractabat.

CIII. De falso crimine in eo punito.

T aut bon? iohānes ad meritoꝝ augmentum p̄bare? adhuc in camino tribularōis. iuuenis ille quem in p̄sida docuerat suū gen? dictandi. & p̄prios manum scribendi. nequicie spiritu exagitatus epistolaz p̄prios sensu ingenioq; dictauit. scriptamq; cōstantiopolim furtiue direxit. & i palatij loco vbi citi? a ministris impialibus inueniri posset iactari p̄cepit. Eratq; talis. Dilectis amicis qui sunt i p̄sida. Damascenus iohānes monachoz minim? salutem. Noueritis impatorē robur exercit? ad diuisa bella in natōnes extremas misisse. v̄bemq; regiā. & finitimas hominib? vacuas remansisse. Quoniā ergo sapientes estis. securi venite. & victoriam vobis patam absq; moza viriliter obtinete. Inuenta est igit? a ministris epistola. & corā impatore p̄lecta. Traditio ab omnib? exclamat. & quis huius proditōis actor esset inquiritur. forma litere ingenūq; scribendi respicitur. & iohannes esse imperatorū nūciat. Statim iohannes querit. & cū iniuria multa ad imperatoris p̄sentiam erabitur. ip̄o mirante. vnde tam subito talis tumultus. & p̄tra se spiratio oriret. popul? vniuersus intorquēs conuicia mille. nō sacerdotē. sed p̄ditorem. nō monachum. sed apostatam p̄clamabat. & furibūdo? vix man? ab eius oculis p̄inebat. Tunc imperator facto silentio suspirans ait. O nequissim? iohannes. beneficijs meis ingrate. malū michi p̄ bono reddi disti. sazabata pessime. quantū est i te patriaz p̄ditisti. michiq; ac meis auferens libertatē in captiuitatem pessimaz nos retrulisti. Ostensa q; illi epistola respōdit ita. Vere dñe forma scribendi ac dictandi gen? meū hoc eē cognoui. s; testis ē michi de? q̄ eā oīno non feci. Cūq; om̄s in eū p̄strepēt. eo q̄ veritatem occultare velle videretur. vndiq; p̄clamabant vt absq; dilātōne morte puniretur. Iudices facto consilio. pari assensu dicunt ip̄m. q̄a specialis amicus imperatoris fuerat non debere occidi. sed manū qua tantū facin? p̄petrauerat abscidi. Quo facto iohannes de dolore vulneris. ac diuinitate corporis deo gratias egit. & q̄ in ei? honorem ampli? offerre sacrificiū nō poss; paulisper voluit. Abscisa itaq; man? officio spiculatoris iussi imperatoris. ad testimonium tanti sceleis suspensa est in monasterio ip̄i? iohānis.

CV. De miraculo p̄ beatā v̄rginitatē in eo demonstato.

Ille moꝝ ante ymaginem specialis domine sue man? adueniēs discoopto vulnē & extento brachio cū ea pie rixabatur.

inquiens. **H**ecine domina nostrorum premia sunt merito. **H**ecine tuorum beatitudo seruo. **E**sto dominus amicus digne pro meritis peccatorum meum flagellari voluisti. **S**ed ut quid instrumentum officii tui permisisti penitus abscondi. **H**ec quippe manus huiusmodi laudis tue cantica sepius scribendo pabat. & deo patri sacratissimum corpus & sanguinem filii tui multotiens in honore tuo ad omnium peccatorum salutem offerebat. **C**umque talia sepius ibi lamentando poraret. contigit nocte quadam. ut post huiusmodi lamentationem in lectulo fessus. nec dormiens nec vigilans ex toto pausaret. **E**t ecce regina virginum affuit cum ingenti lumine hilaris facie tali consolans eum affamie. **Q**uid agis inquit puer meus fidelissime. **H**eu inquit ille domina quid me interrogas. **Q**uoniam interrogo te ego. **C**um hec pater ubi eras. **E**cce ad meum imo ad tuum dedecus in ecclesia pendet abscondita clientis tui manus. **A**t illa **C**onfortare inquit fili in domino. manus tuam tibi restaurare potest. quod totum hominem plasmauit ex nichilo. **H**is dictis eo vidente illa ecclesiam petiit delatamque inde manu eius brachio cum mira benignitate in momento restituit. **T**unc ille gratias ineffabiles agens. reddita diei luce surgit. fratribus vocatis manus ostendit. eosque secum ad magnalia dei glorificandum auauit mox solenniter induit. alta voce missam de beatissima virgine celebravit. **I**mperator audito miraculo pedes ad eum venit. & ore proprio manu deosculans. post dei laudem & gloriosum se virginis ab ipso diligenter inquirat. si quem alicubi cognosceret. qui suum dictandi genus ac scribendum formam haberet. **Q**uod ille quidem ei retulit. & sic rei veritas inquisita diligenti innotuit.

CVI. De nece valentiniani & eugenii tyranni

Sicut valentinianus imperator nimia austeritate arbogastis magistrum militum ad vite tedium productus. laqueo vitam finiuit. **E**ugenius auxilio arbogastis tyrannizat corpora abacuc & michee prophetarum renelant. **D**idi mus absque oculis. anno etatis. lxxxv. alexandrie obiit. **T**ripartita hystoria. **H**ic eugenius quondam grammaticus. latinarum literarum doctor. relinquens scholas suas. in palatio militabat. & erat imperatoris antigraphus. & propter eloquentiam a multis honorabatur. **C**ooperatorem autem habebat arbogastum de minoribus galliis ortum. militaris ordinis ducem. virum seuum & necibus preparam. **I**sti quoque contra valentinianum iuniorum dolos cogitabant. cubicularios eunuchos corruptos. qui dormientes principem suffocauerunt. **Q**uo facto. eugenius factus est imperator hesperie. **Q**uo audito. theodosius designans filium suum honorium imperatorem a consolatui suo & abundantii. x. die ianuarii contra eum profectus est. responso prius accepto a iohanne monacho. **I**dem iohannes ei victoriae prius predixerat de maximo. **V**eniens ergo ad gallias. cum in quodam monte oratorum iuuenisset. ibi nocte domino supplicabat. & circa tantum soporem decessit. vidit in somnis quasi iacet in campo & astissent ei quidem duo viri vestibus albis. & equis candidissimis residentes. eumque iubentes. **H**abeto fiduciam. & diluculo armato milites ad victoriam. dicentes se illi pro solatio destinatos. quorum alter se iohannem euangelistam. alter se philippum dicebat apostolum. **Q**ua visione compta. nequam ab oratione cessauit. sed lacrimas uberioribus effudit. **S**ocrates. **F**it deinde congressio circa flu-

uium vocabulo frigidum. venit autem vehementissimum. emissa iacula ex parte eugenii reuocabat in eos. & ex parte theodosii cum maiore fortitudine in eos impingebat. **Q**uo viso tyrannus ad pedes imperatoris cucurrit. ibique prostratus a militibus capite sectus est. xvii. die septembris. **A**rbogastus autem post paululum proprio gladio se peremit.

CVII. De religiositate theodosii & fine eiusdem. Rufini.

Nte hoc bellum theodosius cum sacerdotibus & populo circumibat omnia orationum loca. ante martirium & apostolorum thebas iacebat cilio prostratus auxilia sibi fida factorum intercessione deposcens. pagani autem romanis funestis victimis cruentantes. securam eugenii victoriam promittebant. flauiano tunc profecto. qui cum postea potuisset euadere eruditus admodum mereri se mortem pro errore iusti quam pro crimine iudicauit. **F**undebant ex parte theodosii auxilia barbarorum stetit aliquandiu anceps victoria. & terga iam hostibus dabant. sed fiebant hec non ut theodosius vinceret. sed ne per barbaros vinci videretur. **C**um ille stans in edita rupe vnde aspiciere posset & aspiciens proiecisset armis proiecit se in oratione dicens. omnipotens deus tu nosse quia in nomine christi filii tui victis iuste reputo ista premia suscepi. sin aliter in me vindica. **S**i vero cum causa probabili. & in te confisus huc veni. porrigere dexteram tuis. ne forte dicant gentes ubi est deus eorum. **P**ost hanc orationem surrexit ille ventus validus. de quo prediximus. & de quo ait claudianus gentilis poeta. qui tunc flosebat. **O** nimium dilecte deo. cui militat ether. et coniurati veniunt ad classica venti. **H**ugo ubi supra. **H**ic theodosius patre honorio nato origines a traiano principe traxit. fuitque clemens animo. & ita amicis communis. ut solo habitu differre se ad eis putaret. **P**reterea fuit in omnes homines munificus. sed effusus in bonos. simplicia ingenia diligere. erudita imitari. largiri magno animo magna & irasci quidem rebus indignis. sed flecti cito. hic est ad consobrinorum nuptias venit tanquam sororum. **P**orro bene tranquilla iam republica. apud mediolanum egreditur incurrat. **Q**ua nigrauescente. que tem naturalis mortis inuenit. anno regni sui. xvi. vite vero sue. lx. huius denique corpus constantino polim est translatum atque tumulatum.

Continentia capitulorum. xix. libri.

Onus decimus liber continet hystoriam. xxii. annorum. quibus imperauerunt archadius & honorius. **I**nter hec autem continet libros dialogorum seueri & postumiani. & galli. flores quoque paucos beati augustini. **H**abz autem capitula. xcix.

- O** imperio archadii & honorii. & sciencia gildonis affrice comitis. .i.
- D**e meritis gildonis masceihelis & rufini profecti. .ij.
- D**e ordinatione iohannis crisostomi & eius austeritate. .iij.
- D**e miraculo communionis in lapidem conuersa & actibus iohannis crisostomi. .iiii.
- D**e sanctis donato & epiphano episcopis. .v.
- D**e orosio & scriptis eius. .vi.
- D**e tyconio & libris & regulis eius. .vii.
- D**e severo & scriptis eius. .viii.